

ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΟΝ

1912 — 1913

“ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΟΝ 1912-1913,,

ΕΚΔΟΣΙΣ “ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ,,

Διὰ τὴν Ἑλλάδα Δρχ. 6.— Διὰ τὸ Ἐξωτερικὸν (ἐπὶ συστάσει) Φρ. 7.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ :

ΚΙΜΩΝΟΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ, Εἰσαγωγή.
ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ, Κωνσταντῖνος ΙΒ'.
ΑΔ. ΦΩΤΙΑΔΗ, Δυὸ βασιλιάδες, ποίημα.
ΗΔ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗ, Πανηγυρικὸς.
Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗ, Κομμάτι ἀπὸ μεγάλο θούριο ἄσμα.
Γ. ΚΑΡΕΑΤΗ, Βασιλικὰ λόγια.
Δ. ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΥ, Τὸ βυζαντινὸν Μελένικον.

ΜΑΡΚΟΥ ΑΥΓΕΡΗ, Ἐθνικὴ ἀγωγή.
Γ.Ρ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ, Οἱ σακάτηδες, διήγημα.
Α. ΖΑΧΟΥ, ὁ Διπλὸς Ἀετὸς εἰς τὴν λαϊκὴν τέχνην.
Ι. Ε. ΔΡΥΣΚΟΥ, Ἡ χιονιά καὶ ἡ περιπολία, ἐντυπώσεις.
ΑΓΡΙΠΠΙΑ, Τὰ οἰκονομικά τῆς Ἑλλάδος κατὰ τοὺς 2 πολέμους.
ΑΥΤΟΓΡΑΦΟΝ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
ΑΥΤΟΓΡΑΦΟΝ Ι. ΒΕΛΙΣΣΑΡΙΟΥ

ΕΙΚΟΝΕΣ :

Π. ΡΟΥΜΠΟΥ, ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος.
Π. ΜΑΘΙΟΠΟΥΛΟΥ, Γεώργιος Α'.
Ν. ΦΕΡΕΚΕΙΔΗ, Ναυμπάνκιό, διάβασις πυροβολικοῦ. Προέ-
λασις πρὸς τὸ Κιλίς, τριχρώμια.
Β. ΧΑΤΖΗ, Νηοψία.
ΘΑΛΕΙΑΣ ΦΛΩΡΑ ΚΑΡΑΒΙΑ, Ι. Βελισσάριος.—Τὸ Γεν. Ἐπιτε-
λεῖον ἐπὶ τῆς Ἀμφιγυρίας.—Ἐξέλιξις.—Κρητικὸς χωροφύλαξ.

ΘΩΜΑ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ, προτομή Παύλου Κουντουριώτη.
Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΗ, Εἰς ἀνάγκωσιν, τριχρώμια.
Α. ΖΑΧΟΥ, Ὁ Δικέφαλος Ἀετὸς, καὶ Βουλγαρικὸν τρόπαιον.
Π. ΡΟΥΜΠΟΥ, Ἐξώφυλλον.
Μελένικον, τρεῖς φωτογραφίαι Ρωμαῖδη Τσαῖτες καὶ ὁ Χάρτης
τῆς Νέας Ἑλλάδος.

“ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ,,

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1900

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΑΘΗΝΑΙ, ΟΔΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 35

ΕΓΓΡΑΦΑΙ: Ἑλλάδος ἑτησίως Δρ. 16, δι' ἑξ μῆνας Δρ. 8.50.—Ἐξωτερικοῦ ἑτησίως Δρ. 20, δι' ἑξ μῆνας Δρ. 11.

Αἱ ἐγγράφαι ἀρχίζουν τὴν 15 ἐκάστου μηνός.

Οἱ νέοι συνδρομηταὶ οἱ ἐγγραφόμενοι εἰς τὰ “ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ,, ἀπὸ τὸν Μάϊον 1914 λαμβάνουν τὸ “ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΟΝ 1912-1913,, δωρεάν.

ΟΙ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚῇ ΕΛΛΗΝΕΣ ζητεῖτε τὰ “Παναθήναια,, ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸν βιβλιοπωλεῖον Κ. Καραδαγλίδου
45 Madison Street, New York U. S.

Γενικὸς ἀντιπρόσωπος τῶν «Παναθηναίων» εἰς ὅλην τὴν Ρωσσίαν ὁ κ. Ἀναστάσιος Μάτλος Rue Pouschkin, No 66, Ὁδησός.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 60 000.000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ: Ἐν Πειραιεὶ, Πάτραις, Σύμφ. Καλάμιας, Τριπόλει, Βόλφ, Λαοῖσι, Ἀργινίφ, Καρόιτι, Θεσσαλο-
νίκη, Σέρραις, Καβάλλα, Ἰωαννίνοις, Χίφ, Λιμένι Βαθός (Σάμου) Χανίοις, Ἡρακλεῖφ καὶ Ρεθύμνι.—Ἐν Κωνσταντινουπόλει (Ἵππομα ἐν
Γαλατῇ μετὰ Πρακτορείου ἐν Σταμπούλ), Ἀμυσφ Σμύρνη, Μερσίνη.—Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Κάιφ, Ζαγαζικίφ.—Ἐν Λονδίφ (22 Fenchurch
Street), ἐν Λεμεσφ (Κύπρου).

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

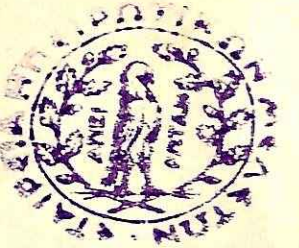
Διον. Στεφάνου, ἀντιπρόεδρος, Μαρκήσιος δὲ Ρεβερσώ, ἀντιπρόεδρος, Γάκ. Μπινονιέ, Διευθύνων Σύμβουλος, Ἰωάννης Ἀθηνογένης,
Κ. Βέργουκ, Στέφ. Εὔγενίδης, Α. Ζαρίφης, Ε. Α. Μπενάνης, Βαρόνος δὲ Νεφλίξ, Ε. Ροδοκανάκης.

Γενικὸς Διευθυντής: ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΗΛΙΑΣΚΟΣ

Διεύθυνσις Τηλεγραφικῆ: ΑΘΗΝΑΪΚΗΝ—ATHENOCLES
Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐκτελεῖ πᾶσαν τραπεζικὴν ἐργασίαν, ἥτοι προεξοφλήσεις γραμματίων καὶ ἐμπορικῶν συναλλαγματικῶν,
προκαταβολὰς ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων, εἰσπράξεις τοκομεριδίων, παντὸς εἶδους χρεωγράφων, φορτωτικῶν, συναλ'κῶν,
γραμματίων ἐσωτερικοῦ καὶ ἔξωτερικοῦ, ἐκτελεῖ χρηματιστικὰς ἐντολάς, ἐκδίδει ἐπιταγὰς, πιστωτικὰς ἐπιστολάς καὶ τηλεγραφικὰς
ἐντολάς πληρωμῶν ἐν τῇ ἐσωτερικῇ καὶ τῇ ἔξωτερικῇ, ἀνοίγει τρέχοντας ἡ/σμούς ἡγγυημένους, δέχεται καταθέσεις χρεωγράφων
πρὸς φύλαξιν ἀντὶ ἐλαχίστων δικαιωμάτων καὶ ἐνοικιάζει διαμερίσματα χρηματοκιβωτίων διαφόρων διαστάσεων ἐπὶ ὅρους λίαν ἐνδοίχους
διὰ τὸ κοινόν. Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν δέχεται καταθέσεις εἰς τραπεζογραμμάτια, εἰς χρυσὸν καὶ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ τοῦ
ἐξωτερικοῦ πληρώνουσα τόκον:
3% εἰς πρώτῃν ζήτησιν, 3 1/2% διὰ καταθέσεις ἑξ μηνῶν, 4% διὰ καταθέσεις ἐνὸς ἔτους, 5% διὰ καταθέσεις δύο ἔτων καὶ
ἐπέκεινα. Αἱ εἰς χρυσὸν καταθέσεις εἰνε ἀποδοτέαι, εἰς δὲ νόμισμα ἐνηργήθησαν, αἱ δὲ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ὁμοίως ἀποδί-
δονται δι' ἐπιταγῶν (chèques) τῆς Τραπεζῆς ἐπὶ τῶν ἐν τῇ ἔξωτερικῇ ἀνταποκριτῶν τῆς. Οἱ δεδουλευμένοι τόκοι πληρώνονται
καθ' ἑξαμηνίαν ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰανουαρίου καὶ πρώτης Ἰουλίου ἐκάστου ἔτους. Διὰ τὰς εἰς τὸ Ταμειντήριόν τῆς, τὸ ὅποιον λει-
τουρεῖ καθ' ἐκάστην, καταθέσεις, πληρώνει τόκον 4%.

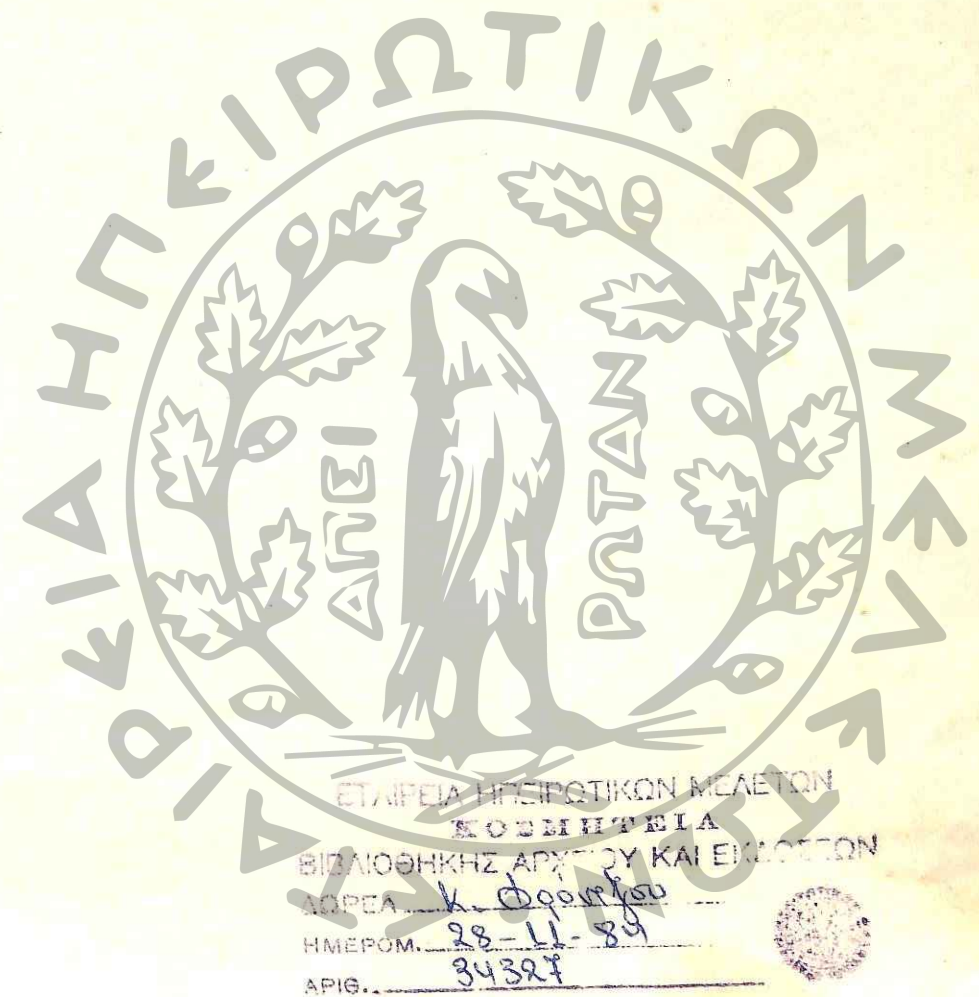
ΦΩΤΟΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Ε. ΚΑΖΑΝΗ

Τὸ τελειότερον ἐν τῇ Ἀνατολῇ.—Μὲ τὰ τελειότερα μηχανήματα.—Βρα-
βεύθην εἰς 3 ἐκθέσεις.—Τὸ μόνον βραβευθὲν ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ Βορδῶ. ΟΔΟΣ ΛΕΚΑ
ΣΤΟΑ ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΟΝ 1912 — 1913

ΕΚΔΟΣΙΣ “ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ,, — ΜΑΪΟΣ 1914

Πειὰ δὲν ἀκούεται ἡ κλαγγὴ τῶν ὄπλων. Οἱ ψυχὲς περιμένουν τὸ τραγοῦδι τῆς τέχνης. Σ' αὐτὴν θ' ἀκουμπήσῃ ὁ νικητὴς λαὸς γιὰ νὰ χαρῇ τὴ δόξα του, εἴτε νὰ γλυκάνῃ τὸ παράπονο ἐνὸς χαμοῦ. Αὐτὴ τώρα θὰ χρυσώσῃ τὰ ὄνειρά του, τροχίζοντας ἀδιάκοπα τὸ σπαθί, ἔτοιμο πάντα γιὰ τὴ στιγμὴ πού, ἄς δώσῃ ὁ Θεὸς νὰ μὴν ἀργήσῃ:

Ἀστροπελέκι μου καλὸ, γιὰ ξαναφέξε πάλι.

Πηγὴ ζωῆς καὶ ὁμορφιάς γιὰ ἓνα λαὸν ἡ τέχνη. Καὶ ὁδηγὸς ἡ ἴδια ἡ φυλὴ, οἱ μεγάλες χαρὲς καὶ οἱ πόθοι καὶ οἱ ἀτυχίες της. Ὅταν ἡ ψυχὴ γαληνέψῃ ἀπὸ τὴν ἡδονὴ τοῦ θριάμβου, καὶ τὰ κρᾶσπεδα τοῦ οὐρανοῦ ἀρχίσῃ νὰ τὰ βάφῃ τῆς τέχνης τὸ γλυκὺ φῶς, πὺλ λαμπερὴ τότε θὰ ξαναδοξασθῇ, καὶ πὺλ ἀντάξια τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ παρελθόντος θὰ ξαναζήσῃ ἡ Πατρίδα.

Ὑστερα ἀπὸ τὴ γραφικὴ πνευματικότητα τοῦ Σολωμοῦ, νά, οἱ ψυχικὲς στροφές τοῦ Γύζη, φωτίζουν τὸν ὁρίζοντα τῆς Νέας Ἑλλάδος. Δονήσετε, ᾧ ποιηταί, ᾧ καλλιτέχναι, τίς χορδὲς πού κάνουν πὺλ ἔμορφη τὴν ἔμορφιά τῆς νίκης. Στὸ ἑλληνικὸ σπῆτι ἄς ἀπλώσῃ τὸ μεγάλο τραγοῦδι. Χαρίστε του σύμβολα σὰν τὸν «Ὀλυμπιονίκην» καὶ σὰν τὴ «Δόξα τῶν Ψαρῶν». Στὶς ζωγραφικὰς αὐτὰς ζοῦν, μὲ τὴν ποιητικὴ διάνοια τοῦ Γύζη, τὰ εὐγενικὰ πρότυπα τῆς πατρίδος, ἀπ' ὅπου καὶ ἂν ἐπῆρε τὰ θέματά του ὁ ζωγράφος: ἀπὸ τὸν κόσμον τῆς ἀρχαιότητος, εἴτε ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς σιλαβιάς καὶ ἀπὸ τὴν ἀνάστασι τοῦ Εἰκοσιένα. Μέσα στὶς φωτεινὰς διπλὰς της, ἡ σκέψις τοῦ καλλιτέχνου ἄς θερμάνῃ καὶ σήμερα τὰ μεγάλα ἰδανικά τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Δὲν θὰ βαδίσῃ ὁ τεχνίτης μέσα στοὺς πολύνεκρους κάμπους, οὔτε θὰ σκύψῃ πάνω στὸ βογγητὸ τῆς μάχης γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ ὑψάνῃ τὰ ἄθλα τῶν ἀνδρῶν μὲ μουσικὴ καὶ μὲ ρυθμό. Δικὴ του τέχνη ξέρει, τοῦ τὴν ἔχει χαρίσει ὁ Θεός. Καὶ μάγια, κρυμμένα ἀπὸ τῆς μάγισσας τὰ μάτια. Καὶ θλιμμένες ἀγάπες, πὺλ γλυκιὰς ἀπὸ τίς ἀγάπες πού ὀνειρεύεται ἡ νοσταλγικὴ θαμπάδα τοῦ μαργαριταριοῦ. Στὸ περιβόλι του εἶναι λουλούδια πού ἔχουν μεγαλώσει μὲ τῶν ὁραμάτων τὸ χάϊδεμα καὶ πού θὰ δώσουν στὶς ἀνθρώπινες πράξεις καὶ στὰ συναισθήματα τὴ ζωὴ τὴν παντοτεινὴ. Ἡρώων κλέα, καὶ θυσίαι, καὶ θριάμβοι βασιλέων, καὶ λευκὰς δόξαι, μέσα στὶς πτυχὲς τῆς μνήμης, εἴτε πάνω στοῦ θρόνου τὰ φτερά, θ' ἀράξουν κάποτε στὸ ἐρημητήρι πού ζῇ ὁ ποιητής.

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Σὺ δὲ, ἀφωριστοί, εἶχες πάντα
 καὶ ἀπὸ ὀδυρμῶν ὅτε εἰς ταῖς γῆ-
 ρας οὐκ εἶρε καταλευκόνον ἢ ὄρα
 ἡνίκαν ἔγινε τὴν ἑξάετος... Μὴ
 ἰσχυροῦτε ὅτε ἐνείκερ μέγαρα καὶ
 ἀράγῃτε, τὸ ὅσῳ εἰς πᾶσαν ὁ-
 γμὴν δὲ ἰδύρατο καὶ κατακίον.

Κωνσταντῖνος Β.

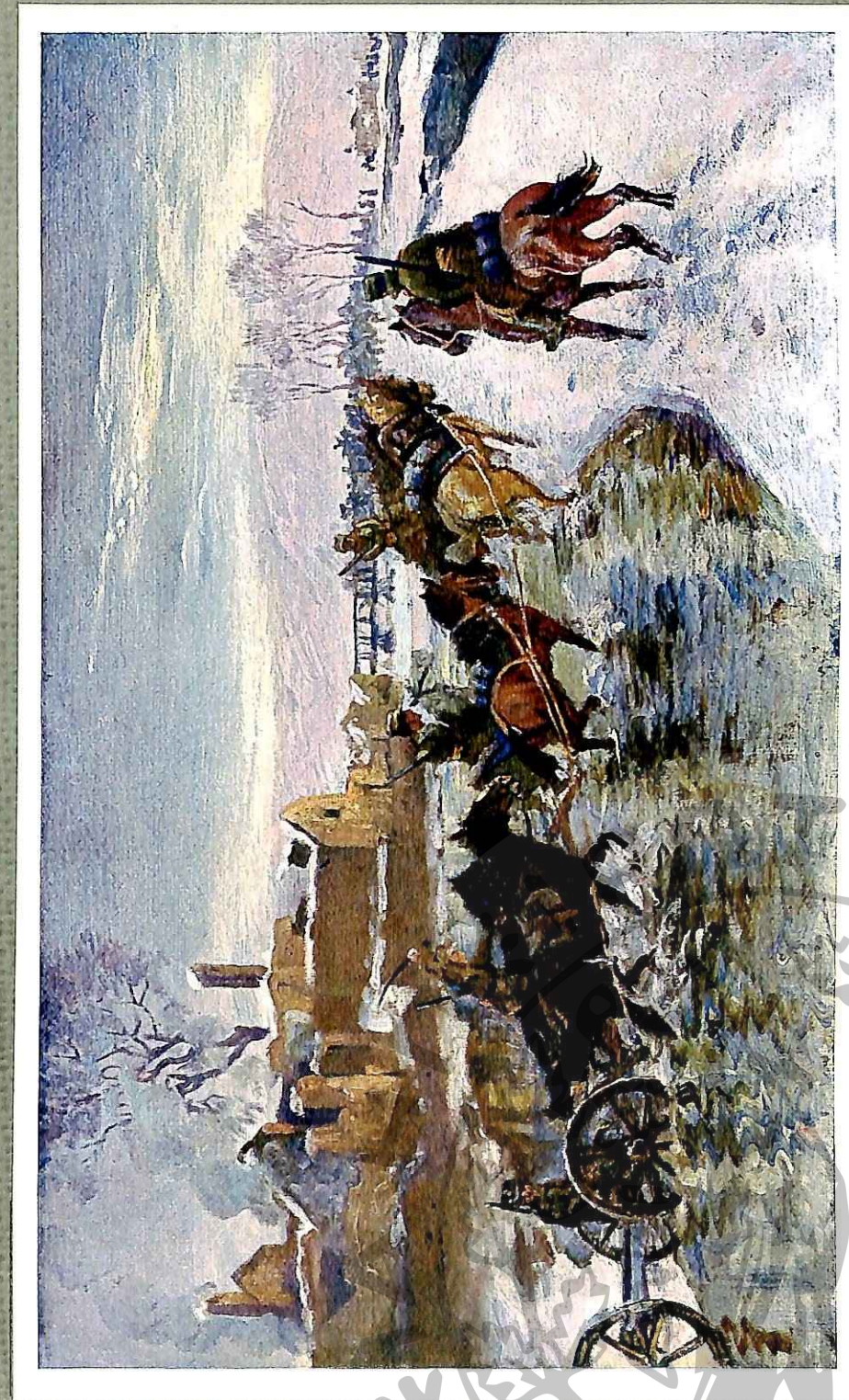
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΙΒ'.

Οἱ προφητευόμενοι προὔπῃρξαν πάντοτε ἀπὸ τοὺς προφήτας. Προὔπῃρξαν εἰς τὴν βαθυτέραν συνείδησιν τῶν λαῶν, εἰς τὴν διαίτησίν των διὰ μέσου τοῦ χρόνου, εἰς τὰς ἐλπίδας των καὶ τὰ ἰδανικά των. Δι' αὐτὸ ὅλοι αἱ μεγάλαι προφητεῖαι ἐπηλήθυσαν. Αἱ προφητικαὶ ψυχαί, αἱ εὐλογημέναι ἀπὸ τὸν Ἀπόλλωνα, αἱ συγκοινωνοῦσαι πρὸς τὴν θεότητα, συνέλαβαν πάντοτε τὰ μύχια εἰδῶλα τῶν λαῶν, τὰ ἐνέδυσαν μὲ σάρκα καὶ ὅστ' αὖ καὶ τὰ ἐτοποθέτησαν εἰς τὰ μεγάλα σημεῖα τῶν ἐποχῶν, διὰ νὰ ζωντανεύσουν καὶ νὰ κινηθοῦν, ὅταν θὰ ἔλθῃ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου. Ὁ Ἐρχόμενος τῆς Ἀποκαλύψεως δὲν ἔρχεται ἀπὸ τὸ μηδέν. Εἶναι ὁ ἦν καὶ ὁ ὢν, εἶναι τὸ δημιουργημὰ τῆς μεγάλης ἐπιθυμίας, τῆς ἐντόνου θελήσεως καὶ τῆς φλογεῆς ἀγάπης τῶν λαῶν: «Ὁ Ἦν καὶ ὁ ὢν καὶ ὁ Ἐρχόμενος».

Ἀπὸ τὴν στιγμήν, πού ἕνας Κωνσταντῖνος ἔπεσε μαζὴ μὲ τὸ κρημνιζόμενον Γένος ἐπὶ τῶν τειχῶν τῆς μοιραίας Πόλεως, ἡ χειμαζομένη Ἑλλάς, μέσα εἰς τοὺς χειμῶνας τῶν μαύρων αἰώνων, ὠνειρεύθη, ἠθέλησεν, ἐπροσδόκησεν ἕνα ἄλλον Κωνσταντῖνον, ἐκδικητὴν καὶ λυτρωτὴν. Καὶ Τὸν ὠνειρεύθη καὶ Τὸν ἠθέλησεν καὶ Τὸν ἐπροσδόκησε μὲ τόσην δύναμιν, ὥστε κάθε Ἑλληνικὴ ψυχὴ, ἡ ψυχὴ τοῦ ποιητοῦ τοῦ ἀνακαλοῦντος τὴν Ἱστορίαν, καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ παιδίου, πού ἐτραγοῦδησε τὰ Κάλανδα, ἔγινε ψυχὴ προφήτου. Καὶ εἶναι γραμμένον καμία προφητεία νὰ μὴ σβύνη καὶ νὰ μὴ χάνεται μέσα εἰς τὴν ἀκοίμητην θύελλαν τῆς ζωῆς, διότι ἡ προφητεία εἶναι τὸ περίσσευμα τῆς καρδίας, τὸ ξεχείλισμα τῆς ψυχῆς, τὸ ἄνθος τῆς ἐπιθυμίας καὶ διότι ἡ προφητεία δὲν εἶναι λόγος, ἀλλὰ σπόρος δημιουργίας, θαπτόμενος εἰς τὴν γῆν, διὰ νὰ βλαστήσῃ, ὅταν φθάνῃ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου.

Ποῖος ὑπῆρξεν Ἕλληνα καὶ δὲν ὑπῆρξεν ὁ προφήτης τοῦ Μεγάλου Ἐλευθερωτοῦ, τοῦ μοιραίου Πορφυρογεννήτου, τοῦ Κωνσταντίνου; Ὅταν, πρὸ δέκα περίπου ἑτῶν, ὁ Διάδοχος τοῦ Ἑλληνικοῦ Θρόνου, μεταξὺ τῶν μαρμάρων καὶ τῶν σκιῶν τοῦ Παρθενῶνος, ὑψώθη ἀρχηγὸς ἐνὸς εὐγενοῦς πνευματικοῦ ἀγῶνος, εἰς τὴν ἰδίαν αὐτὴν σελίδα ἐγράφησαν οἱ λόγοι αὐτοί, οἱ ὅποιοι, ἂν εἶναι χθεσινοί, δὲν παύουν νὰ εἶναι καὶ σημερινοὶ καὶ αὐριανοί, ὅπως κάθε λόγος, πού ἀνεβαίνει πρὸς τοὺς ἥρωας τῶν Ἀποκαλύψεων, ὅπως κάθε λόγος πού ἀνεβαίνει πρὸς τὸν Ἐρχόμενον:

«Μία φωτεινὴ αὐγὴ ἀνοίξεως ἑλληνικῆς, κάτω ἀπὸ τὸν Παρθενῶνα. Μία αὐγὴ, ἡ ὁποία ἐγνώρισε κάποτε τὸν Περικλέα. Κάτω ἀπὸ τὰ θεῖα σχήματα τῶν αὐλῶν μαρμάρων ἕνα μελαγχολικὸν σύντριμμα κορινθιακοῦ κίονος. Ἐπὶ τοῦ λευκοῦ βήματος ὁ Πορφυρογεννήτος, ὁ φέρων τὸ ὄνομα, πού ἀντηχεῖ ἀπὸ τὸν μακρυνὸν θρῆνον τοῦ Βυζαντίου. Καὶ γύρω, ἐπὶ τῆς γλῶσσης, πού ὑφαίνει, μὲ ἀνεμώνας καὶ κυάνους, τὸν ἴδιον τάπητα ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπέρασε μίαν φορὰν ἡ πομπὴ τῶν Παναθηναίων, ἕνας λαὸς ἐορτάζων τὴν Ἀνάστασίν του, ἀφυπνιζόμενος πρὸς μίαν νέαν ζωὴν καὶ ἐνθυμούμενος, ἐνῶ ἀναβαίνει τὰς βαθμίδας τῶν Προπυλαίων, ὅτι τὰς ἀνέβη ἄλλην μίαν φορὰν, μακρυνὴν ὡς ὄνειρον. Ἡ σύνθεσις εἶνε ἀληθινὰ ὑπέροχος. Ἡ Ἑλλάς ὅλη

ΝΑΜΠΑΝΚΙΟΥ, ΔΙΑΒΑΣΙΣ ΠΥΡΡΟΒΟΛΙΚΟΥ
ΣΚΙΣΣΟ Ν. ΦΕΡΕΚΕΙΛΗ

ἀναζῇ καὶ ἀνασταίνεται μίαν στιγμήν εἰς τὰς ἐντονωτέρας τῆς ἡμέρας, ὡς ὄραμα κατακτιῶν τὴν ζωὴν, μέχρι τῶν μακρυνῶν ὀριζόντων τοῦ μέλλοντος. Καὶ ἡ φωνὴ ποὺ ἀντηγεῖ ἀπὸ τὸ λευκὸν βῆμα καὶ ἀπὸ τὸν βράχον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀνατέλλει κάθε αὐγὴν ἓνας πνευματικὸς ἥλιος, ὁμοιάζει μὲ ἀποκάλυψιν. Διότι ἐπάνωθέν τῆς ἀπλώ-
νουν ἱερὰ, ἄτρεμα περὰ, ἡ γλαυξ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ὁ αἰετὸς τοῦ Βυζαντίου.

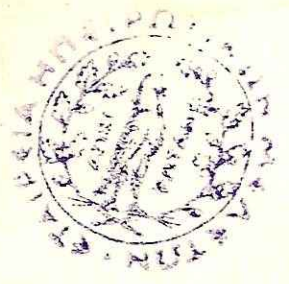
«Τὰ τέκνα τῶν βαρβάρων, βαπτισμένα εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, φέρουν τώρα πρὸς τὸν Παρθενῶνα μίαν Ἑλληνικὴν ψυχὴν. Ἐπὶ τῆς ψυχῆς αὐτῆς τὸ πνευματικὸν ἐαρινὸν θέαμα θὰ σφραγίσῃ μίαν σφραγίδα ἀκόμη φωτὸς καὶ ἀγάπης. Τὸ ὥραϊον σύμβολον δὲν θὰ τοὺς διαφύγῃ. Καὶ ὅταν χειροκροτήσουν τὸν βασιλικὸν ρήτορα, τὸν βαδίζοντα ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν μαρμάρων, μὲ τὸ ὄνομα τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, τὸ μέλλον νὰ ὑψωθῇ πάλιν ἐπὶ τοῦ θρόνου ποὺ δεσπόζει ἐνὸς λαοῦ ἀφυπνιζομένου πρὸς τὸ μέλλον, θὰ αἰσθανθοῦν ὅτι χειροκροτοῦν μίαν Ἑλλάδα, ἡ ὁποία δὲν ἀπέθανεν. Ἡ Ἑλλὰς αὕτη, ἡ ἀναπνέουσα τὸ πνεῦμα μιᾶς νέας ἀνοιξέως, ἡ ἀναβαίνουσα πρὸς τὸ προσκύνημα τῶν θεῶν ὥραιότητων, ὑπὸ τὰ ψυχρὰ μάρμαρα, θὰ αἰσθανθῇ τὴν φρικίαν τῶν μεγάλων περὺγων τοῦ καθημαγμένου αἵτου καὶ ἐπευ-
φημοῦσα ὑπὸ τὸν Παρθενῶνα, ἀρχηγὸν πνευματικῶν ἀγώνων, τὸν μέλλοντα βασιλέα τῆς, θὰ αἰστανθῇ συγχρόνως, ὅτι ἐπευφημεῖ ἓνα Κωνσταντῖνον. Ἡ νεκρὰ ὥραιότης δὲν ἔδωκε ποτὲ ὥραιότερον ἀσπασμὸν πρὸς τὴν ἀνήσυχον καὶ ὀρμητικὴν ζωὴν.

«Κανεῖς δὲν θὰ τὸ ἀρνηθῇ. Εἶνε μία ὑπέροχος ἐμφάνισις ἡ ἐμφάνισις αὕτη τοῦ Ἑλληνος Διαδόχου. Τὰ σύμβολα, οἱ θρόνοι καὶ αἱ ἐλπίδες μιᾶς φυλῆς συνέρχονται εἰς τὸν ὥραιότερον χορὸν γύρω του. Οἱ γέροντες, ποὺ ἐδάκρυσαν εἰς τὴν γέννησίν Του, αἰσθάνονται μίαν μακρυνήν, ὥραϊαν ἡχώ, ἀφυπνιζομένην εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς των. Καὶ οἱ νέοι, ὅσοι ἐγεννήθησαν μαζὶ Του, ἐπαναβλέπουν ζωηρότερον τὸ ἀνή-
συχον ὄνειρον τῆς γενεᾶς των. Ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ βήματος τοῦ Παρθενῶνος ἡ φυσιογνωμία τοῦ Διαδόχου δεσπόζει πλατύτερα καὶ κραταιότερα, διότι δεσπόζει ὥραιότερα καὶ πνευματικώτερα.

«Καὶ εἶνε ἡ στιγμή διὰ νὰ τὸ ὁμολογήσῃ κανεῖς: Ἡ φύσις καὶ ἡ ζωὴ εὐνόησαν ἰδιαιτέρως τὸ εἶδωλον μιᾶς φυλῆς. Εἰς τὸ λίκνον τοῦ Ἑλληνος βασιλόπαιδος, ὅπου ἡ Μοῖρα ἐξεφώνησεν ἓνα βαρὺ ὄνομα, ἡ Ἑλληνικὴ φύσις ἔφερε μ' εὐμένειαν καὶ σοφίαν τὰ δῶρα τῆς. Ἐπλασε μὲ τὰς χεῖρας τῆς τὸ ἀρρενωπὸν παράστημα, τὸν κραταῖον κορμόν, τὴν εὐγενικὴν μορφήν, ἔπλασε τὸ βασιλικὸν σῶμα, μέσα εἰς τὸ ὁποῖον ἐφύ-
σησε μίαν ψυχὴν ἀδράν, ἔντονον, μεστήν, ἀκρατον, μίαν ψυχὴν βασιλικήν. Ἡ ἀνα-
τροφὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀνακτόρου, μία ἀνατροφή τὴν ὁποίαν διευθύνει ἡ εὐστοχία, ἡ δξύνουα καὶ στοργὴ ἐνὸς βασιλικοῦ πατρὸς, ὁ ὁποῖος ἔδωκεν εἰς τὸν οἶκον καὶ τὸ ἔθνος του μίαν βασιλικὴν γενεάν, παραδειγματικὴν μεταξὺ τῶν βασιλικῶν οἴκων τῆς Εὐρώπης, ἦλθε νάρμονισθῇ πρὸς τὸ ἔργον τῆς φύσεως. Καὶ ὁ βασιλόπαις, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου βαρύνει μία μεγάλη κληρονομία, βαδίζει πρὸς τὸν θρόνον μὲ τὸ στερεὸν καὶ ἀσφαλὲς βῆμα τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι αἰσθάνονται, ὅτι τὸ βλέμμα μιᾶς Μοίρας τοὺς ἀκολουθεῖ καὶ τοὺς διευθύνει.

«Ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν παράστασιν, μίαν ἐλαφρὰν συνοφρύωσιν ἐπάνω εἰς ἓνα φω-
τεινὸν πρόσωπον, ἡ ὁποία δημιουργεῖ ἀμέσως, εἰς τὸ πρῶτον ἀντίκρουσμα, τὴν ἐπι-

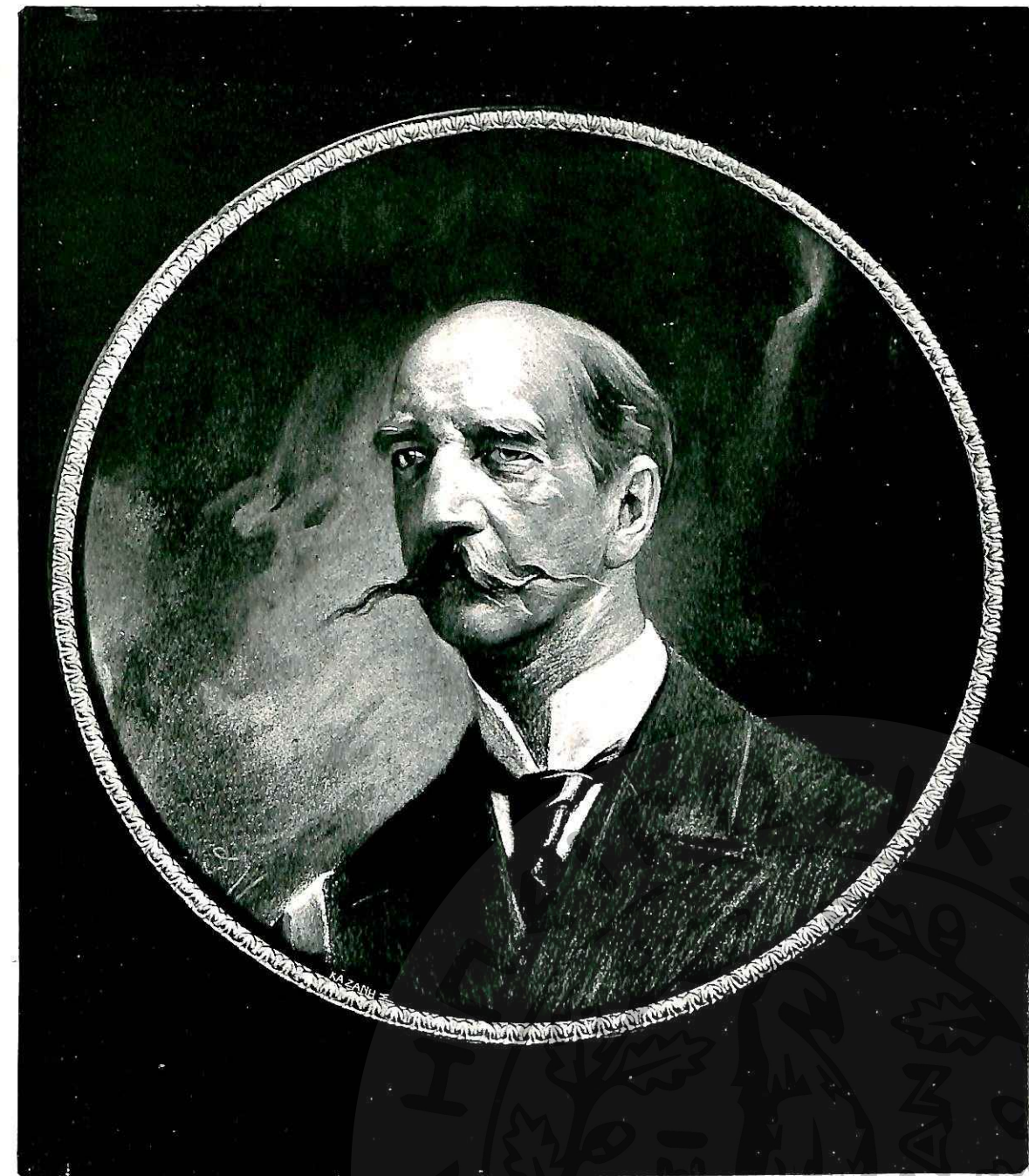
βολήν τῆς βασιλικῆς ἐμφανίσεως, μαντεύεται εὐκόλως ψυχὴ θεληματικὴ, αὐστηρὰ καὶ δικαία. Καμία πτυχὴ ἐλαστικότητος, ὑποχωρήσεως ἢ ἀδυναμίας. Καὶ εἶνε γνωστὴ ἡ ἐμφάνισις αὐτῇ τοῦ Ἑλλήνος Διαδόχου. Εἶνε κᾶτι τι τὸ ὁποῖον λέγει: ναὶ καὶ λέγει ὄχι. Τίποτε ἄλλο. Ἄλλ' ὅταν ἡ συνοφρύωσις σβεσθῇ, ὅταν οἱ ὀφθαλμοὶ ἀνοιχθοῦν εἰς τὸ φῶς, ὅταν τὸ μειδίαμα χυθῇ ὡς λάμψις εἰς τὸ πρόσωπον, ἕνα μειδίαμα ἰδιαίτερον, ὃχι ἀπὸ σπασμωδικῆν κίνησιν χειλέων καὶ ὀφθαλμῶν, ἀλλὰ κᾶτι τι ἄφθονον καὶ φωτεινόν, ὡς διάχυσις ψυχῆς, τὸ μειδίαμα τῶν εἰλικρινῶν καὶ τῶν γενναίων, τότε χωρὶς νὰ εἶνε κανεὶς ψυχολόγος ἢ φυσιογνωμιστὴς, μαντεύει ὅτι ὑπὸ τὴν αὐστηρότητα ἀγρυπνεῖ ἡ ἀγαθότης, ὑπὸ τὴν θέλησιν ἡ εὐμένεια, ὑπὸ τὸ αἶσθημα τῆς δικαιοσύνης ἡ ἐπιείκεια. Ὑπὸ τὰς δύο αὐτὰς παραστάσεις, τόσον συχνὰ ἐναλλασσομένας, ὡς ἐὰν εἰς ἕνα εὐαίσθητον ζυγὸν ἀντισταθμίζωνται διαρκῶς αἱ ἀρεταὶ αἱ βασιλικαὶ πρὸς τὰς ἀρετὰς τὰς ἀνθρωπίνους, ὁ Ἑλλήν Διαδόχος ἐξασκεῖ, εἰς ὅσους τὸν ἐγνώρισαν, μίαν διπλὴν ἐπιβολήν, τὴν ἐπιβολὴν τῆς δυνάμεως καὶ τὴν ἐπιβολὴν τῆς ἀγάπης. Καὶ κατακτᾷ μὲ διττὸν τρόπον: ὡς βασιλεὺς καὶ ὡς ἄνθρωπος. Εἶνε ἡ στερεωτέρα κατάκτησις τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν.

«Ἐπὶ τοῦ λευκοῦ βήματος, τὸ ὁποῖον ἐστήθη ὑπὸ τὴν δόξαν τοῦ Παρθενῶνος, ὁ Ἑλλήν Διαδόχος ἐμφανίζεται τὰς ἡμέρας αὐτὰς εἰς ὑπέροχον ἐμφάνισιν. Ὑψώνει τὸ βασιλικόν του παράστημα μετὰ τῆς Παραδόσεως καὶ τῆς Ζωῆς. Τῆς Παραδόσεως, ἡ ὁποία πλημμυρεῖ καὶ καθαγιαίνει τὴν ζωὴν, τῆς Ζωῆς ἡ ὁποία ὀρμᾷ ἀπὸ τὴν ὠραιότεραν παράδοσιν τοῦ κόσμου πρὸς τοὺς ὀρίζοντας τοῦ μέλλοντος. Ἡ φωνὴ Του ἀντηχεῖ ἄνωθεν ψυχῶν καὶ καρδιῶν, ὡς σάλπισμα πολιτισμοῦ καὶ ἀγώνων. Καὶ μέσα εἰς τὸ λευκὸν φῶς τῆς ὠραίας ἐαρινῆς πρωΐας, ἡ μαρμαρωμένη γλαυὺς ἐνώνει τᾶτρεμα πτερὰ τῆς μὲ τὰς αἱματωμένας πτέρυγας τοῦ βυζαντινοῦ ἀετοῦ».

Καὶ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου ἔφθασεν. Αἱ καθημαγμένα πτέρυγες τοῦ Βυζαντινοῦ Ἀετοῦ ἀνεπάλθησαν ἐπάνω ἀπὸ τὴν ὑπερήφανον κεφαλὴν Ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ἐπροφῆτευσαν οἱ προφῆται. Δάφναι ἐστρώθησαν εἰς τὸ πέρασμά Του. Ἡ Ἑλληνικὴ γῆ, ἡ στενάζουσα μέσα εἰς τοὺς μακροὺς αἰῶνας τῆς δουλείας, ἡ γῆ τῶν μαρτύρων καὶ τῶν ἡρώων, ἀνέδωκεν ὑπὸ τὰ βήματά Του τὸ πλούσιον ἔαρ τῆς νέας Ἑλευθερίας. Καὶ ὁ τροπαιοῦχος στρατηλάτης, ὁ περιβεβλημένος τὴν ἀλουργίδα τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων, βαμμένην εἰς τὸ παλαιὸν καὶ τὸ νέον αἷμα, καρφόνων τὸ σκήπτρον Του ἐπὶ τῶν ἀκροτάτων ὀρίων τῆς Μακεδονικῆς γῆς, δὲν τὸ ἐκάρφωσε διὰ ν' ἀναπαυθῇ ἐπάνω εἰς τὸ ἄφθονον θέρος τῶν δαφνῶν Του. Τὸ ἐκάρφωσε, διὰ νὰ σημειώσῃ τὴν ἀφετηρίαν τῶν νέων ἀγώνων, τὸ τέρμα τῶν ὁποίων σελαγίζει ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ τρούλλου, ποὺ σκεπάζει τὴν κιβωτὸν τῶν ὀνείρων καὶ τῶν ἐλπίδων τοῦ Γένους.

Ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθέν....

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α' ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟ Π. ΜΑΘΙΟΠΟΥΛΟΥ

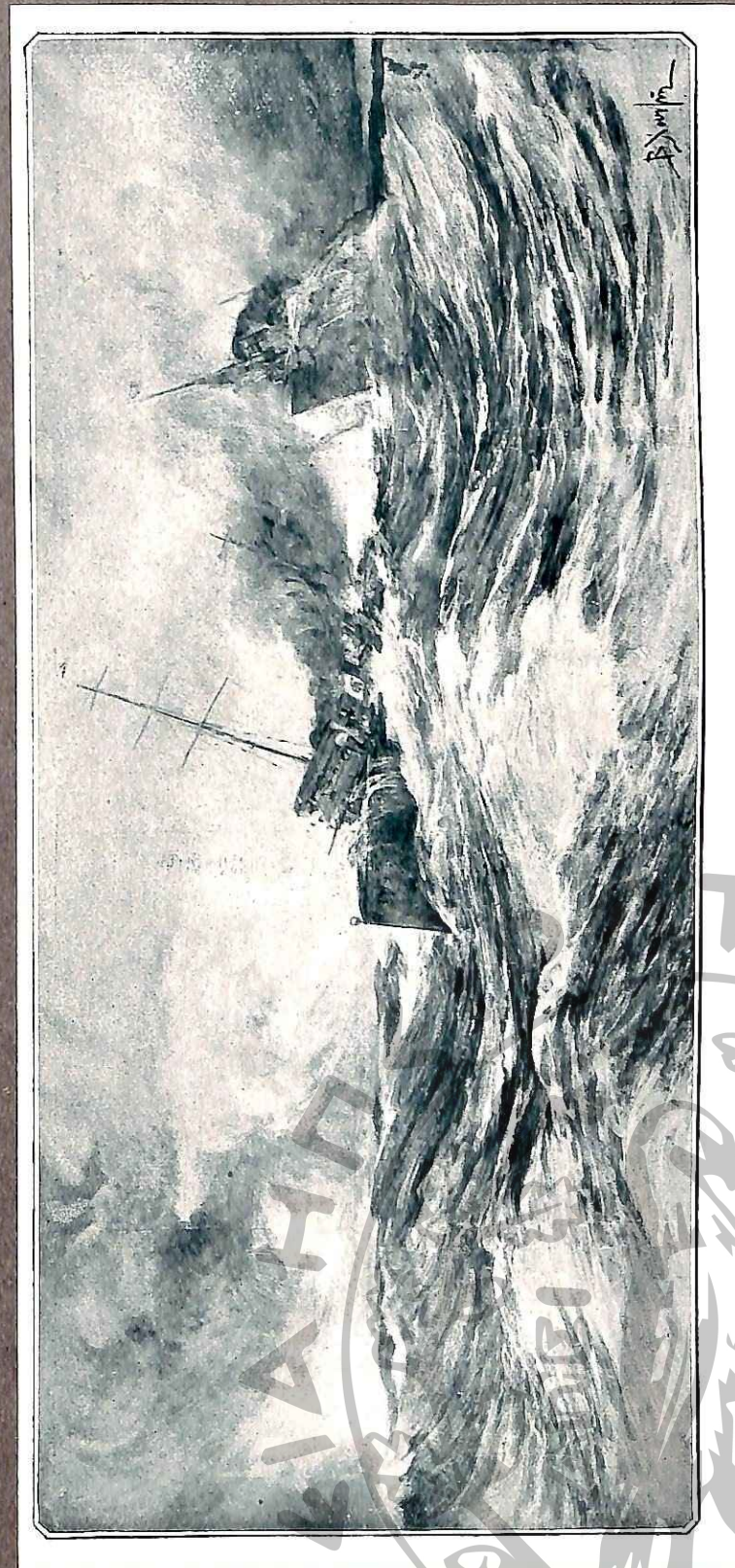

ΔΥΟ ΒΑΣΙΛΙΑΔΕΣ

Τί ἔχουν τὰ τρίψηλα βουνὰ καὶ στέκουν πικραμένα;
Μήνα βροχὴ δὲ δάκρυσε, μήνα δὲ βγῆκε χόρτο:
Καὶ τὰ βουνὰ ραγίστηκαν καὶ τρίζαν τὰ κλωνάρια·
— Ἔχομε βρύσες κρούσταλα καὶ πλάγια ἀνθοσπαρμένα,
Μόνο τὸ Ῥήγα τὸν ξανθὸ μᾶς πῆρε μαῦρο βόλι
Κι' οἱ βρύσες μας σταμάτησαν καὶ σβύσαν τὰ χορτάρια.

Περνάει ἡ νύχτα ἀπάνω τους καὶ οἱ κορυφὲς λουφάζαν.
Καὶ ὅταν ἡ αὐγὴ ξεπρόβαλε καὶ ὅταν ἐγίνη ἡμέρα,
Νά τος καὶ ὁ γυιὸς τοῦ Βασιλιᾶ στὸ κάτασπρό του τ' ἄτι.
Καὶ τὰ βουνὰ ἀνατρίχιασαν καὶ νιοὺς ἀνθούς πετάξαν,
Καὶ ἀπὸ μακρὰ τὸν χαιρετᾶν καὶ ἀπὸ κοντὰ τοῦ λένε:
— Ἔλα καὶ μέτρησε τὴ γῆς μὲ τὸ γοργό σου μάτι.

ΑΛΕΚΟΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

ΠΡΟΣ ΝΗΟΦΙΑΝ — ΣΚΙΤΣΟ Β. ΧΑΤΖΗ

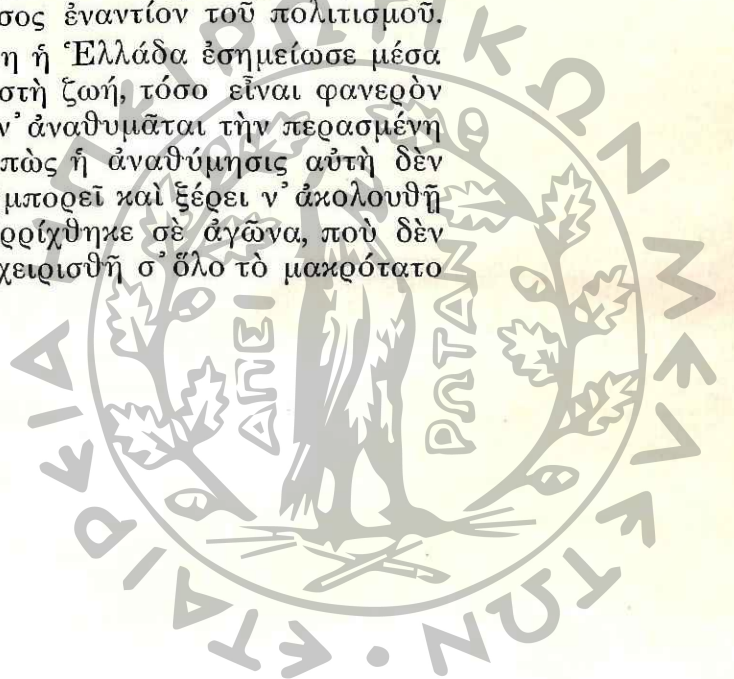
ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ

Χρειάζεται βέβαια και δύναμις λόγου μεγάλη και τέχνη ξεχωριστή και καιρός και τόπος πολὺς γιὰ νὰ μιλήσῃ κανεὶς ἀντάξια μὲ τὰ ἔργα, ποὺ κατώρθωσεν ἡ Ἑλλάδα μέσα σ' ἓνα χρόνον. Μὰ θὰ μοῦ συχωρεθῇ ἡ τόλμη, ἂν δίχως νὰ ἔχω τὰ προτερήματα αὐτὰ ἐπιχειρῶ νὰ ἐγκωμιάσω σ' ἓνα σύντομον ἐξέτασμα, μὲ τὴν μορφήν τοῦ πανηγυρικοῦ λόγου τὰ τελευταῖα Ἑλληνικὰ κατορθώματα. Ἄν μοῦ λείπουν ἡ χρειαζούμενη δύναμις καὶ ἡ δυσκολοσίμωτη τέχνη, τὸ τόλμημά μου ὁμῶς ἔχει τὴν δικαιολογίαν, ὅτι ἐγεννήθηκε σὲ στιγμή, ποὺ ὁ νοῦς μου ἐπροσπαθοῦσε νὰ φέρῃ ἐμπρός του ἑνωμένες σ' ἓνα ἀδιαχώριστο σύνολο τὴν παλῆα καὶ τὴν καινούρια δόξα τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδος.

Τὴν ἑνωσιν αὐτὴν καθένας, ποὺ μελετᾷ τὰ σημερινὰ ἔργα τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, θὰ τὴν στοχασθῇ θέλοντας καὶ μὴ, ἐπειδὴ μὲ τὴν καινούρια δόξα ξυπνοῦνε μέσα στὸ νοῦ μας δόξες παλῆες καὶ μεγαλεῖα, ποὺ τὰ ἔκλεισεν ἡ ἀθανασία στὴν περιοχὴ τῆς. Τῶν προγόνων μας τὰ ἔργα τώρα μὲ τὸ νέο φανέρωμα τῆς Ἑλληνικῆς ζωτικότητος, παρουσιάζονται γνώριμα πολὺ καὶ σ' ἐμᾶς τοὺς σημερινούς. Κ' ἔτσι μπορούμε νὰ προβαίνουμε στὴν σύγκρισιν τῶν τωρινῶν Ἑλληνικῶν κατορθωμάτων μὲ τὰ παλῆα κατορθώματα στὸν Μαραθῶνα, στὴν Σαλαμίνα καὶ στὰ βάθη τῆς Ἀσίας, μὲ τοὺς Βυζαντινοὺς πολέμους καὶ μὲ τοὺς ἡρωϊσμοὺς καὶ τὰ μεγαλουργήματα τοῦ 1821. Καὶ ἡ σύγκρισις αὕτη δὲν θὰ εἶναι προσβλητικὴ γιὰ τοὺς παλινοὺς ἐκείνους δημιουργοὺς τῆς Ἑλληνικῆς δόξας καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς φυλῆς, μήτε ὑπερβολικὴ γιὰ τοὺς σημερινούς, ἐπειδὴ στὸ βάθος ὅλων τούτων τῶν ἔργων μιὰν ἀφορμὴν κ' ἓνα σκοπὸν, ἴδιο καὶ ἀπαράλλακτο, θ' ἀντικρύσουμε.

Καὶ τότε καὶ τώρα ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ τὴν Ἀσιατικὴν βαρβαρότητα καὶ τὸν Ἀνατολίτικον δεσποτισμὸν ἐπολέμησεν. Ὅπως εἶχαν τότε σκοπὸν οἱ ἀγῶνες τῶν Ἑλλήνων νὰ κρατήσουν ἐλεύθερη τὴ χώρα των καὶ ν' ἀπομακρύνουν ἀπὸ αὐτὴν τοῦ βαρβαρισμοῦ τὸ σκοτάδι—πρᾶγμα, ποὺ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα καὶ τὸ νὰ μὴ μείνῃ ἡ Εὐρώπη σὲ ἀπολίτιστη ζωὴν—ὅπως στὸ 1821 ἐπολεμήθηκεν ὁ Ἀσιανὸς βάρβαρος κ' ἐδιώχθη ἀπὸ ἓνα μέρος τῆς Ἑλληνικῆς γῆς—καὶ τὸ διώξιμο αὐτὸ ἐγένεν ἀφορμὴ νὰ ἐλευθερωθοῦν στὴν Ἀνατολικὴν Εὐρώπῃ καὶ ἄλλοι ὑποδουλωμένοι λαοὶ καὶ νὰ δημιουργηθοῦν νέα βασίλεια—, ἔτσι καὶ ἡ σημερινὴ Ἑλλάδα τὸν ἴδιο βάρβαρον ἐπολέμησε καὶ μὲ τὸν ἴδιο σκοπὸν ἀγωνίσθηκε. Καὶ κατώρθωσε νὰ φέρῃ τὴν ἐλευθερίαν σὲ σκλαβωμένες χώρες τῆς, ἡμπόρεσε νὰ λιγοστέψῃ τὰ τελευταῖα λείψανα τοῦ βαρβαρισμοῦ στὴν Εὐρώπῃν, ἐταπείνωσε δυὸ λαοὺς, ποὺ ἔχουν γιὰ βάσιν καὶ γνώρισμα τῆς κάθε πολιτικῆς καὶ πολεμικῆς τῶν ἐνεργείας, ὁ ἕνας τὸν πιὸ πρόστυχον ἐγωϊσμὸ καὶ τὴν ὑπουλότητα, ὁ ἄλλος τὸν δεσποτισμὸ καὶ τὸ μῖσος ἐναντίον τοῦ πολιτισμοῦ.

Ὅσο εἶναι ἀλήθεια, ὅτι ἀπὸ ὅλα τοῦ κόσμου τὰ ἔθνη ἡ Ἑλλάδα ἐσημείωσε μέσα στὴν ἱστορίαν τὴν πιὸ δημιουργικὴ καὶ τὴν πιὸ θαυμαστὴ ζωὴ, τόσο εἶναι φανερόν ὅτι σήμερον ἔχει καὶ πάλιν ὁ Ἑλληνισμὸς τὸ δικαίωμα ν' ἀναδυμᾶται τὴν περασμένην ζωὴν του μὲ περηφάνειαν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν βεβαιότητα, πὼς ἡ ἀναδυμᾶσις αὕτη δὲν τοῦ εἶναι ἀταίριαστη. Ἐδείξε τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ὅτι ἡμπορεῖ καὶ ξέρεи ν' ἀκολουθῇ πάντα πιστὰ τὸν δρόμον, ποὺ τοῦ ἐχάραξεν ἡ μοῖρα. Ἐρρίχθηκε σὲ ἀγῶνα, ποὺ δὲν παρᾶλλαξε καθόλου ἀπὸ ὅσους ἄλλους ἀγῶνες εἶχεν ἐπιχειρησθῇ σ' ὅλο τὸ μακρότατο διάστημα τῆς ζωῆς του.

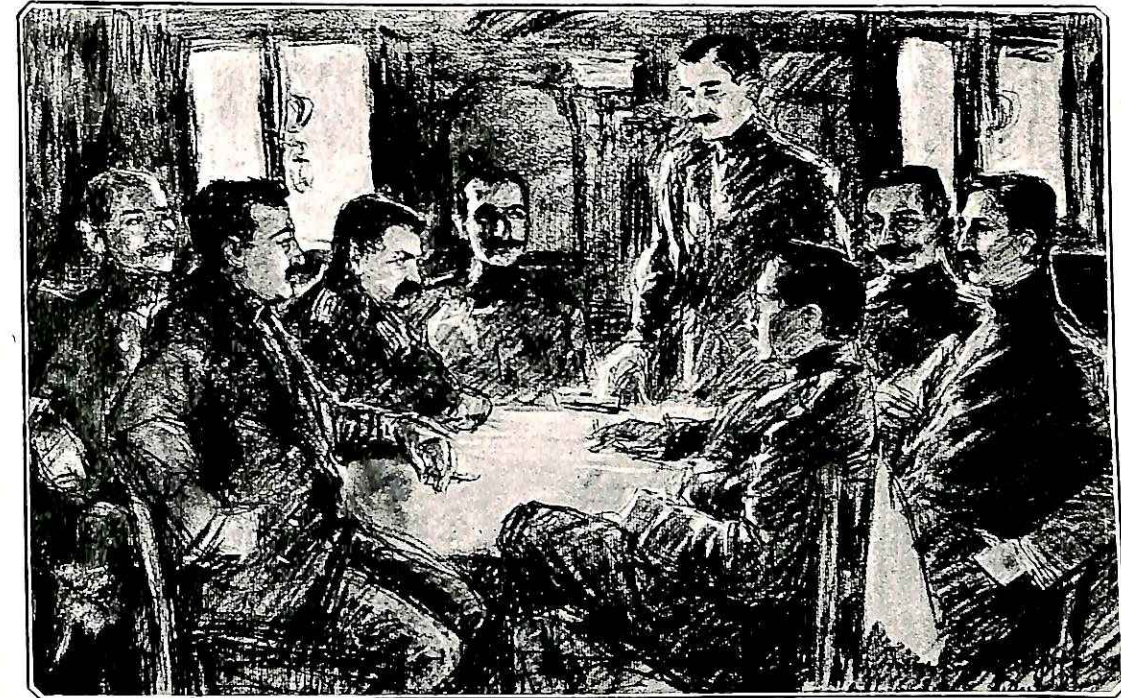

Δεν χρειάζεται, θαρρῶ, νὰ μιλήσω μὲ καθέκαστα γιὰ τὰ ὅσα ἔπραξεν ὁ Ἑλληνισμός καὶ νὰ μακρολογήσω ἱστορώντας τὸ τί χρωστάει σ' αὐτὸν ὁ κόσμος καὶ τὸ τί ἔχει διδάξει στὸν κόσμον, ἐπειδὴ ὅλα εἶναι πολὺ γνωστά. Ὅχι μόνο τὰ μεγάλα ἔργα του, μὰ καὶ τὰ μεγάλα ἀποτελέσματα τῶν ἔργων του, καὶ ὁ σκοπὸς ποὺ τὰ ἐκινούσε.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ, ποὺ ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ ἐμπῆκε στὴν περιοχὴ τῆς ἱστορίας, ἕως τὴν τωρινὴ ζωὴ της, τὴ βλέπουμε νὰ βρίσκεται σχεδὸν ἀδιάκοπα σὲ ἀγῶνα, ποὺ τὸ κύριο χαρακτηριστικὸ του εἶναι ὁ πόθος καὶ ἡ θέλησις νὰ στερεωθῇ παντοῦ ὁ πολιτισμός της καὶ νὰ κυβερνᾷ ὅλα τὰ πάντα ἡ πρόοδος. Καὶ γι' αὐτό, ἂν τῆς ἀξιῶν ὁ θανμασμός γιὰ τὰ ἔργα της στὸν κόσμο τῆς διανοήσεως, ἂν τῆς ταιριάζῃ κάθε τιμὴ καὶ κάθε ἐνθουσιασμός γιὰ τὴν δημιουργικότητά της στὰ γράμματα, στὶς τέχνες καὶ στὴν ἐπιστήμη, ἂν τῆς ὀφείλεται ὁ μεγαλύτερος σεβασμός, ἐπειδὴ ἐξευγένισε τὴν ἀνθρώπινη σκέψι, δὲν εἶναι ὀλιγώτερον ἀξιοθαύμαστη καὶ δὲν πρέπει νὰ τῆς χρωστᾷ ὁ πολιτισμένος κόσμος μικρότερη εὐγνωμοσύνη γιὰ τοὺς πολεμικοὺς ἀγῶνες της. Ἐνα σκοπὸν εἶχαν καὶ αὐτοὶ καὶ ἕνα ἀποτέλεσμα ἔφεραν: τὴν κυριαρχία τοῦ πολιτισμοῦ.

Χρειάζονται παραδείγματα γιὰ ν' ἀποδειχθῇ τοῦτο; Νὰ οἱ Μηδικοὶ πόλεμοι, ποὺ ἡ συνέπειά των ἦταν νὰ μὴν ἀπλωθῇ ἐπάνω στὴν Εὐρώπῃ τὸ σκοτάδι τοῦ Ἀνατολίτικου δεσποτισμοῦ· νὰ οἱ ἐκστρατεῖες τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ποὺ ἔφεραν τὸν Ἑλληνικὸ πολιτισμὸν ἕως τὰ βάθη τῆς Ἀσίας καὶ ἔγιναν αἰτία νὰ ὑπάρξῃ στὰ κατοπινώτερα χρόνια ὁ Ἀλεξανδρειανὸς πολιτισμός· νὰ τῶν Ρωμαίων τῶν κοσμοκρατόρων ἡ ὁμολογία ὅτι πολεμώντας καὶ ὑποδουλώνοντας τὴν Ἑλλάδα, ὑποδουλώθηκαν ἀπ' αὐτὴν τὴν κοινωνικὴ καὶ διανοητικὴ ζωὴ των, ἐπειδὴ τὸν Ἑλληνικὸ πνευματικὸν κόσμον ἠθέλησαν νὰ μιμηθοῦν καὶ νὰ φθάσουν· καὶ νὰ ἀκόμη τὸ ξάπλωμα τοῦ Χριστιανισμοῦ μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Ἑλληνισμοῦ σ' ἐποχὴ, ποὺ τὴν ἀνθρωπότητα τὴν ἐφοβέριζεν ἡ σκλαβιά τοῦ πιὸ βάρβαρου δεσποτισμοῦ. Δίνοντας ὁ Ἑλληνισμός στὴν νέα θρησκεία τὴν διανοητικότητά του, τὴν ἔφερε στὸν δρόμο, ποὺ ἤθελεν ὁ θεμελιωτὴς της ν' ἀκολουθήσῃ. Ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ ἐβοήθησε τὴν χριστιανικὴν ἀρετὴ νὰ σωρώξῃ τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα πρὸς τὴν πρόοδον, ἐπειδὴ εἶχε διδάξει προτύτερα στὴν ἀνθρωπότητα τὴν ἰδέα τῆς ἐλευθερίας ὅχι μόνο τῆς πολιτικῆς, μὰ καὶ τῆς πνευματικῆς. Μὲ τὴν χριστιανικὴ Βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν θεμελιώνεται ὁ νέος Ἑλληνικὸς πολιτισμός, ποὺ δημιουργεῖ καινούρια κοινωνικὴ καὶ πνευματικὴ ζωὴ, καινούρια τέχνη καὶ καινούριο πολιτικὸν οἰκοδόμημα, καὶ ἀρχίζουν οἱ νέοι μεγάλοι ἀγῶνες τῆς φυλῆς γιὰ νὰ ἐμποδισθῇ τὸ ξάπλωμα τοῦ Ἀνατολίτικου βαρβαρισμοῦ, ποὺ ἐφοβέριζε πάλι τὸν κόσμον. Ἐπάλεψεν ὅσον ἠμποροῦσε γιὰ νὰ σταματήσῃ πρῶτα τὴν Περσικὴ καὶ ὕστερα τὴν Τούρκικη ἐπιδρομὴ. Κι' ὅταν ἔπεσε, τὸ πέσιμό του ἦταν ἀκόμη ἕνα σκόρπισμα πολιτισμοῦ καὶ πνευματικῆς ἀναδημιουργίας τῆς Εὐρώπης. Οἱ λόγιοι Ἕλληνες, ποὺ ἐξήτησαν καταφύγιο στὴν Δύσιν, ἔφεραν ἐκεῖ τὸν ἔρωτα στὴν Ἑλληνικὴ παιδεία καὶ ἐπιστήμῃ καὶ ἔγιναν ἀφορμὴ ν' ἀναγεννηθῇ ἡ Εὐρώπη, γνωρίζοντας στενότερα τὸν Ἑλληνικὸ διανοητικὸν κόσμο.

Κ' ἔτσι ἔχουμε θετικὸ καὶ βέβαιο τὸ συμπέρασμα, ὅτι Ἑλληνισμός σημαίνει πολιτισμός. Καὶ προχωρώντας ἀκόμη ἠμποροῦμε νὰ εἰποῦμε, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ ἐγνώρισε σ' ὅλους τοὺς λαοὺς τ' ὠραιότερο δημιούργημα τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως: τὴν πολιτικὴν, τὴν πνευματικὴν, τὴν κοινωνικὴν ἐλευθερίαν. Ἀπὸ τὸ δημιούργημα τῆς τοῦτο παίρνει καὶ τὴν ἀνίκητη δύναμίν της νὰ μὴ χάνεται ποτὲ ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ νὰ μὴ λείπῃ ἀπὸ τίς μεγάλες τῆς ἱστορίας σελίδες.

Τὸ Ἐπιτελεῖον ἐπὶ τῆς Ἀμφιγυρίας: Καράκαλος, Σταῖκος, Δούσμανης, Πάλλης, Λεβίδης, Στρατηγός, Καλλίνσκις, Ἀναστασόπουλος — Σκίτσο Θαλείας Φλωρᾶ Καραβία

Αἰχμάλωτοι στὰ Γιάννινα — Σκίτσο Θαλείας Φλωρᾶ Καραβία

πὸν ἦταν νὰ κυριαρχήσῃ πολὺ γλήγορα ἢ μικρόχαρη πολιτικὴ καὶ νὰ φανομανοῦν ὅλα τὰ ἐλαττώματα, ποὺ ἔχει κάθε λαὸς πρὸ πάντων μεσημβρινός, μὲ χαρακτηριστὴ θερμόν, ὅταν μάλιστα ἀπὸ μακρόχρονη σκλαβιὰ μπαίνει ἀπότομα στὴν ἀπόλυτη ἐλευθερία. Ἐπάλευαν ἀδιάκοπα μεγάλες ἐθνικὲς ὑποχρεώσεις καὶ ἐσωτερικὲς παραλυσίαι. Οἱ πρῶτες ἐπροκάλεσαν τὸν πόλεμον τοῦ 1897 μὲ τὴν Τουρκία καὶ οἱ δεύτερες ἔφεραν τὴν καταστροφὴ καὶ τὴν ντροπὴ. Ἀλλ' ἄς μὴ τὸ καταρασθῶμε τὸ 1897 ποτὲ καὶ ποτὲ νὰ μὴ τὸ λησμονήσουμε. Αὐτὸ ἦταν ἡ σωτηρία τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡμπορεῖ νὰ μᾶς δίνη πάντα διδάγματα. Ὁ λαὸς εἶδε τί δρόμον ἐπικίνδυνον εἶχε πάρει· ἀνανοήθηκεν, ἐφοβήθηκεν, ἐπόνεσεν, ἐξύπνησε. Καί, ἅμα ἦλθεν ἡ στιγμή τῆς ἐνέργειας, ἔδειξεν, ὅτι δὲν ἦταν ἄξιος νὰ μακραίνει τὴ δυστυχία καὶ τὴν ταπείνωσι τοῦ ἔθνους, οὔτε ἀνίκανος νὰ κρατᾷ ψηλὰ τὰ ἰδανικά του.

Καὶ γιὰ νὰ μὴ φανῶ πὼς λέγω ἀστήρικτα, θὰ εἶχα πολλὰ ἐπιχειρήματα νὰ φέρω, ἀλλὰ περιορίζομαι σ' ἓνα μονάχα. Πολλοὶ μᾶς ἐκατηγόρησαν γιὰ τὴν Μεγάλῃν Ἰδέαν καὶ μᾶς ἐσυμβούλευαν ν' ἀφίσουμε τὰ πανελληνικά ὄνειρα, ἂν ἠθέλαμε νὰ ζήσουμε ἐλεύθεροι μέσα στὴ στενὴ περιοχὴ τῆς πατρίδος μας. Ἐμεῖς ὁμως, γνωρίζοντας καλύτερα ἀπὸ ἐκείνους ποῖο δυνάμωτικὸ γιὰ τὴ ζωὴ τῆς φυλῆς εἶναι ἡ λατρεία στὴν Μεγάλῃν Ἰδέαν, δὲν ἐπαύσαμε καθόλου νὰ μένουμε προσηλωμένοι σ' αὐτήν, ἐπειδὴ ἐνοιώθαμε βαθειά, ὅτι λαὸς ποὺ δὲν θρέφει μεγάλα ἰδανικά, δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὰ δικαιώματά του στὴ ζωὴ. Κ' ἐπροτιμούσαμε ἀντὶ νὰ ζητᾶμε τὴν εὐτυχία τὴν ἰδική μας μέσα στὴν ἡσυχίαν καὶ εἰρηνικὴν ζωὴν, νὰ τὰ διακινδυνεύουμε ὅλα ὥς πού νὰ ἐπιτύχουμε τὴν ἐλευθερίαν τῶν σκλαβωμένων Ἑλλήνων. Γι' αὐτὸ κι' ὅταν ὕστερ' ἀπὸ τὴν συμμαχίαν τῶν χριστιανικῶν λαῶν τῆς Βαλκανικῆς ἐναντίον τῆς Τουρκίας ἦλθεν ἡ στιγμή τοῦ ἀπαραίτητου πολέμου, ἡ Ἑλλάδα ἐρρίχθηκε στὸν ἀγῶνα μὲ τὴν σταθερὴν ἀπόφασιν νὰ χαθῇ καλλίτερα παρὰ νὰ μὴ πραγματοποιήσῃ τ' ὄνειρό της καὶ τοῦτο ἐγεννοῦσε μεγαλύτερη τὴν ἐλπίδα ἢ πὺδ' σωστὰ τὴν πεποίθησιν τῆς νίκης. Ἐδειξεν ἡ Ἑλλάδα στὸν πόλεμον αὐτὸν ὅλη τὴν ἀναγέννησίν της καὶ τὴν καρτεροψυχία της. Καὶ οἱ στρατιῶτες της μὲ τὰ ἔργα τῶν ἀποδείξαν, ὅτι δὲν εἶχε προτιήτερα ἀτυχήσει ἢ πατρίδα ἀπὸ τὴν ἀναξιοσύνην τοῦ λαοῦ της ἢ ἀπὸ τὴν ἀρετὴν τῶν ἐχθρῶν της.

Νὰ μιλήσω τώρα γιὰ τὰ κατορθώματα τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ στόλου; Μὰ εἶναι ἀρκετὸς ἓνας νὰ εἰπῇ ὅσα ἐκατόρθωσαν ὅλο τὸ ἔθνος καὶ τὰ ἐπῆρεν ἡ ἱστορία στὴν δικαιοδοσίαν της γιὰ νὰ τὰ μεταδώσῃ στὶς κατοπινὰς γενεὰς ὥσάν ἔργα ἄξια νὰ προκαλοῦν τὸν ἀπόλυτον θαυμασμὸν καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸν; Ἡ ποῖο εἶδος λόγου ἢ πόσος καιρὸς θ' ἀρκοῦσε γιὰ νὰ ἐξυμνηθοῦν, ὅπως τοὺς ἀξίζει, τὰ ἔργα αὐτά; Δὲν θὰ λείψω ὁμως νὰ μιλήσω ξεχωριστὰ γιὰ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν αὐτοπεποίθησιν, ποὺ ἔδειξεν ὁ λαὸς ὅσο ἐβαστοῦσεν ὁ πόλεμος καὶ γιὰ τὴν ὁρμὴν τὴν Ἑλληνικὴν παντοῦ καὶ σὲ κάθε στιγμή καὶ γιὰ τὴν προθυμίαν τῶν ξηνητεμένων Ἑλλήνων νὰ τρέξουν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου γιὰ νὰ λάβουν μέρος στὸν μεγάλον ἀγῶνα καὶ γιὰ τὴν ὁμοιοσπουδὴν τῶν ὑποδούλων, ποὺ ἐνόησαν ὅτι ἡ μητέρα Ἑλλάδα ἀγωνίζεται γιὰ τὴν ἐλευθερίαν των. Ἡ ἰδέα τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος τοὺς ὠδήγησεν ὅλους μὲ τὴν ἴδια προθυμίαν νὰ πολεμήσουν καὶ νὰ ἐπανορθώσουν τὴν προσητηρινὴν ἀτυχία μὲ τὰ λαμπρὰ ἔργα των.

Ἀλλὰ σὰν νὰ μὴν ἀρκοῦσεν ὁ πόλεμος αὐτὸς γιὰ νὰ δειχθῇ τὸ ξανάνθισμα τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ἦλθεν ἀμέσως ὕστερα ὁ πόλεμος μὲ τοὺς Βουλγάρους. Δὲν θὰ περιμένῃ βέβαια κανεὶς, νὰ μακρολογήσῃ ἐξιστορώντας τὰ ὅσα ἔγιναν, ἐπειδὴ ὅλοι τὰ ξέρουμε. Μήπως ὁμως εἶναι δυνατόν ν' ἀναπαρασταθῇ μὲ τὸν ἀνθρώπινο λόγον ἢ ἀκράτητὴ ὁρμὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ νὰ ἐξιστορηθῇ τὸ πόσους κινδύνους

ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟ ΚΙΑΚΙΣ
ΣΚΙΤΣΟ Ν. ΦΕΡΕΚΕΙΔΗ

ἀψήφησαν καὶ ποιῆς στερήσεις ἐδοκίμασαν ὅλοι, ἀπὸ τὸν Βασιλέα ὥς τὸν τελευταῖο στρατιώτη, ποὺ ἐπολέμησαν γιὰ τὴ σωτηρία καὶ τὴ δόξα τῆς πατρίδας καὶ ἔστησαν ἀθάνατα τὰ τρόπαια τῆς πολεμικῆς ἀρετῆς τῶν καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ τῶν, συντρίβοντας ἐχθρὸν ἀληθινὰ ἀνδρεῖον;

Ἄλλὰ ἰσάξια πρὸς τὴν νίκη τῶν ὅπλων εἶναι ἡ ἡθικὴ νίκη τῆς Ἑλλάδος. Ἐδειξε μὲ ὅλους τοὺς τρόπους, ὅτι οἱ ἀγῶνες τῆς δὲν ἦταν κατακτητικοί, παρὰ ἀπελευθερωτικοί. Σ' ὅλα τὰ μέρη ποὺ ἀνακτήθηκαν, δὲν ἐδώσαμε τὴν ἐλευθερίαν στοὺς Ἕλληνες μονάχα γιὰ νὰ ὑποδουλώσουμε καὶ πιέσουμε τοὺς ἄλλους ξένους λαούς, ποὺ ἐξοῦσαν σ' αὐτά, ἀλλὰ ἐφανήκαμε πραγματικοὶ ἐλευθερωταὶ καὶ προστάται καὶ σωτήρες ὅλων. Κ' ἔχουμε γιὰ περηφάνειαν μας ὅχι μονάχα τὸ ὅτι ἐμεγαλώσαμε κ' ἐδοξασθήκαμε κ' ἐγινήκαμε πρὸς δυνατοί, παρὰ καὶ τὸ ὅτι ἐσεβασθήκαμε κ' ἐπροστατέψαμε τοὺς ὁμόφυλους τῶν νικημένων κ' ἐγνωρίσαμε τὴν ἀληθινὴν ἐλευθερίαν καὶ σ' ἄλλους λαούς καὶ τοὺς ὁδηγοῦμε σταθερὰ στὴν πρόοδο καὶ στὸν πολιτισμό.

Κ' ἐδείξαμε ἀκόμη ὅτι κάθε ἐνέργειά μας εἶχε γιὰ ὁδηγὸ τὴ δικαιοσύνη. Δὲν ἐπιθυμήσαμε τὰ ξένα, δὲν ἐζητήσαμε ν' ἀρπάξουμε ὅσα ἔπρεπε νὰ πάρουν οἱ σύμμαχοί μας, μήτε ἐφανήκαμε ὅτι ἀσεβοῦμε πρὸς τὶς συνθήκες καὶ σὲ κάθε ὑπόσχεσί μας. Μὰ ἐνῶ εἴμαστε τέτοιοι καὶ ἐδώκαμε τόσα δείγματα τῆς ἡθικῆς μας εὐγένειας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ μας, ἐτόλμησαν νὰ μᾶς κατηγορήσουν γι' ἀπιστία καὶ βαρβαρότητα οἱ Βούλγαροι, ποὺ ἐδείχθηκαν ὑπουλοὶ καὶ ἐζήτησαν νὰ μᾶς διώξουν ἀπὸ τὰ μέρη μας καὶ ποὺ ἔφεραν τὴν καταστροφή καὶ τὸν ὀλεθρὸν ὅπου κι' ἂν ἐπάτησαν, ὥς ποὺ ἔγιναν καὶ αἵτιοι τοῦ δεύτερου πολέμου, ἐπειδὴ ἐνῶ ἐμεγάλωσαν κ' ἐδυναμώθηκαν μὲ τὴν βοήθεια τὴν ἰδική μας καὶ τῶν Σέρβων, περιφρόνησαν ὕστερα τοὺς συμμάχους τῶν καὶ ἠθέλησαν νὰ γίνουν κυρίαρχοι τῶν. Κ' ἔτσι ὁ δεῦτερος πόλεμος ἦταν προτιμότερος ἀπὸ τὴν εἰρήνην, ἐπειδὴ ἐταπεινώθηκεν ὁ ἀπολίτιστος ἐχθρὸς καὶ ἐδείχθηκεν ἡ διαφορὰ τῶν δύο λαῶν.

Καὶ γιὰ νὰ τελειώσω ξαναγυρίζω ἐκεῖ ἀπ' ὅπου ἄρχισα, μὲ τὴν λύπην ὅτι μήτε ἀντάξια μὲ τὴν δόξαν τῆς Ἑλλάδος ἐμίλησα, μήτε ὅσα εἶχα στὸ νοῦ μου ἠμύρρεσα νὰ τὰ παραστήσω ὅπως ἤθελα. Δὲν εἶναι λοιπὸν λιγώτερη ἡ δόξα τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὴ δόξαν τῆς ἀρχαίας, μήτε κατώρθωσε μικρότερα ἀπὸ ἐκείνη. Δὲν γεννοῦν κατώτερο θαυμασμόν οἱ δύο πόλεμοι, ποὺ ἔκαμε σὲ διάστημα ἐννέα μηνῶν, ἀφοῦ ἐταπείνωσεν, ὅπως καὶ στὴν ἐνδοξότερη ἐποχὴ τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, τοὺς δύο κυριώτερους ἐχθροὺς τῆς φυλῆς καὶ ἀφοῦ ὁ Βασιλεὺς τῆς ἐδείχθηκεν ὁ πρὸς ἀξίαν νὰ σηκώσῃ τὸ βάρος τῆς προγονικῆς κληρονομίας. Κ' ἐνῶ ἐδείξαμε φανερὰ καὶ στὸ διάστημα τῶν πολέμων καὶ ὕστερ' αὐτοῦ ὅτι ἐπολεμήσαμε γιὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ γιὰ τὴν κυριαρχίαν τοῦ πολιτισμοῦ σὲ βαρβαροκρατημένα μέρη, ἀποδείξαμε ἀκόμη πῶς ἐνόησαμε ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ζητᾶμε τὴν τιμὴ τῶν ἄλλων, ἐπειδὴ εἴμαστε ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἰδική μας ἀξίαν καὶ δόξαν καὶ γιὰ τὴν ἀπόφασί μας νὰ φέρουμε σὲ τέλος τὸ μεγάλο ἔργον τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς φυλῆς μας καὶ τοῦ ἐκπολιτισμοῦ τῆς Ἀνατολῆς μὲ τὴν πεποιθήσιν, ὅτι ἔχουμε καὶ τὴ δύναμιν τὴ χρειαζομένη γιὰ ἓνα τέτοιο σκοπὸ.

ΗΛΙΑΣ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΔΗΣ

ΚΟΜΜΑΤΙ ΑΠΟ ΘΟΥΡΙΟΝ ΑΣΜΑ

ΓΙΑΝΝΙΝΑ

I

Νὰ ὁ καβαλάρης λυτρωτής, γιὰ σὲ ταράζει
Τὰ καλντερίμνια ὥς ν' ἀντηχοῦν ἀπὸ χαλάζι,
Φουσάτα καὶ λαμποκοποῦν σπαθιά, ντουφέκια,
Ἕλιος καινούργιος, κ' ἡ δροσιὰ μόνο ἐκεῖ κάτω
Τοῦ ἀποβροχάρη τοῦ καιροῦ, καὶ ἀστροπελέκια
Τοῦ Κωσταντίνου τ' ἄρματα τοῦ δωδεκάτου.

II

Μάγιο τῆς λίμνης τὸ νερὸ καὶ τὸ ταράζει
Σειρὰ παρθενικά κορμιά, σὰν τὸ χαλάζι,
Χρυσὰ μαλλιά κι' ὁ αὐγερινὸς τὰ πέρνει ἀέρας,
Χέρια ἄπ' ἀφρὸν ἀναβρυτὸν κι' ἀπὸ κοράλι,
Κι' ἀκόμα ροδοσύννεφα τῆς νέας ἡμέρας
Καὶ τὰ ρουμπίνια τὰ αἵματα, χυμένα πάλι...

III

Γιάννινα! Γιάννινα! ὁ παλιὸς ξανὰ ἄς ἀνθίσει
Σκελεθρῶμένος πλάτανος, καὶ ἡ ρέπια ἡ βρύση
Ξανὰ ἄς χυθῇ μελωδικά, καὶ σὲ τραγοῦδι
Τὸ μοιρολόϊ νὰ γυριστεῖ, τὸ πένθιμο ἴσο,
Καὶ νά, δικέφαλος ἀετὸς τὸ πεταροῦδι,
Κ' ἡ γύμνια στὴν πορφύρα μέσα καὶ στὸ βῦσσο!

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΠΑΥΛΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ ΑΝΤΙΝΑΥΑΡΧΟΣ
ΠΡΟΤΟΜΗ Θ. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ

Γραμμή μου Χαρτί μου

Από χθες απομακρύνθη από εδ
Με είναι και εγώ απαρταγμένοι
και τα εγχειρίδια διαφανέστερα, πάλι
και από τα εγχειρίδια. Η αλήθεια
ωστόσο τα εγχειρίδια, από την
αίτη διαφανέστερα και ευκολότερα
από τα εγχειρίδια, διαφανέστερα
πολύ εγχειρίδια από τα εγχειρίδια
ημερήσια και. Τα εγχειρίδια είναι
εγχειρίδια και εγχειρίδια η ημερήσια
Τώρα από εγχειρίδια, εγχειρίδια
και τα εγχειρίδια, εγχειρίδια και
εγχειρίδια και εγχειρίδια.

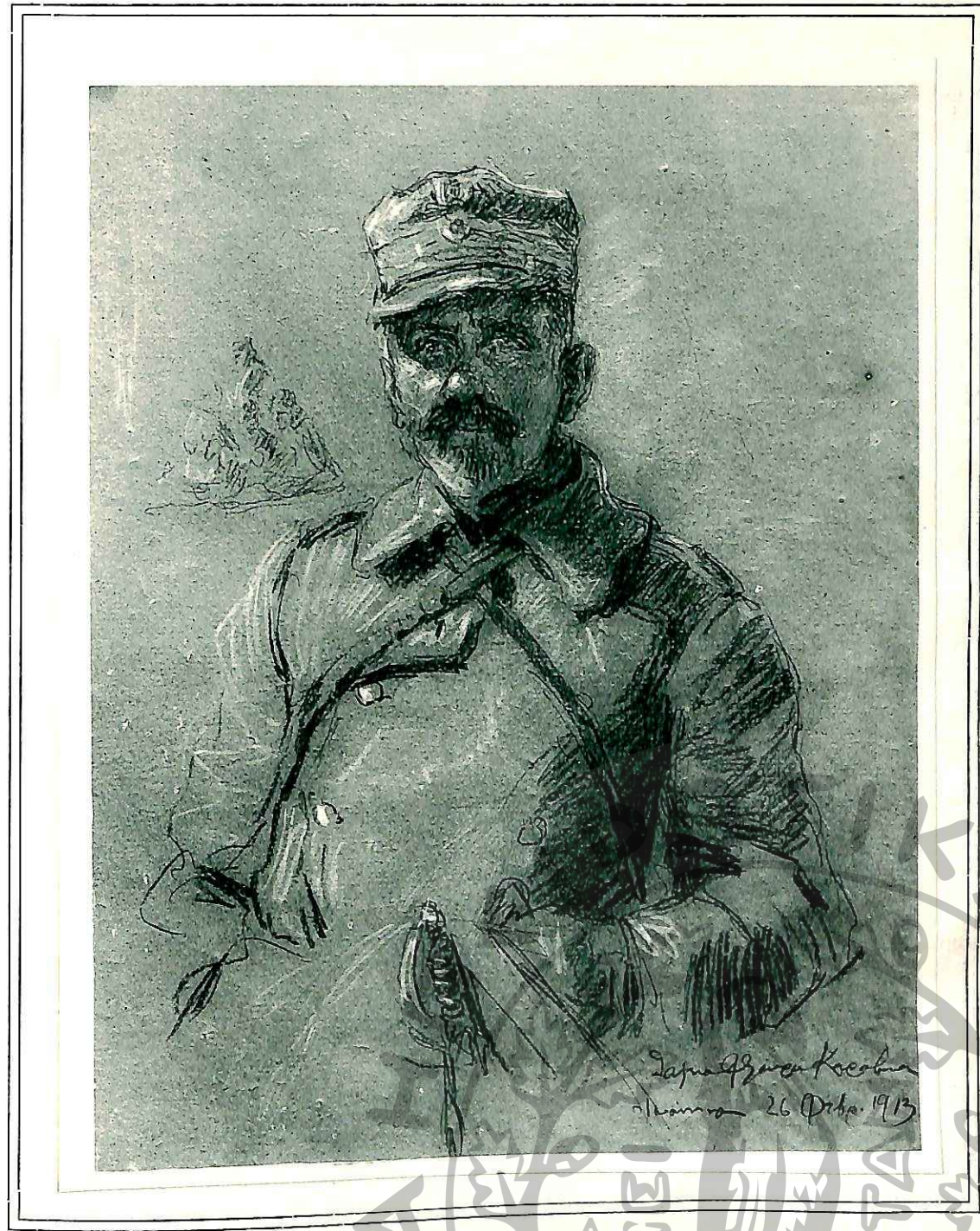
Παρακαλώ να ληφθούν υπόψη οι
εγχειρίδια μου, από τα εγχειρίδια
και από τα εγχειρίδια, εγχειρίδια
εγχειρίδια και εγχειρίδια, εγχειρίδια
εγχειρίδια και εγχειρίδια, εγχειρίδια
εγχειρίδια και εγχειρίδια, εγχειρίδια
εγχειρίδια και εγχειρίδια, εγχειρίδια
εγχειρίδια και εγχειρίδια, εγχειρίδια

Σε τι περιμένετε
Ημερίδα
Γραμμή

Μερίδα, 26/12/13

ΑΥΤΟΓΡΑΦΟΝ Ι. ΒΕΛΙΣΣΑΡΙΟΥ — Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΑΠΟ ΤΟ ΜΕΛΕΝΙΚΟΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΥΣΤΟΝ ΤΟΥ

Ι. ΒΕΛΙΣΣΑΡΙΟΣ
ΣΚΙΤΣΟ ΘΑΛΕΙΑΣ ΦΛΩΡΑ ΚΑΡΑΒΙΑ

ΒΑΣΙΛΙΚΑ ΛΟΓΙΑ

Κοντά εις τὸ ὑπέροχον ἔργον τὸ ὁποῖον μένει ὡς μία ἀπὸ τὰς πλέον μεγάλας χρονολογίας τῆς ἱστορίας μας, ἔχομεν μίαν μοναδικὴν πολεμικὴν φιλολογίαν, σύντομον ὅπως τὰ ἀρχαῖα ἐπιγράμματα καὶ καταπελτώδη ὅπως οἱ λόγοι τῶν Ἀτρείδων. Εἶναι ἡ φιλολογία τῶν Βασιλικῶν κεραινῶν, ὅπως ἐξήστραψαν εἰς τὰ ὄρη καὶ τοὺς κάμπους τῶν πολέμων. Ὅλοι αἱ φράσεις Του, αἱ διαταγαί, τὰ διαγγέλματα, αἱ ἐκφράσεις τῶν ἐνθουσιασμῶν Του, τῶν θυμῶν Του, ὅλα τὰ λόγια μὲ τὰ ὁποῖα προέτρεπε ἢ ἐκρίνε ἢ ἐπέπληττε ἢ διέτασσε, εἶχον κάτι ἀπὸ τὴν βίαν καὶ τὸν ὕλινον τοῦ κεραινοῦ.

Θὰ ἦτο ἴσως δύσκολον νὰ τὸ συγκεντρώσῃ κανεὶς, ὅλον αὐτὸ τὸ ἐνθουσιάζον κεραινολόγιον, ἀλλ' ὅπωςδὴποτε θὰ ἦτο μία ἀπὸ τὰς πλέον λαμπρὰς σελίδας τοῦ πολέμου. Παραθέτομεν μερικὰ ἀπὸ τὰ Βασιλικά λόγια, βαρεῖα σὰν Κυκλώπειοι ὀγκόλιθοι εἰς τὴν σημασίαν τους, ὥραϊα ὅπως ἀνάγλυφοι πλάκες καὶ ἐπιβλητικὰ σὰν Δωρικὰ κιονόκρανα.

Χαιρετίζων ὁ Ἀναξ τὸν στρατὸν Του, τὸν στόλον Του μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ πολέμου, μεταχειρίζεται τὴν ἐπικήν αὐτὴν γλῶσσαν εἰς τὸ ὑπέροχον ἐκεῖνο Διάγγελμά Του :

« Ἀξιωματικοί, ὑπαξιωματικοί, στρατιῶται καὶ ναῦται. Σεῖς εἰσθε οἱ ἐργάται τῆς μεγαλυνθείσης ταύτης νέας Ἑλλάδος. Τὸ αἷμα σας, οἱ κόποι σας, οἱ ἀγῶνες σας, αἱ στερήσεις σας, ἡ ἀνδρεία σας καὶ ἡ καρτερία σας, ἔκαμαν τὴν πατρίδα μας μεγάλην, ὅχι δὲ μόνον μεγάλην ἀλλὰ καὶ τιμημένην καὶ σεβαστὴν καὶ ἐνδοξον εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

« . . . . Αἰωνία ἡ μνήμη τῶν πεσόντων ἡρώων μας. Εἰς σᾶς δὲ τοὺς ἐπιζῶντας ἐκφράζω τὸν θαυμασμόν μου διὰ τὰ κατορθώματά σας καὶ τὴν ὑπερηφάνειάν μου διότι ἡγοῦμαι τοιούτου στρατοῦ καὶ τοιούτου στόλου.

Καὶ τελειώνει μὲ τὴν μνημειώδη φράσιν :
« Τὸ ἔργον μας δὲν ἐτελείωσε. Πρέπει ἡ Ἑλλάς μας νὰ γίνῃ ἰσχυρά, ἰσχυροτάτη. Θὰ ἐργασθῶ ἀνεκδότως πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν. Ὅσοι μείνετε ὑπὸ τὰς σημαίας, θὰ μὲ συντρέξετε μὲ τὴν αὐτὴν ἀφοσίωσιν ὅπως καὶ εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν. Ὅσοι δὲ ἐπιστρέψετε εἰς τὸν οἶκόν σας, μάλι μὲ τὸ αἶσθημα τῆς ὑπερηφανείας διὰ τοὺς θριάμβους νὰ μεταφέρετε καὶ νὰ μεταδώσετε τὴν ἀκαμπτὴν ἀπόφασιν ὅλων μας νὰ κἀμωμεν τὴν Ἑλλάδα ἰσχυροτάτην, σεβαστὴν

» εἰς τοὺς φίλους της καὶ τρομερὰν εἰς τοὺς ἐχθρούς της».

***

Ἐπίκειται ἡ γενικὴ ἐπίθεσις κατὰ τῶν Ἰωαννίνων. Τὴν προηγουμένην εἰς τὰς τάξεις τῶν πολεμιστῶν διαβιβάζεται ἡ διαταγὴ τοῦ Βασιλέως :

« Αὔριον εἰκοστὴν Φεβρουαρίου διατάσσω γενικὴν ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ φρουρίου Ἰωαννίνων. Ἀνακοινώσατε ἀξιωματικοῖς καὶ στρατιώταις ὅτι ἀξιῶ ἀπὸ ὅλους μαζὺ καὶ ἀπὸ ἑνα ἕκαστον χωριστὰ ὅπως δώσωσι τελικὴν νίκην εἰς τὴν Ἑλλάδα μας ! Τὸ γενικὸν σύνθημα ἔστω « ΕΞΟΛΟΘΡΕΥΣΙΣ ΤΟΥ ΕΧΘΡΟΥ ».

***

Ἦτο ἡ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν πανταχόθεν ἐξηγγέλλοντο αἱ Βουλγαρικαὶ θηριωδία. Χωρία πυρπολοῦνται, μητροπολῖται σφάζονται, γυναῖκες ἀτιμάζονται, αἱ Ἑλληνικαὶ Σέρραι παραδίδονται εἰς τὰς φλόγας. Ὁ Βασιλεὺς βροντοφωνεῖ ὡς ἐξῆς τὴν ὁργὴν Του εἰς βραχὺ τηλεγράφημα πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν.

« . . . . Διαμαρτυρηθῆτε, κατ' ἐντολήν Μου εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν πεπολιτισμένων Δυνάμεων ἐναντίον τῶν ἀνθρωπομόρφων τούτων τεράτων καθὼς καὶ εἰς τὸν πεπολιτισμένον κόσμον ὁλόκληρον καὶ δηλώσατε ὅτι θὰ ἀναγκασθῶ μετὰ λύπης Μου νὰ προβῶ εἰς ἀντίποινα, ὅπως ἐμπνεύσω φόβον καὶ σκέψιν τινὰ πρὸ τῆς τελέσεως τοιούτων ἐγκλημάτων».

***

Ὑπάρχει εἰς τὰ ἀποσπάσματα αὐτὰ τόσον πολὺ ὁ στρατηγὸς καὶ ὁ Ἑλληνικὸς παλμὸς καὶ ὁ Ἑλληνικὸς πόνος καὶ ἡ σφοδρότης τῆς ψυχῆς Του. Πέραν αὐτῶν ὑπάρχει καὶ ἡ μεγαλοψυχία, ἡ ὁποία ἐχαράκτηρισε πάντοτε τοὺς δυνατοὺς.

Ἴδου μὲ ποίας λέξεις στοργῆς μοιράζει τὴν δόξαν Του εἰς τὸν στρατὸν Του ὅταν Τῷ ἀπενεμήθῃ ἀπὸ τὸν Κάϊzer τὸ ἀξίωμα τοῦ Στρατάρχου :

« Ἡ Α. Μ. ὁ Γερμανὸς Αὐτοκράτωρ ἡδὸκησε νὰ Μοὶ ἀπονείμῃ τὸ ἀξίωμα τοῦ Στρατάρχου ἐν τῷ Στρατῷ Του κατόπιν τῶν ἐθνικῶν νικῶν.

« . . . . Ἀναγγέλλων εἰς σᾶς τὴν εἴδησιν ταύτην ἀναγνωρίζω συγχρόνως ὅτι εἰς σᾶς, εἰς τοὺς ἀγῶνας σας καὶ τὰς θυσίας σας ὀφείλω τὴν μεγάλην ταύτην τιμὴν ἡ ὁποία Μοὶ ἐγένετο, καὶ διὰ τοῦτο σᾶς εὐχαριστῶ».

Γ. ΚΑΡΕΑΤΗΣ

ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΤΡΑΥΜΑΤΙΑΣ ΥΠΑΓΟΡΕΥΕΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΟΣΟΚΟΜΟΝ ΤΟΥ — ΣΚΙΤΣΟ Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΝ ΜΕΛΕΝΙΚΟΝ

Πορεία διὰ τοῦ Μπέλεσι. — Ἡ περίφημος χαράδρα τοῦ Μελενίκου. — Ἡ πόλις ἄλλοτε καὶ τώρα. — Λόγιοι, τυπογραφεῖον, μοναστήρια, ναοί, κειμήλια. — Αἱ τοιχογραφίαι τῆς Παντανάσσης. — Τὸ Σκευοφυλάκιον. — Φατρίαι καὶ λείψανα βυζαντινῶν οἰκογενειῶν. — Τὸ ὀλοκαύτωμα.

Μετὰ τὴν τριήμερον γιγαντομαχίαν μας εἰς τὸ Κιλκίς καὶ τὴν κατασύντριψιν τῶν Βουλγάρων εἰς τὴν Δοϊράνην καὶ τὴν ἐκβίασιν τῶν πρὸς τὸ Μπέλεσι στενῶν καὶ τὸν τέλειον ἐξευτελισμὸν τῶν συντριμμάτων τοῦ ἐχθροῦ εἰς τὴν Στρωμνίτσαν, ἐβαδίζαμεν ραγδαῖοι πρὸς τὸ Πετρίτσι.

Χαλύβδινοι οἱ ἄνδρες. Μαχόμενοι ἀδιακόπως ἐπὶ ἐβδομάδα εἶχαν τὴν δύναμιν τώρα νὰ καταδιώκουν μὲ πορείαν 16 ὥρες τὴν ἡμέρα.

Ἐβαδίζαμεν κατὰ μῆκος ἀπὸ τὰς βορείας κλιτύας τοῦ Μπέλεσι, τὸ ὁποῖον διεσχίσσαμεν χωρὶς ν' ἀναπνεύσωμεν καὶ εἶχαμεν καὶ τὴν βροχὴν ραγδαίαν, σχεδὸν ἀδιακόπως.

Ὁνειρώδεις αἱ καλλοναὶ τοῦ ὄρους ἀπὸ τὴν πλευρὰν ἐκείνην.

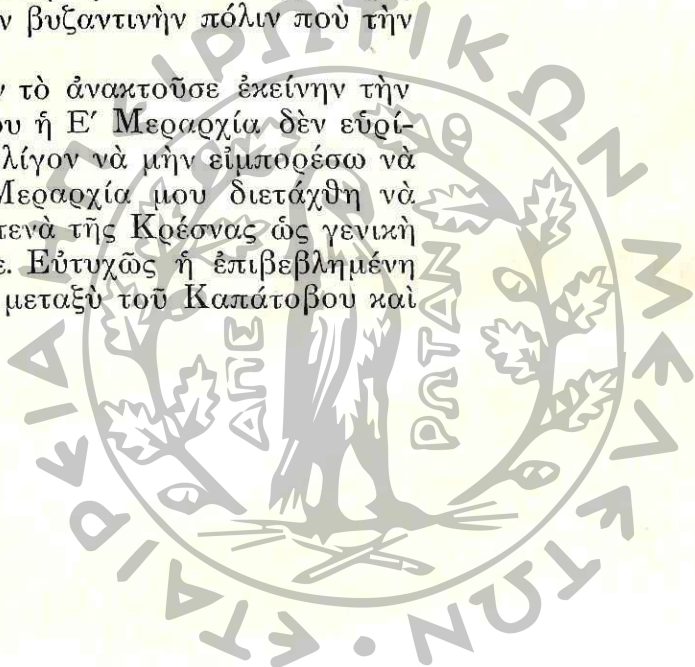
Ὅλα τὰ δένδρα καὶ τὰ φυτὰ τοῦ Παραδείσου. Ὑπὸ τὰ βαθύσκια φυλλώματα τῶν ἀπεράντων, τῶν παρθενικῶν δασῶν, δὲν ἤκουες τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸν ῥόχθον τῶν κρυσταλλένιων νερῶν ποῦ κᾶποτε σὰν θεόροτα φίδια, ἀφρισμένα ἀπὸ μανίαν, ἐκρημνίζοντο εἰς καταρράκτας· καὶ ὁ παφλασμός των ἦτο ὁ ὕμνος ὁ αἰώνιος πρὸς τὸ μεγαλεῖον τῆς δημιουργίας.

Ἡ ἀγρία φύσις τῆς ὀροσειοῦς ἐκείνης ἴσως θὰ εἶναι ἡ γραφικωτέρα τῆς ὅλης χώρας. Καὶ τὸ ἀπροσδόκητον, ἑλληνόφωνα ὅλα τὰ ἐκεῖ χριστιανικὰ χωριά.

Ἐνῶ, ὅταν ἤμαστε γύρω τῆς Θεσσαλονίκης στρατοπεδευμένοι κοντὰ στὴν ἀσημένια ἐκείνη λιμνοῦλα Ἀττῆ Γκιόλ, εἶχαμεν ἐχθρικὸν τὸ περιβάλλον ἀπὸ σχισματικὰ χωριά, ἐδῶ εἰς ὅλο τοῦ Μπέλεσι τὸ μῆκος ἤρχοντο οἱ γυναικοῦλες καὶ τὰ παιδάκια τοῦ σχολείου νὰ χαιρετήσουν εἰς καθαρὰν ἑλληνικὴν τὴν θριαμβευτικὴν προέλασιν τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ στρατοῦ. Καὶ μᾶς ἐμοίραζαν κοφίνια φροῦτα τῆς εὐλογημένης χώρας των, κορόμηλα, ροδάκινα, δαμάσκηνα, μήλα καὶ ἀφράτα ἀχλάδια καὶ μᾶς ἔρραιναν μὲ ὠμορφα λουλούδια.

Καὶ ποῦ νὰ ἐφαντάζοντο οἱ ἄμοιροι πὼς μὲ τὰ ἴδια λουλούδια ποῦ γιορτάζαν τὴν Ἀνάστασιν των ὕστερα ἀπὸ μαύρη σκλαβιά πεντακοσίων χρόνων, μὲ τὰ ἴδια λουλούδια, ὕστερα ἀπὸ ἓνα μῆνα, θὰ σκέπαζαν καὶ τὸν Ἐπιτάφιον τῶν μενεξεδένιων των χωριῶν. Τὸ Γάβροβο, τὸ Κολέσινο, ἡ Μόκραйна καὶ τὸ Μακρίοβο δὲν ὑπάρχουν πλέον. Καὶ ἐπλησιάζαμεν πρὸς τὸ Πετρίτσι ἐνῶ ἐρευνοῦσα μὲ μάτια λαίμαργα πρὸς τὰ κράσπεδα τοῦ Ὀρβήλου γιὰ ν' ἀτενίσω τὴν παράδοξον βυζαντινὴν πόλιν ποῦ τὴν ἐποθοῦσα ἀπὸ τόσα χρόνια.

Γεμάτος ἀπὸ μυστικὴ χαρά. Τὸ βυζαντινὸν Μελένικον τὸ ἀνακτοῦσε ἐκείνην τὴν ἡμέραν τὸ δεξιὸν τῆς ἑλληνικῆς στρατιᾶς, ἡ δὲ ἰδική μου ἡ Ε' Μεραρχία δὲν εὐρίσκετο μακρὰν ἀπὸ τὴν ποθητὴν πόλιν. Ἐν τούτοις παρ' ὀλίγον νὰ μὴν εἰμπορέσω νὰ χαιρετήσω τὸ ἱστορικὸν Μελένικον. Τὴν 3 Ἰουλίου ἡ Μεραρχία μου διετάχθη νὰ προελάσῃ κατ' εὐθείαν διὰ τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ πρὸς τὰ Στενὰ τῆς Κρέσνας ὡς γενικὴ ἐφεδρεία. Ἀπεμακρυνόμεθα καὶ τὸ ὄνειρόν μου ἔσβυνε. Εὐτυχῶς ἡ ἐπιβεβλημένη βραδυπορία τῆς Στρατιᾶς μου ἐπέτρεψε νὰ ἐξαφανισθῶ μεταξὺ τοῦ Καπάτοβου καὶ

τοῦ Λιβούνου. Καλπάζων ἔφθανα μετὰ δύο ὥρας εἰς τὴν πόλιν τῶν βυζαντινῶν παραδόσεων.

Τὸ Μελένικον. Ἀδύνατον νὰ τὸ φαντασθῇ κανεὶς ἂν δὲν τὸ ἐπισκεφθῇ. Εἶναι ἀπὸ τὰ μέρη ποὺ εὐκόλῃ δὲν περιγράφονται. Ἡ τοποθεσία του εἶναι μοναδική εἰς τὴν ὑψηλίαν. Ἔχει ἓνα ἑξωτικὸν μεγαλεῖο. Εἶναι μία ἀπέραντος κατακόμβη ποὺ διερράγη καὶ βλέπεις καὶ ὀλίγον οὐρανόν. Φαντασθῆτε ἓνα ὁροπέδιον, τὸ ὁποῖον εἰς διάστημα χιλιετηρίδων τὸ ἔγλυψαν τὰ ἀπὸ τοῦ Ὀρβήλου κατερχόμενα νερά, καὶ σιγὰ σιγὰ τὸ κατεκερμάτισαν εἰς τρομακτικὰς χαράδρας. Ἡ κυριώτερα, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν ἐκτίσθη ἡ πόλις, ἔχει σχῆμα περίπου χιαστόν. Ἀφάνταστος χαράδρα ἐκεῖ μέσα ἡ διαβρωτική τῶν νερῶν δύναμις ἐφιλοτέχνησεν ὅλα τὰ σχήματα τῆς στερεομετρίας. Κυριαρχοῦν οἱ κῶνοι καὶ αἱ πυραμίδες, χαριέστεροι ἀπὸ τὰ μεγαλοπρεπῆ τῶν Φαραῶ μνημεῖα, τοῦ Χέοπος καὶ τοῦ Χεφρήν. Καὶ ἔρχεται ἔπειτα ἀπέραντος σειρὰ ὅλων τῶν πολυεδρικῶν σχημάτων. Πέλαγος ρηγμάτων καὶ πολυμόρφων πύργων.

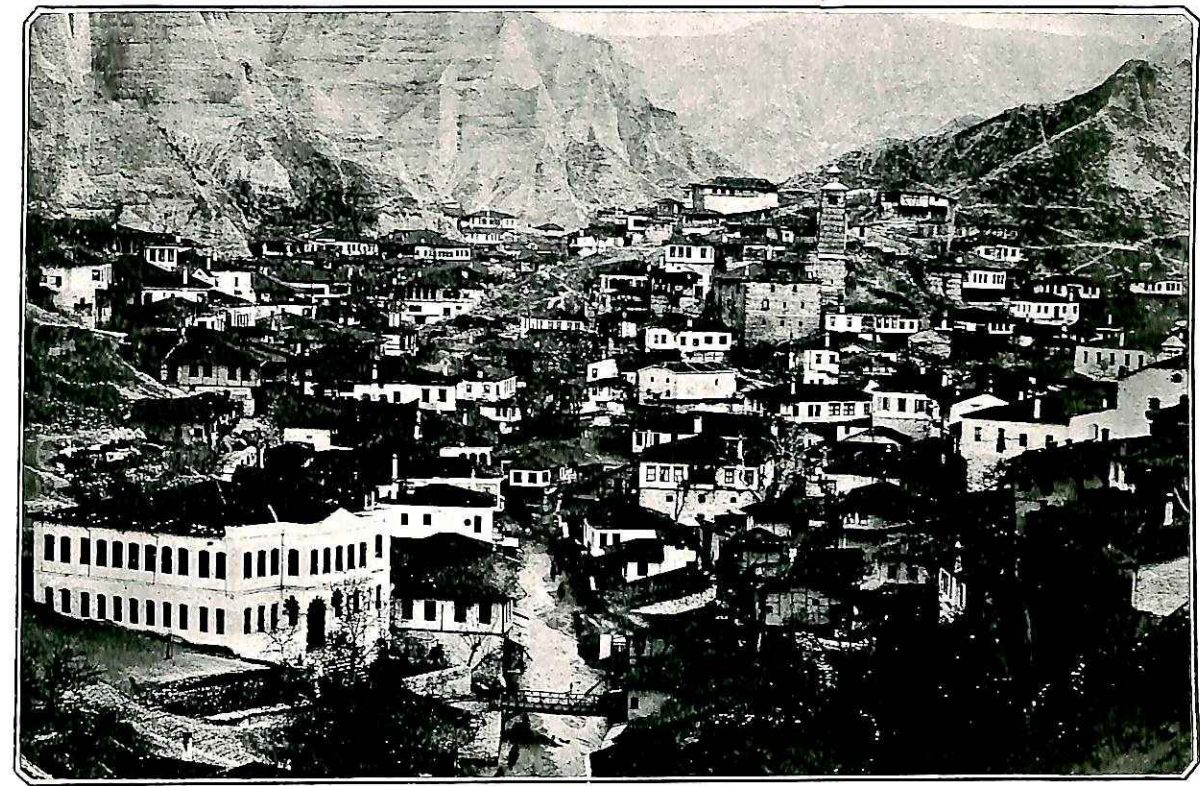
Πρὸς τὰ κράσπεδα τοῦ Ὀρβήλου αἱ πολυσύνθετοι ρωγαὶ σοῦ δίδουν τὴν εἰκόνα κρατῆρος ἡφαιστείου ἀγρίως κατακερματισθέντος.

Ἐὰν ᾔτο δυνατόν μὲ ἰσχυρὸν ἠλεκτρικὸν προβολέα νὰ φωτισθοῦν οἱ πρωτοφανεῖς ἐκεῖνοι γεωμετρικοὶ ὄγκοι, θὰ παρουσιάζετο μία ἑξωτικὴ φαντασμαγορία ἀπὸ γιγαντιαίας συστάδας πολυμόρφων ἀδαμάντων.

Ὅταν εἰσῆλθα εἰς τὴν πόλιν, μὲ κατέλαβε τὸ συναίσθημα τῆς φρίκης· ἄγριον τρομακτικὸν μεγαλεῖον ἐνόμισα ὅτι κατέβαινα εἰς τὸν Ἅδην. Ἀπὸ τὴν φυσικὴν ἐκείνην εἰρκτὴν δὲν βλέπω παρὰ στενὴν μόνον λωρίδα τοῦ οὐρανοῦ. Ἐκεῖ μέσα φωλιάζει τὸ Μελένικον ἢ Μελάνοικον, ὁ μέλας οἶκος εἰς τὸν ὁποῖον ἐξωρίζοντο οἱ μεγιστᾶνες τοῦ Βυζαντίου. Τὰ σπίτια εἶναι κτισμένα μέσα εἰς τὴν χαράδραν καὶ ἐπάνω εἰς τὰ κύματα τῶν ἑδαφικῶν ἀναστατώσεων. Λὲς καὶ εἶναι μυθικὴ πόλις, κρεμαστὴ τὴν νύκτα σὰν νὰ βλέπῃς τὴν αἰωρουμένην εἰς τὸ κενὸν πόλιν ὡς τμήμα τοῦ ἐνάστρου οὐρανοῦ. Κάτι παρόμοιον μὲ τοὺς ἀποκέντρους Σκήτας τοῦ Ἀγίου Ὁρους, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἐδῶ, εἰς τὸ Μελένικον, δὲν ὑπάρχουν σχεδὸν δρόμοι. Ἡ χιαστὴ χαράδρα ἀποτελεῖ τὴν μόνην τῆς πόλεως ρυμοτίαν. Ἀπ' ἐκεῖ τρέχει καὶ ὁ Μελενίκιος ποταμὸς καὶ ὅταν τρέχει, ἡ πόλις εὐρίσκεται σχεδὸν ἐν ἀποκλεισμῷ.

Πιθανώτατα ἡ ἀρχὴ τοῦ Μελενίκου ἀνάγεται εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Ἰουστινιανοῦ εἶναι ἢ κατ' ἐξοχὴν βυζαντινὴ πόλις τῆς Μακεδονίας μὲ ζωηρὰς τὰς παραδόσεις τοῦ παρελθόντος. Τμήματα φρουρίου καὶ οἰκήματα καὶ ναοὶ καὶ μοναστήρια, ἐπιγραφαὶ καὶ κειμήλια καὶ γλῶσσα καὶ ὀνομασίαι τόπων καὶ ἀνθρώπων καὶ φατριῶν, ὅλ' αὐτὰ ἐπισωζόμενα ἀναπνέουν ἓνα ἄρωμα βυζαντινοῦ μεγαλείου. Καὶ οἱ κάτοικοι ποὺ ὁμιλοῦν τὴν καθαρεύουσαν μὲ πλῆθος λέξεων βυζαντινῶν, ἐπαίρονται διὰ τὴν ἀριστοκρατικὴν ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου καταγωγὴν των καὶ παρέμειναν ἀκλόνητοι εἰς τὴν πίστιν των τὴν ἐθνικὴν. Ὁ Σανδάσκης, ποὺ εἶχε ἐκεῖ ἐπὶ δεκαετηρίδας τὸ κρησφύγετόν του, ἐτρομοκράτησεν, ἠπείλησεν, ἔσφαξεν, ἐφορολόγησεν, ἐτυράννησε τὴν πόλιν, ἀλλὰ δὲν εἰμπόρεσε νὰ κατορθώσῃ τίποτε ὑπὲρ τοῦ Βουλγαρισμοῦ. Τὸ Μελένικον ὠρθοῦτο ὑπερήφανον, ὡς τελευταία ἰσχυρὰ ἀκρόπολις τοῦ Ἑλληνισμοῦ μέσα εἰς περιφέρειαν ὅπου ὁ βουλγαρισμὸς ὠργιάζε.

Ἔχει σπίτια 600 Ἑλληνικά, 130 Τουρκικά, κατακείμενα ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, καὶ 55 οἰκογενεῖας Ἀθιγγάνων ποὺ ἐξεχριστιάνισαν διὰ τῆς βίας ἐκ θείου ζήλου ὁ

ΜΕΛΕΝΙΚΟΝ

Σανδάσκη καὶ Σ^α. Λειτουργοῦν δὲ τὰ ἐξῆς σχολεῖα: Ἡμιγυμνάσιον μὲ 178 μαθητὰς καὶ 8 διδασκάλους. Παρθεναγωγεῖον πεντατάξιον μὲ 120 μαθητοῖας καὶ 4 διδασκάλισσας. Νηπιαγωγεῖον μὲ 40 παιδιὰ καὶ 1 νηπιαγωγόν. Δευτέρα Τετρατάξιος ἀστικὴ σχολὴ μὲ 50 μαθητὰς καὶ 2 διδασκάλους.

Ἐπίσης λειτουργοῦν εὐδοκίμως καὶ τὰ ἐξῆς σωματεῖα: Ὁ Σύνδεσμος τῶν «Εὐελπίδων» ἀφωσιωμένος εἰς τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη. Ἡ φιλόπτωχος ἀδελφότης τῶν Κυριῶν «Ἀρμονία» καὶ 5 σωματεῖα συντεχνιῶν, ἀκολουθοῦντα τὸ πρόγραμμα τῶν «Εὐελπίδων».

Πρὸ δύο γενεῶν ἡ ἀκμὴ τοῦ Μελενίκου ἦτο μεγαλυτέρα. Αἱ ἑλληνικαὶ οἰκογένειαι ὑπερέβαινον τὰς 1000, ἡ εὐημερία δὲ ἐκυριάρχει εἰς ὅλας τὰς τάξεις. Πολλοὶ Μελενίκιοι, ὅπως καὶ ἐξ ἄλλων μερῶν τῆς Μακεδονίας, ηὐδοκίμησαν ὡς ἔμποροι εἰς τὴν Ἀγγλίαν, Αὐστρίαν καὶ ἄλλου.

Τὸ Μελένικον εἶναι πατρὶς καὶ ἀνδρῶν τῶν γραμμάτων, τοῦ Μανασσῆ Ἡλιάδου, Ἀναστασίου Πολυζωΐδου, Βασματζίδου, Χρηστομάνου, Παλατίδου, Καλαβακίδου.

Ὁ Ἡλιάδης, σπουδαῖος ἰατροφιλόσοφος τῆς ἐποχῆς του καὶ συγγραφεὺς πολλῶν ἔργων, ἐδίδαξεν εἰς τὴν Ἀκαδημεῖαν τοῦ Βουκουρεστίου († 1785). Ὁ Παλατίδης, ἰατρός, μέλος τῆς ἐν Βιέννῃ «Αὐτοκρατορικῆς ἱατρικῆς συνδιδακτορίας» συγγραφεὺς ἱατρὸς, μέλος τῆς ἐν Βιέννῃ Ἑλληνικοῦ συνοικισμοῦ, ἐν ᾧ διαλάμπει ἡ φλοτοῦ ὑπομνήματος περὶ τοῦ ἐν Βιέννῃ Ἑλληνικοῦ συνοικισμοῦ, ἐν ᾧ διαλάμπει ἡ φλογερὰ φιλοπατρία του, ἐκκληροδότησεν εἰς τὸ Μελένικον 3000 λίρας ὑπὲρ τῆς Ἑλλη-

νικῆς παιδείας. Ὁ δὲ Καλαβακίδης, συγγραφεὺς, κατώρθωσε καὶ ἵδρυσε πρὸ τοῦ 1840 τυπογραφεῖον ἑλληνικὸν εἰς τὴν γενέτειράν του. Μὲ συγκινεῖ ἰδιαίτερος ὁ Καλαβακίδης, ὁ ὁποῖος μιμούμενος τοὺς πρὸ διακοσίων ἐτῶν Μοσχοπολίτας εἰσήγαγε τὴν ἐκπολιτιστικὴν τοῦ Γούτεμβερν τέχνην εἰς τὰς τραχείας ὑπωρείας τοῦ Ὁρβήλου καὶ ἐσκόρπιζε τὸν ἐθνικὸν φωτισμὸν καὶ τὴν ἑλληνικὴν ἡμέρωσιν εἰς τοὺς «ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένους».

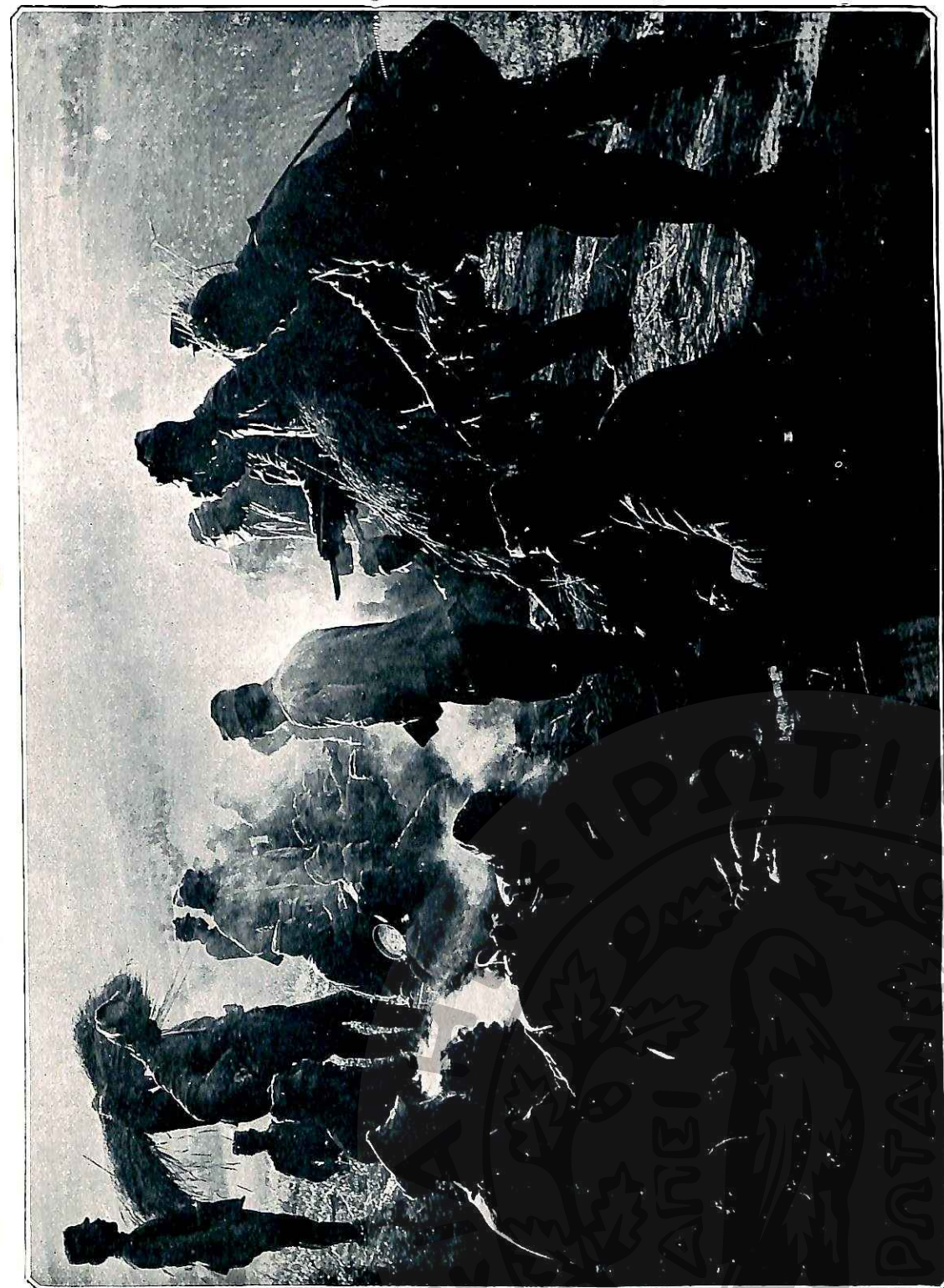
Οἱ Μελενίκιοι ζοῦν μὲ τὰς ὡραιότερας παραδόσεις τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Κατ' ἐξοχὴν τοὺς διακρίνει θερμὴ φιλοπατρία, φιλοξενία καὶ φιλομουσία. Εἶδα ἐκεῖ καὶ ὡραίους ἑλληνικοὺς τύπους μέσα εἰς ἀβραμαῖα ἀρχοντόσπιτα. Εἰς τὸ σπίτι τοῦ ἀρχιερέως Ἰωακείμ, μὲ ἐπιγραφὴν τοῦ 1799, εἶδα πολυτελῆ αἵθουσαν ὑποδοχῆς· ἀκτινωτὸς ἥλιος κοσμεῖ τὴν στέγην, ὥρατα ξυλογλυμμένην, στολίζουσι δὲ τὰς πλευρὰς τοιχογραφίαι, παριστάνουσαι μοναστήρια, τὸν Κεράτιον κόλπον καὶ ἄλλα τοπία τῆς Βασιλευσύσης. Περιέργον εἶναι καὶ τὸ παμπάλαιον οἶκημα τῆς βυζαντινῆς οἰκογενείας Πάμπουρα (Φλάμπουρα) ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξηφανίσθησαν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν πίνakes ἐκ δέσματος μὲ περιέργους ἱστορικὰς συνθέσεις, ποὺ ἐκίνουν τὸν θαυμασμὸν τῶν περιηγητῶν. Ἀξία πολλῆς προσοχῆς εἶναι καὶ ἡ βυζαντινὴ Μονὴ τοῦ Ροζινοῦ, ἰδρυμένη ἀπὸ τοῦ 1268 κατὰ τὰ σωζόμενα μνημεῖα, τὴν ὁποίαν δυστυχῶς δὲν εἶχα τὸν καιρὸν νὰ ἐπισκεφθῶ.

Ἐμελέτησα ὁμῶς ἐκεῖ ἄλλας παλαιότερας βυζαντινὰς ἐκκλησίας. Ἀπὸ τοὺς 48 ναοὺς τοῦ Μελενίκου τρεῖς κυρίως ἐκίνησαν ἰδιαίτερα τὴν προσοχήν μου. Οἱ Ταξιάρχαι, ἡ Παντάνασσα καὶ ἡ Ἁγία Τριάς.

Ἡ πρώτη ἐκκλησία, ξυλίνη κατὰ τὸ πλεῖστον, δὲν εἶναι νεωτέρα τοῦ ΙΑ' αἰῶνος. Βέβηλοι χεῖρες ἔβαψαν τὴν ἀνωθεν τῆς θύρας ἐπιγραφὴν. Αἱ τοιχογραφίαι, τὰς ὁποίας ἐμάυρυσεν ὁ χρόνος, καλλιτεχνικῶς δὲν εἶναι σπουδαῖα πράγματα, μολονότι ὡς συνθέσεις εἶναι ἀξίαι μελέτης.

Τῆς Παντανάσσης ἡ ἐπιγραφὴ ἐσώθη· ἐξ αὐτῆς μανθάνομεν ὅτι ὁ ναὸς ἐκτίσθη δαπάνῃ Μακαρίου Μοναχοῦ ἐπὶ Ἀνδρονίκου τοῦ Κομνηνοῦ κατὰ τὸ ἔτος ἀπὸ κτίσεως κόσμου ϚΨϚ' (6790) ἤτοι κατὰ τὸ 1182. Ἡ Παντάνασσα ἔχει φρέσκα ποὺ εἶναι ἀπὸ τὰ ὡραιότερα μνημεῖα τῆς βυζαντινῆς γραφικῆς. Ἐγὼ ἐπισκεφθὴ πλείστας βυζαντινὰς Ἐκκλησίας τῆς ἐλευθέρως καὶ τῆς ἀλυτρώτου Ἑλλάδος. Ἐθαύμασα τὴν ἄνθησιν μὲ τάσεις ἀναγεννήσεως τῆς τέχνης εἰς τὸν Μιστρᾶν. Ἀλλὰ τὴν εὐγένειαν τῶν τοιχογραφιῶν τῆς Παντανάσσης τοῦ Μελενίκου δὲν τὴν συνήντησα ἀκόμη. Τρεῖς συνθέσεις παριστῶσαι τὴν Σταύρωσιν, τὴν Βαῖφόρον καὶ τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου εἶναι ἀπαράμιλλοι. Ὁ ἄγνωστος ζωγράφος τοῦ ΙΒ' αἰῶνος ἦτο ἀληθὴς καλλιτέχνης. Δὲν εἶναι μόνον ὡς σχέδια ἀπηλλαγμένα τῆς δυσκαμψίας τῆς βυζαντινῆς παραδόσεως· δὲν εἶναι μόνον τὸ αἶσθημα τοῦ χρώματος ποὺ διακρίνει τὸν καλλιτέχνην, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἡ ἀπαλότης τῆς γραμμῆς καὶ ἡ καθόλου εὐγένεια τῆς ἐκτελέσεως. Προσθέσατε εἰς αὐτὰ καὶ μίαν δυνατὴν ψυχολογίαν καὶ ἔχετε εἰς τὸ Μελενικὸν μνημεῖα ἀπὸ τὰ πολυτιμότερα τῆς Βυζαντινῆς τέχνης.

Ἡ τρίτη Ἐκκλησία, τῆς Ἁγίας Τριάδος, διασώζει καὶ αὐτὴ τὴν ἐπιγραφὴν της, ἐκ τῆς ὁποίας μανθάνομεν ὅτι ἐκτίσθη δαπάνῃ Ἰωαννικοῦ Μοναχοῦ ἐπὶ Ἀνδρονίκου Κομνηνοῦ καὶ Εἰρήνης Αὐγούστης τῷ ϚΨϚΕ ἤτοι κατὰ τὸ 1287. Ἐκ τῶν τοιχογραφιῶν ἐλάχιστα μόνον τμήματα ἐπισώζονται τοῦ ἱεροῦ καὶ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς. Ἀλλὰ τίποτε τὸ ἀξιοσημείωτον.

Φωτογ. Ρομπέρτ Τσάιτς

ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ ΔΙΑΒΑΖΕΙ ΤΑ ΝΕΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΚΙΤΣΟ ΘΑΛΕΙΑΣ ΦΛΩΡΑ ΚΑΡΑΒΙΑ

Διακόπτω την μελέτην είναι ή 11 π. μ. της 4 'Ιουλίου' ήτο ανάγκη ν' ανακαλύψω τὰ ἔγγραφα της Μεραρχίας μου διὰ νὰ κανονίσω τὰς περαιτέρω σχέσεις μου με τὰ καλλιτεχνήματα τοῦ Μελενίκου. Καλπάζω καὶ μετὰ μίαν ὥραν εἶμαι εἰς τὸ Καπάτοβο, νὰ ἰδῶ τί γίνεται ὁ ἐγκαταλελειμμένος ἐκεῖ ἀσθενής ἤτο ὁ ἀρχίατρος της Μεραρχίας Γ. Πρασᾶς, χολεριῶν. Ἐνῶ εἶχεν ἐμβολιάσει 15 χιλ. ἄνδρας, αὐτὸς ἀπὸ ἀκατανόητον ἰδιοτροπίαν περιεφρόνει τὸ ἐμβόλιον καὶ τὴν ἔπαυε καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ψάλλον: «μετὰ πνευμάτων δικαίων τετελειωμένων».

Ἀπ' ἐκεῖ φωτιά ὁ ψαρχῆς μου εἰς τὸ Λιβούνοβον. Πείθομαι ὅτι θὰ ἐξακολουθήσω τὰ στρατεύματα βραδυποροῦντα πρὸς τὴν Κρέσαναν καὶ δραπετεύω καὶ πάλιν διὰ τὸ Μελενίκον, φθάσας ἐκεῖ πρὸς τὸ ἑσπέρας. Ὑπελείπετο νὰ περιεργασθῶ τὸ Σκευοφυλάκιον. Ὁ Σκευοφύλαξ Δημ. Γιαννακοῦ εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μοῦ ἀνοίξῃ τὴν νύκτα τὸ μυστηριώδες σιδηροῦν δωμάτιον. Πολλὰ πράγματα ἰδιαίτερας σημασίας δὲν εἶδα.

Τέσσαρες κώδικες ἐπὶ περγαμνῆς ἐφυγαδεύθησαν εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ τὸν φόβον τῶν Βουλγάρων. Τὰ μᾶλλον ἀξιοσημεῖωτα ἦσαν: Εὐαγγέλιον ἀργυροεπίχρυσον με

χρονολογίαν 1732, ἐγγράσκον. Ποιμαντικὴ ράβδος μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν: «Λεοντίου Μητροπολίτου Μελενίκου τοῦ ἐκ Σερρών 1762». Μέγας Σταυρὸς εἰς τρία τεμάχια ἀνήκων κατὰ τὴν παράδοσιν εἰς τὸν βασιλέα τῶν Σέρβων Στέφανον Δουσάν, τοῦ ὁποῦ ἐσώζετο καὶ κρυστάλλινον σκήπτρον καταστραφέν κατὰ τὴν πυρκαϊάν τοῦ 1895, ὅτε ἀπωλέσθησαν καὶ τὰ ἀρχεῖα τῆς πόλεως. Ὁ σταυρὸς, τὸν ὁποῖον θὰ ἐξήλευον οἱ Σέρβοι διὰ τὸ Ἐθνολογικὸν Μουσεῖον των, εἶναι ἔργον βαναύσου ξυλογλυπτικῆς, φέρων πολλὰς ἱερὰς παραστάσεις μετὰ σλαωνικὰς ἐπιγραφάς.

Ἀλλὰ τὸ Σκευοφυλάκιον, παρὰ τὴν ἄλλην του πτωχείαν, κρύπτει ἐκεῖ ἐν κειμήλιον μοναδικὸν ἀντάξιον τῶν τοιχογραφιῶν τῆς Παντανάσσης. Εἶναι ὁ περιφημὸς χρυσοκέντητος Σάκκος τοῦ Μελενίκου, ὑπολαμβανόμενος ὑπὸ τῶν κατοίκων ὡς αὐτοκρατορικός. Ὁ πατριαρχικὸς σάκκος τοῦ Μουσελίνου, ὁ φυλασσόμενος εἰς τὸ Σκευοφυλάκιον τῆς βασιλικῆς Μονῆς τῆς Πάτμου, τὸν ὁποῖον ἐθαύμασα πρὸ διετίας, θεωρούμενος ὡς ἀπαράμιλλος κατὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν τέχνην, εἶναι πολὺ κατώτερος τοῦ ἐν Μελενίκῳ. Ἐπάνω εἰς δλόχρυσον φόντο εἶναι κεντημένα δι' ἀργύρου καὶ χρυσοῦ ἀρμονικὰ συμπλέγματα σταφυλῶν καὶ κλημάτων. Τίποτε τὸ βαρβαρικόν ὅλα ἀρμονισμένα μετὰ τέχνην. Ἐμπρὸς φέρει κεντημένον διὰ χρυσοῦ καὶ μετάξης τὸν ΙΣ ΧΡ καὶ τὸν Εὐαγγελισμόν ὀπισθεν δὲ πρὸς τὰ ἄνω τὸν δικέφαλον κατάχρυσον, καὶ εἰς ἄλλα σημεῖα τὴν Θεοτόκον καὶ τοὺς Ἀποστόλους.

Ἡ σύνθεσις τοῦ συνόλου ἔχει τόσην λεπτότητα καὶ χάριν ὥστε νὰ φαίνεται διατηρουμένη σεμνὴ ἀπλότης χωρὶς νὰ προκαλῆται ἡ ἐντύπωσις τοῦ φόρτου. Εἰς τὸν παρατηρητὴν κυριαρχεῖ ἡ ἐντύπωσις ἑνὸς ἐκθαμβωτικοῦ μεγαλείου, ἀπαστράπτοντος

ΕΥΖΩΝΟΣ—ΣΚΙΤΣΟ ΘΑΛΕΙΑΣ ΦΛΩΡΑ ΚΑΡΑΒΙΑ

ἀπὸ φῶς ποὺ φαίνεται «καθαρώτερον λαμπρόνων ἡλιακῶν». Πραγματικῶς μόνον αὐτοκράτωρ εἰμποροῦσε νὰ ἔχη ἓνα τοιοῦτον σάκκον. Καὶ ὅμως δὲν εἶναι αὐτοκρατορικὸς. Ὅπισω καὶ πρὸς τὰ κάτω ἀνέγνωσα τὴν λανθάνουσαν ἐπιγραφὴν: «Κτῆμα ταπεινοῦ Μητροπολίτου Μελενίκου Ἰωαννικίου». Δὲν ἔχω ἐδῶ εἰς τὸ στρατόπεδον τὰ μέσα νὰ ἐξακριβώσω πότε ἤκμασεν ὁ Ἰωαννίκιος διὰ νὰ καθορισθῇ καὶ ἡ ἡλικία τοῦ μοναδικοῦ αὐτοῦ χρυσοκεντήτου κειμηλίου.

Ἐπέρασα δυὸ νυχτιές ἀλησιμόνητες εἰς τὸ Μελένικον. Ἡ πόλις ἐπανηγύριζε τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς ἀπὸ τὴν βουλγαρικὴν κτηνωδίαν. Οἱ περίφημες βαρέλες τοῦ ὀνομαστοῦ κρασιοῦ τοῦ Μελενίκου ἦσαν ἀνοικτὲς εἰς τὸν στρατὸν μας. Πατριαρχικὰ τὰ συμπόσια πρὸς τοὺς ἀξιωματικούς μας. Σὰν νὰ εἶχαμεν ἀληθινὰ «τὴν ἐν τῷ Πρυτανείῳ σίτισιν». Τὸ Βυζαντινὸν Μελένικον ἐώρταζε ἐπαξίως τῶν μεγάλων παραδόσεων του.

Ἀλλὰ πολὺ περισσότερον μὲ συνεκίνησαν τὰ ἐπισωζόμενα ἐκεῖ ὀνόματα ποὺ μοῦ ἐνθυμίζουν τὸ Βυζάντιον. Ὑπάρχουν τοποθεσίαι καὶ συνοικίαι βυζαντιναί: Ἀρμενία, Μέρτζου ἢ Μούρτζουφλον. Ὄνόματα οἰκογενειῶν μεσαιωνικά: Λάσκαρις, Μούρτζουφλος, Σπανδωνῆς, Πάμπουρας (Φλάμπουρας), Κουρδουπάρος (Κουροπαλάτης), Μπούδημος (Βούδημος), Δούκας, Παλαιολόγος. Ἐκεῖ ἀκούετε συχνὰ καὶ ἄλλα βαπτιστικὰ ὀνόματα νεωτέρων, παρμένα ἀπὸ τὰς βυζαντινὰς παραδόσεις των: Ἀναστάσιος, Θεοφάνης, Κομνηνός, Θεοφανώ, Εἰρήνη, Λάσκαρις, Ἄννα, Κομνηνὴ κ.τ.λ.

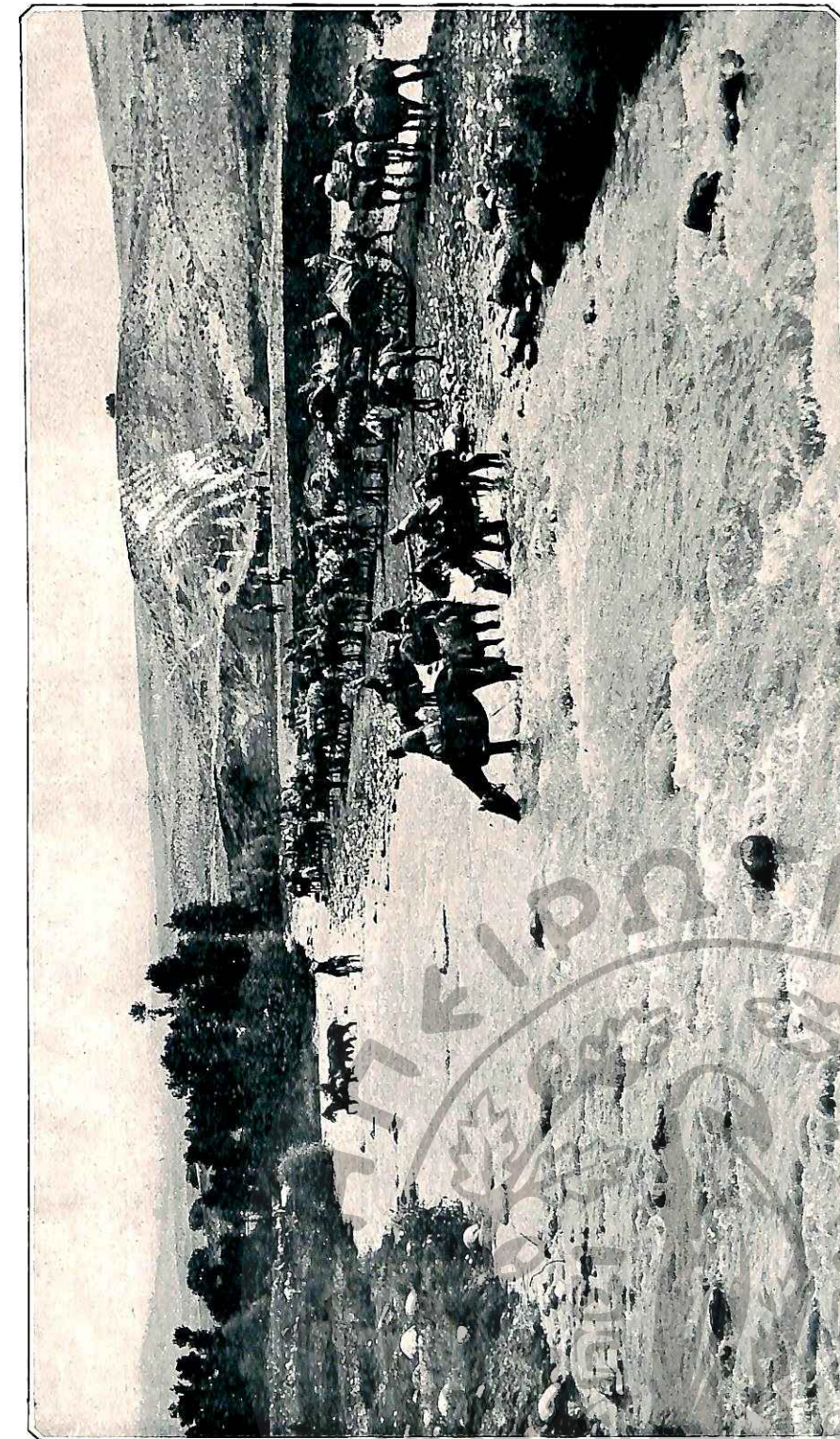
Οἱ γεροντότεροι ἐνθυμοῦνται ὅτι μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων διετηρήθησαν ἀκόμη ἐκεῖ καὶ αἱ παλαιαὶ φατρίαι τῶν Πρασίνων καὶ Σπανῶν, τῶν Πατρικίων καὶ Ὑποχειρίων.

Καὶ τὸ ὥραϊον, τὸ ἑλληνικώτατον βυζαντινὸν Μελένικον γιὰ τὸ ὅποιον ἀφίερωσα ὡς μνημόσυνον τὰς γραμμὰς αὐτάς, καίεται τὴν στιγμὴν αὐτὴν ποὺ γράφω. Μόλις ἡ σκληρὰ εἶδησις διεδόθη ὅτι ἡ πόλις ἐπιδικάζεται εἰς τοὺς Βουλγάρους, οἱ Μελενίκειοι ἐπῆραν τὰς εἰκόνας των καὶ τὰ κειμήλιά των καὶ τὰ κόκκαλα τῶν πατέρων των καὶ ἐτερμάτισαν μὲ ἓνα μεγαλειῶδες ὀλοκαύτωμα τὴν ζωὴν τῆς ἀριστοκρατικῆς ἰδιαίτερας των πατρίδος. Ἐγὼ θρηνῶ τὰς μοναδικὰς τοιχογραφίας τῆς Παντανάσσης.

Στρατόπεδον. Κάθοδος πρὸς Κρέσαν. Αὐγустος 1913.

Δ. ΚΑΛΑΙΜΑΧΟΣ

Γραμματεὺς Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας

Φωτογρ. Ρωμαῖδη Τσάτς

ΚΑΘ' ΟΔὸν ΑΠΟ ΤΟ ΛΙΒΟΥΝΟΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΡΕΣΑΝ

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Κάθε παιδαγωγία, διὰ νὰ εἶναι καρποφόρος καὶ ἀποτελεσματική, δέον νὰ κινηθῇ σχετικῶς μὲ τὰ δεδομένα τῶν κληρονομικοτήτων καὶ τοῦ περιβάλλοντος μέσα εἰς τὸ ὁποῖον ἐξασκείται. Ὅσον ἀφορᾷ κάθε ἐκπαίδευσιν, δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἰσχύσῃ δι' ἡμᾶς ὅ,τι καὶ δι' οἷονδήποτε ἄλλο ἔθνος ἢ ἄτομον· κάθε ἀλήθεια καὶ διὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ εἶναι σχετικὴ πρὸς ἡμᾶς, τὸν τόπον μας καὶ πρὸς τὸν σημερινὸν χρόνον· δέον νὰ ἀνεύρωμεν τὰς ἑλληνικὰς ἀληθείας καὶ νὰ προσαρμοσθῶμεν εἰς ὅ,τι προσιδιάζει εἰς ἡμᾶς καὶ τὴν ἰδικήν μας σημερινήν πραγματικότητα. Εἴμεθα ἐπιδεκτικοὶ εἰδικῶν δι' ἡμᾶς τελειοποιήσεων καὶ πρὸς ὠρισμένας κατευθύνσεις καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐφαρμόσωμεν εἰδικὰς δι' ἡμᾶς μεθόδους. Διότι ἐν ἄτομον καθὼς καὶ ἐν ἔθνος δὲν εἶναι μία tabula rasa, κάτι ἀφηρημένον καὶ ἀπόλυτον, ἀλλὰ εἰς ζῶν ὁργανισμός, ἔχων ὠρισμένας ιδιότητας, βαθείας κλίσεις, σχηματισθείσας ἀπὸ ὠρισμένας κληρονομικότητας καὶ περιβάλλοντα, ἔχων τέλος ὠρισμένην φύσιν· αὐτὸ εἶναι κοινὴ ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια. Πρέπει αὐτὴ ἡ ιδιότυπος φύσις νὰ μὴ παρακωλυθῇ ἀπὸ ἐπιδράσεις μὴ συγγενικάς, αἱ ὁποῖαι θὰ ἥλλασσον καὶ θὰ ἐσύγχιζαν τὸ ἀρμονικόν της ξετύλιγμα, ἀλλὰ νὰ ἐνεργήσουν ἐπ' αὐτῆς ἐπιδράσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ τὴν προσανατολίσουν σύμφωνα μὲ τὸν νόμον τῶν συγγενειῶν της. Μέσα εἰς τὰς συγγενείας του τὸ ἄτομον καὶ τὸ ἔθνος θὰ ἀναπτυχθῇ μετ' ἀνέσεως καὶ δυνάμεως, τὰ περιβάλλοντα καὶ αἱ ἐπιδράσεις τῶν θὰ ἐνεργήσουν ὥς καὶ ἐπὶ τῶν προγόνων, καὶ τὸ παρὸν θὰ συνεχίσῃ καὶ θὰ προαγάγῃ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ παρελθόντος· τὸ ἄτομον καὶ τὸ ἔθνος θὰ ἀποκτήσῃ οὕτω εἰς τὸ βάθος του μίαν στερεότητα ἰσχυράν, ἐσωτερικὴν ἐνότητα καὶ τάξιν, θὰ ἐπανενερίσκῃ διαρκῶς τὰς πίστεις αἰτίνας τοῦ προσιδιάζοντος, καὶ θὰ ἀπολαύῃ ἡθικῆς ὑγείας.

Εἰς τοὺς λόγους αὐτοὺς εὐρίσκεται ἡ δικαίωσις τοῦ διατὶ ἡ ἐθνικὴ ἀγωγή δέον νὰ εἶναι ἐθνικιστικὴ· μόνον ἡ ἐθνικιστικὴ ἀγωγή ἀνταποκρίνεται εἰς τὸν σκοπὸν τῆς ἀγωγῆς, δηλαδὴ εἰς τὴν ἀνεύρεσιν καὶ προαγωγήν τῆς φύσεώς μας, εἰς τὴν εὐρεσιν καὶ συστηματικὴν καλλιέργειαν τῶν ἀρετῶν ποὺ ἔχομεν καὶ τῶν ἀρετῶν διὰ τὰς ὁποίας εἴμεθα ἐπιδεκτικοί.

Πρῶτον μὲλημα τῆς ἐθνικῆς μας ἀγωγῆς δέον νὰ εἶναι ἡ ἀνεύρεσις καὶ καλλιέργεια ἐκείνου τοῦ ὁποῖον μᾶς χαρακτηρίζει ἰδίως· ἄλλως τε αὐτὸ τὸ ὁποῖον μᾶς χαρακτηρίζει ἰδίως εἶναι καὶ ὅ,τι μᾶς εἶναι κοινὸς συγγενικὸν καὶ αὐτὸ τὸ ὁποῖον εἴμεθα ὅλοι ἐπιδεκτικοὶ νὰ ἀποκτήσωμεν καὶ νὰ καλλιεργήσωμεν. Τὸ τί μᾶς χαρακτηρίζει κυρίως καὶ τὸ τί ἀποδεικνύεται κοινὸς χαρακτήρ, αὐτὸ πρέπει νὰ καλλιεργηθῇ καὶ νὰ δυναμώσῃ· διὰ νὰ χρησιμοποιοθῇ μέσα εἰς τὸ ἔθνος ὥς ἡ ἐνωτικὴ γραμμὴ μεταξὺ τῶν ἀτόμων του· ἔτσι ἐπάνω εἰς τὸ κοινὸν ἔδαφος, διὰ τοῦ ὁποῖου θὰ ἐπικοινωνοῦμεν πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς ὅ,τι ἔχομεν συγγενικόν, εἶναι δυνατόν νὰ ἀναπτύσσεται ἡ ποικιλία τῶν κατ' ἰδίαν μορφῶν τῶν ἀτόμων, ὥς φυσικαὶ διακλαδώσεις τοῦ κοινοῦ ἐθνικοῦ δένδρου· αἱ δευτερεύουσαι ιδιότητες, αἱ ποικιλίαι διὰ τὰς ὁποίας εἶναι ἐπιδεκτικὴ ἡ φυλὴ, τὰ θαυμάσια τῶν ἰδιαιτέρων εἰδῶν, τὰ τάλαντα, αἱ ἰδιοφυΐαι, θὰ ἀναπτύσσωνται τότε φυσικῶς καὶ θὰ δύνανται νὰ ἐννοηθοῦν καὶ νὰ ἐννοήσουν· θὰ εἶναι οὕτω δυνατόν μία διαρκὴς φυσικὴ ἐπικοινωνία τῶν πνευμάτων, ἓνα διαρκὲς ῥεῦμα ἀλληλεπιδράσεων ἀπὸ τοὺς σκεπτομένους πρὸς τοὺς πολλοὺς καὶ ἀπὸ τούτων πρὸς ἐκείνους, μία διαρκὴς συνεργασία, ἓνα διαρκὲς πνευματικὸν ἀνέβασμα ὅλων μαζί, καὶ ἡ βαθμιαία διαμόρφωσις τοῦ ἰδικοῦ μας, τοῦ κοινοῦ, τοῦ ἰδιοτύπου Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Φωτογρ. Γεωμάδη Τσάιτς

ΤΟ ΠΕΡΙΚΟΝ ΠΡΟΧΩΡΕΙ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΕΜΠΡ-ΓΕΑΡ

Εἰς τὸ παρελθόν μας δυνάμεθα νὰ ἀνευρίσκωμεν διαρκῶς τοὺς ἑαυτοὺς μας καὶ μέγα μέρος ἀπὸ ὅ,τι σήμερον ἔχομεν κοινόν· διότι ἡμεῖς σήμερον εἴμεθα τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ κοινοῦ, τοῦ ἐθνικοῦ μας παρελθόντος, τῶν προσπαθειῶν τοῦ παρελθόντος, τὸ δοχεῖον ὅπου κατεστάλαξαν αἱ ἐντυπώσεις τοῦ παρελθόντος, τὸ ἄθροισμα καὶ ἡ συνισταμένη ὅλων τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν γεγονότων τοῦ παρελθόντος· λοιπὸν τὸ παρελθόν μας, ὅλον τὸ παρελθὸν μᾶς συνδέει καὶ καλλιεργοῦντες ἐν ἡμῖν τὰς συγκινήσεις καὶ τὴν πείραν τοῦ παρελθόντος μας, θὰ γινώμεθα καθ' ἡμέραν περισσότερο ὅμοιοι πρὸς τοὺς ἑαυτοὺς μας καὶ πρὸς ἀλλήλους, πλέον συγγενεῖς, πλέον ἠνωμένοι κατέχοντες τὸ παρελθὸν θὰ δυνάμεθα νὰ ἐξηγώμεν ἀκαταπαύστως τὸ παρὸν, καὶ νὰ γνωρίζωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας, καὶ θὰ ἡξεύρωμεν νὰ τοποθετούμεθα ἀσφαλέστερα εἰς τὴν ζωὴν· ἡ ἐθνικὴ μας ἀγωγή δέον νὰ ἀνατρέφεται εἰς τὰς καλλιεργείας τοῦ παρελθόντος, διὰ νὰ ἡμπορῇ νὰ προσδιορίσῃ ἀκριβέστερον τὴν σημερινήν μας πνευματικὴν τοποθέτησιν· καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον δέον νὰ μορφωνώμεθα εἰς τὰς ἀρχαίας πειθαρχίας· διὰ μέσου αὐτῶν θὰ δυνάμεθα προσαρμολογούμενοι πρὸς τὸ παρὸν νὰ κανονίζωμεν τὴν σημερινήν μας ἡθικὴν τοποθέτησιν· Ἰδοὺ διατὶ ἀκόμη ἡ ἐθνικὴ μας ἀγωγή δέον νὰ εἶναι ἐθνικιστικὴ καὶ ἰδοὺ κατὰ πόσον τὸ παρὸν δέον νὰ προσαρμόζεται πρὸς τὸ παρελθόν.

Ἀλλὰ ποῖται εἶναι αἱ συνθήκαι τοῦ παρόντος πρὸς ἃς δέον νὰ προσαρμολογηθῶμεν; ποῖος εἶναι ὁ σημερινός μας χαρακτήρ, αἱ ἀρεταὶ καὶ ἐλαττώσεις μας, τὰς ὁποίας νὰ καλλιεργήσωμεν ἢ νὰ καταπολεμήσωμεν; Πολλὰ τὰ καλὰ καὶ κακὰ ἔχουν λεχθῇ εἰς τὸ παρελθὸν διὰ τὰς σημερινάς μας ιδιότητας χωρὶς νὰ πλησιάζουν τὴν ἀλήθειαν. Ὡς μέγας γνώμων τῆς αὐτογνωσίας τῆς σήμερον δέον νὰ χρησιμεύσῃ εἰς ἡμᾶς ὁ πόλεμος· ἡμποροῦμεν νὰ ξεχωρίσωμεν τὸ σημερινόν μας εἶναι, εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ὁποῖον ἤρχισε νὰ ἀναφαίνεται παρ' ἡμῖν πρὸ τοῦ πολέμου, εἰς τὰς ιδιότητας τὰς ὁποίας ἐπεδείξαμεν κατὰ τὸν πόλεμον καὶ εἰς τὰς ἀρετάς τὰς ὁποίας εἶναι φυσικὸν νὰ παρουσιάσωμεν μετὰ τὸν πόλεμον καὶ τὴν νίκην· ὁ πόλεμος κυρίως ὑπῆρξε δι' ἡμᾶς ὁ μέγας διδάσκαλος καὶ ἀποκαλυπτὴς· αὐτὸς καθώρισε τὰ ὅρια τῶν δυνάμεών μας, τὸ τί εἴμεθα σήμερον καὶ τὸ τί εἶναι δυνατόν νὰ γίνωμεν· αὐτὸς καθώρισε τὰς νέας συνθήκας μέσα εἰς τὰς ὁποίας πρέπει νὰ κινήθωμεν.

Μία θετικωτέρα τροπὴ τῶν πνευμάτων, ἐν θετικώτερον πνεῦμα εἰς τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν μας ζωὴν εἶχεν ἐμφανισθῇ ἀρκοῦντως ἰσχυρὸν καὶ πρὸ τοῦ πολέμου· ἡ πληθώρα τῶν ἀέργων ἐπιστημόνων καὶ θεσιδηρῶν ἢ ὁποία κατέθλιβε τὴν χώραν εἶχεν ἀρκοῦντως ἐλαττωθῇ ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς κοινῆς περιφρονήσεως· τὴν χώραν εἶχεν ἀρκοῦντως ἐλαττωθῇ ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς κοινῆς περιφρονήσεως· εἶχε πρὸ πολλοῦ παρατηρηθῇ ἐλάττωσις εἰς τὴν ἐπιστημονοπαραγωγὴν καὶ ὑπαλειθνηρίαν καὶ μία θετικωτέρα τροπὴ πρὸς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν, ἀφ' ἑτέρου εἶχεν ἐμφανισθῇ μία θέλησις πολιτικὴ δημιουργὸς καὶ ὀργανωτικὴ, εἰς ἔξω πρὸς τ' ἀποτελέσματα· καὶ ἐπηκολούθησε περίοδος πολιτικῆς περινοίας, γαλήνης καὶ ἀναμονῆς· ἕνα πνεῦμα ψυχραιμίας, ἐμπιστοσύνης καὶ ὑπακοῆς εἰς τοὺς κυβερνήτας, ψυχραιμίας ὑπομονῆς καὶ πειθαρχίας· ἐκεῖνο ποὺ ἐξέπληττεν ἰδίως ἦτο ἐν ἰσχυρὸν πνεῦμα πρὸς αὐτοπειθαρχίαν· ἔπειτα ἀναγέννησις τῶν ἐλπίδων καὶ τῶν πεποιθήσεων ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὸ ἔθνος, μεγάλη ἀναζωπύρωσις τοῦ πατριωτικοῦ αἰσθηματος τὸ ὁποῖον ἐντὸς μας οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ εἶναι θερμόν, καὶ σύντονον ἀνορθωτικὴ κίνησις. Ἀλλὰ κυρίως ὁ πόλεμος ἐστάθη τὸ ἀνθίσμα ὅλων τῶν ἀρετῶν μας, ἡ μεγάλη δοκιμασία. Ἐπλήρωσεν ἐνεργείας τὰ ἄτομα καὶ τὸ κοινωνικὸν σῶμα, μᾶς ἀπέσπασεν ἀπὸ τὸν μαρασμὸν εἰς ὃν μᾶς εἶχον ῥίψῃ αἱ ἀπογοητεύσεις τῆς παρελ-

θούσης γενεᾶς, καὶ ἀπέσπασεν ἀπὸ τὸν τοῦν καὶ τὴν καρδίαν μας θριαμβευτικὰς ἐπενφημίας διὰ τὸν πόνον καὶ τὸν θάνατον· ἡ θυσία ἀσκηθεῖσα ἀπὸ τόσον πληθὺς ἀνθρώπων συγχρόνως, ἔδωκεν ἀπλήν τὴν ἀπόδειξιν εἰς ποίαν βαθεῖαν αἰσθησιν τοῦ ὑψηλοτέρου καθήκοντος εἶναι ἐπιδεκτικὴ νὰ φθάσῃ ἡ ἡμετέρα φυλὴ, ποίαν εὐρείαν ἐννοιαν τοῦ γενικωτέρου συμφέροντος εἶναι ἱκανὴ νὰ συλλάβῃ καὶ κατεκάλυπεν ἡμᾶς ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν μὲ ὑψηλὴν ἡθικὴν ἀξίαν· ἡ ἡμετέρα φυλὴ εἰς διάστημα ὀλίγων ἡμερῶν παρήγαγε μίαν εὐρείαν κλίμακα ἀνωτέρων ἀνθρώπων ἀπὸ τοῦ λαοῦ ἕως εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς του, καὶ ἀνέλαμψαν εἰς τὸ βάθος τῆς ἀφθαρτοῦ ὅλαι αἱ βιολιστικαὶ ἀρεταί, αἱ ὁποῖαι τὴν ἀνέδειξαν καὶ τὴν ἐλάμπρυναν κατὰ τὸ παρελθόν. Ὁ πόλεμος ὥς δοκιμασία ἔσωσε διὰ παντὸς τὸ ἡθικόν μας καὶ τὴν πίστιν μας εἰς ἑαυτοὺς· κατέχομεν ἀπὸ τὸ παρελθὸν ψυχὴν ἐξησκημένην εἰς τὴν πάλην, ἣν δέον νὰ διατηρήσωμεν. Εἶδομεν καὶ πάλιν μέσα εἰς τοὺς κόλπους τῆς πατρίδος μας ἀναζώσαν τὴν αἰωνίαν ἐλληνικὴν νεότητα, ἡ ὁποία κατὰ τὰς κρίσεις στιγμὰς οὐδέποτε ἔλειπεν ἀπὸ τὸν ἐλληνισμόν καὶ εἰς τοὺς χρόνους τῆς πλέον θλιβερᾶς καταπτώσεως· αὐτὴν τὴν ἰδίαν νεότητα ἡ ὁποία οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ ὑπάρχῃ, τὴν εἶδομεν εἰς τὰς μάχας, ἐνθουσιῶσαν, ἡρωολάτριδα, ἰδανικὴν, ἐρωτευμένην μὲ τὸ ὑπέροχον, ἔτοιμον νὰ ἐναγκαλισθῇ τὸν θάνατον· αὐτὴ ἡ ἰδία μὲ Σπαρτιατικὴν πειθὴν τόσους μῆνας μετὰ τὸν πόλεμον, ἔμενε ὑπομονετικὰ ἔνοπλος εἰς τὰ σύνορα τῆς νέας πατρίδος ποὺ ἐχάραξε· αὐτὴ θὰ διατηρῇ εἰς τὸν αἰῶνα τὴν εὐγένειαν, τὰ ἀνώτερα ἔνστικτα τῆς φυλῆς, καὶ θὰ κρατῇ ὑψηλὰ τὴν δάδα τῆς ἐλληνικῆς παραδόσεως καὶ τῶν ὑψηλῶν ἐλληνικῶν ἀρετῶν· οἱ αἰῶνες ἐπεσώρευσαν ἐντὸς ἡμῶν ἀνεξάντλητον ἡθικὴν δύναμιν· ἰδοὺ μία πίστις καὶ μία διδασκαλία ἡ ὁποία δέον νὰ διατηρηθῇ διὰ παντός.

Συγχρόνως ὁ πόλεμος μᾶς ὥπλισε μὲ ἕνα θετικισμόν εἰς τὴν ζωὴν, μᾶς ἐδίδαξε τὴν ζωὴν αὐτὴν, μίαν ἐννοιαν νέαν καὶ βαθύτεραν, τὴν ἀληθινὴν οὐσίαν, τὴν θρησκείαν τῆς δυνάμεως καὶ τὴν ἐννοιαν τῆς βίας. Δέον νὰ μεταδώσωμεν εἰς τὰς μελλούσας γενεὰς τὸ θάρρος τὸ ὁποῖον ἀπεκτιθήκαμεν κατὰ τὸν πόλεμον, τὴν φυσικὴν σκληραγωγίαν, τὴν ἐσωτερικὴν πειθαρχίαν, τὸ γαλήνιον ἀντίκρουσμα τοῦ κινδύνου, τὴν αὐτοθυσίαν, τὴν ἀλληλεγγύην· δέον νὰ καλλιεργήσωμεν τὰς φυσικὰς ἀσκήσεις καὶ νὰ ἐνδυναμώσωμεν τὸ ἀναγεννηθὲν στρατιωτικὸν πνεῦμα, νὰ ἀποβλέψωμεν εἰς μίαν ἐντελῶς βιολιστικὴν ἀγωγὴν, εἰς ἕνα Δωρικὸν ἦθος. Ὁ πόλεμος ἄς εἶναι δι' ἡμᾶς ἡ μεγάλη σχολὴ τῆς ἐνεργείας. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἀναπτυσσώμεθα εἰς τὸν νέον αὐτὸν θετικισμόν ὁ ὁποῖος ἐπήγαγε δι' ἡμᾶς ἐκ τοῦ πολέμου, νὰ κατηχοῦμεθα διαρκῶς εἰς τὴν θρησκείαν καὶ τὴν ἀλήθειαν τοῦ πολέμου ἐν παντὶ καὶ πάντοτε: «Παντοῦ εἶναι ἡ πάλη, ἡ ζωὴ εἶναι ἀγρία πάλη, τὴν ζωὴν νέονται οἱ ἰσχυροί, εἴτε ἄτομα εἴτε ἔθνη, ἡ ζωὴ εἶναι ὕμνος εἰς τὴν ἡθικὴν τῆς δυνάμεως· ὁ πόλεμος εἶναι ἡ μεγάλη ὑγιεινὴ τῆς φύσεως, τὸ μέσον τῆς ἰσχυροποιήσεως, τῆς ἐξελίξεως καὶ τῆς προόδου τῶν ὄντων· μέσα εἰς τὴν διαρκὴ πάλην τῆς ζωῆς καθέτι ποὺ ἔχει τὰ στοιχεῖα νὰ ζήσῃ, ἰσχυροποιεῖται καὶ μεγαλύνεται· ὁ ἀδύνατος ἀποθνήσκει· ὁ πόλεμος εἶναι ἀλάνθαστος δοκιμασία τῆς φύσεως μὲ τὴν ὁποίαν δοκιμάζει τὴν ἀξίαν τῶν γεννημάτων· μὲ τὴν ἀντίδρασιν αὐτὴν γίνεται ἡ ἐπιλογὴ τῶν ὄντων καὶ τὸ ἀκατάπαυστον ἀναστής· δέον νὰ εἴμεθα διαρκῶς ἔτοιμοι πρὸς πόλεμον διότι εἰς τὴν νέαν νέωσιν τῆς ζωῆς· δέον νὰ εἴμεθα διαρκῶς ἐπικείμενοι». Ἰδοὺ ἡ νέα ἐθνικὴ μας θέσιν ἐν τῇ Βαλκανικῇ ὁ πόλεμος εἶναι διαρκῶς ἐπικείμενος. Ἰδοὺ ἡ νέα ἐθνικὴ μας παιδαγωγία ἡ ὁποία πηγάζει δι' ἡμᾶς ἀπὸ τὸν πόλεμον καὶ ὁ νέος θετικισμὸς ἀπὸ τὸν ὁποῖον δέον νὰ διαποτιζώμεθα. Ἡ νίκη μᾶς ἐδυνάμωσε μὲ ὑπερηφάνειαν, μὲ ἡθικὴν ὑγείαν, μὲ εὐφρόσυνον πίστιν δι' ἑαυτοὺς καὶ διὰ τὸ μέλλον τοῦ ἔθνους μας,

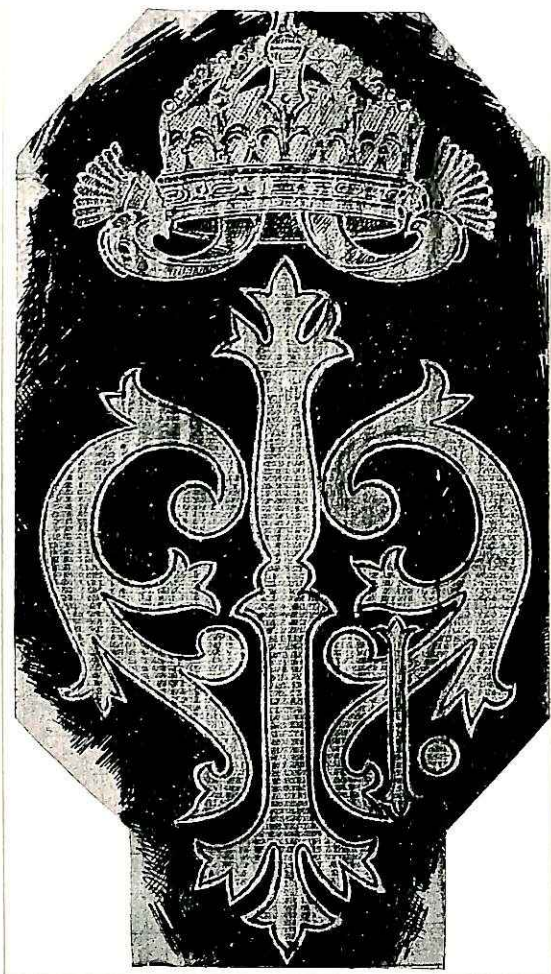

μὲ δημιουργικὴν αἰσιοδοξίαν καὶ ἐνεργητικότητα· δέον νὰ ὀργανώσωμεν καὶ διατηρήσωμεν ὅλας αὐτὰς τὰς ἀρετὰς τὰς ὁποίας ἐπεδείξαμεν κατὰ τὸν πόλεμον ὅτι κατέχομεν· δέον αἱ ἐκδηλώσεις αὐταὶ νὰ μὴ προέρχονται ὥς μία ὑψίστη ἀνάτασις κατὰ τὰς κρίσιμους στιγμὰς, ἀλλ' ὥς μία διαρκὲς φυσικὴ κατάστασις· νὰ ἐπιδοθῶμεν ἐντονώτερον παρὰ ποτε εἰς τὴν ἀνάπτυξιν

τῶν φυσικῶν μας δυνάμεων καὶ τοῦ φυσικοῦ θάρρους διὰ τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων· καὶ εἰς τὴν λοιπὴν ἐκπαίδευσιν νὰ ἀναζητήσωμεν, νὰ ἀναπλάσωμεν μᾶλλον ἐν κοινὸν ἑλληνικὸν ἦθος εἰς τὸ ὁποῖον νὰ κινήται ἀκαταπαύστως ἡ διάθεσις πρὸς πάλιν καὶ νὰ ἀγρυπνῇ ἐν νεᾷζον ἐπιθετικὸν πνεῦμα· νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει μας τὴν νέαν πραγματικότητα ἡ ὁποία δημιουργεῖται διὰ τὴν Βαλκανικὴν· τὰς ἀνάγκας μας ἀπὸ τὴν νέαν μας θέσιν καὶ τοὺς νέους μας προορισμούς, τὰ νέα καθήκοντα πρὸς ἑαυτοὺς καὶ τὰς νέας χαρὰς αἱ ὁποῖαι μᾶς ἐπιφυλάσσονται. Πρέπει νὰ καλλιεργήσωμεν παρ' ἡμῶν συστηματικὰ τὴν ἡρωολατρείαν καὶ νὰ τιμῇσωμεν τὰς νέας στρατιωτικὰς δόξας αἱ ὁποῖαι ἐγεννήθησαν οἱ δρόμοι, αἱ πλατεῖαι καὶ τὰ δημόσια κτίρια πρέπει νὰ κατοικηθῶν καὶ νὰ στολισθῶν ἀπὸ τὰ ἀγάλματα τοῦ λαοῦ τῶν στρατιωτικῶν ἡρώων τοὺς ὁποίους παρήγαγεν ἄρτι ἡ φυλὴ μας· ὁ δημόσιος βίος μας νὰ εἶναι μία διαρκὲς λατρεία πρὸς τὰς ὑψηλὰς ἠθικὰς ἀξίας καὶ ἕνας ὕμνος εἰς τὸν θάνατον ἡ ἡρωολατρεία πρέπει νὰ εἶναι τὸ ἐντόνιον χαρακτηριστικὸν μας καὶ ἡ διαρκὲς ἐπικοινωνία πρὸς τοὺς ἐνδόξους νεκροὺς μας· ἔτσι ἡ ζωὴ μας θὰ εἶναι, ἕνας ὕμνος εἰς τὸ ὑπέροχον, γεμᾶτος ἀπὸ δωρικὸν βιριλισμόν καὶ ἀπὸ τὴν εὐγένειαν ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὰς φυλὰς τὰς προωρισμένας νὰ ζήσουν.

Ὡπλισμένοι μὲ τὸν νέον αὐτὸν θετικισμόν ὁ ὁποῖος ἐδιδάχθη εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὴν φύσιν τοῦ πολέμου καὶ μᾶς ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὴν νέαν θέσιν μας εἰς τὴν Βαλκανικὴν, καὶ συγχρόνως ἐμποτισμένοι ἀπὸ τὸν ἰδεαλισμόν ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὴν φύσιν τῆς φυλῆς μας καὶ ἀπὸ τὴν ἀνθισιν τῶν ἀνδρικῶν μας ἀρετῶν, θὰ ἀντικρῶμεν πάντοτε τὴν ζωὴν μὲ τὴν ἀρχαίαν καὶ διαρκῶς νέαν ἑλληνικὴν ἠθικὴν πρὸς ἣν θὰ εὐρισκώμεθα ἐγγύτατα.

ΜΑΡΚΟΣ ΑΥΓΕΡΗΣ

Τὸ στέμμα μὲ τὸ μονόγραμμα τοῦ βασιλέως Φερδινάνδου, χαραγμένα πάνω στὰ πυροβόλα πού εἶχε δωρήσῃ εἰς τὸν στρατὸν του, λάφυρα τῶν Ἑλλήνων ὀπλιτῶν—Σχέδ. Α. Ζάχου

ΜΕΤΑ ΤΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ

ΟΙ ΣΑΚΑΤΗΔΕΣ

Τὸ μαγαζί τοῦ Κώστα τοῦ μανάβη εἶνε ἕνα καρροτσάκι, στημένο πάντ' ἀπόξω ἀπὸ τὸ φούρνο. Ἔχει κι' ἄλλους μανάβηδες ἢ γειτονιά, μὰ ὁ πιὸ συμπαθητικὸς τῆς εἶνε ὁ Κώστας. Μικροί, μεγάλοι ἀπ' αὐτὸν ψωνίζουν τὰ πορτοκάλια τοὺς τὸν χειμῶνα, καὶ τὰ σταφύλια τοὺς τὸ καλοκαῖρι. Κι' ἀπάνω στὸ ψώνισμα, πάντα θὰ βροῦν ἀφορμὴ νὰ τοῦ ποῦν δυὸ καλὰ λόγια καὶ νὰ τὸν παρηγορήσουν. Γιατὶ ὁ Κώστας ὁ μανάβης εἶνε παρὰλυτος. Δὲν περπατεῖ· σούρνεται μὲ κόπο ἀπάνου σὲ δυὸ δεκανίκια. Κι' αὐτὸ τὸ ἔπαθε πρὶν ἀπὸ τέσσερα χρόνια, τότε ποῦ ἦταν ἀκόμη σφουγγαροῦς, βουτηχτής. Μιὰ μέρα τὸν ἄφισαν κάτω περισσότερο ἀπ' ὅσο σήκωνε ὁ ἄνθρωπος. Τὸν ἔβγαλαν μαῦρο καὶ πρησμένο, τοῦμπανο. Ἄλλος στὴ θέσι του θὰ πέθαινε. Αὐτός, γερὴ κρᾶσι, ἔζησε. Μὰ γιὰ νὰ μείνῃ σακάτης εἰς ὅλη του τὴ ζωὴ. Πόσες φορὲς ἀπὸ τότε εἶπε καὶ πόσες θὰ τὸ πῇ ἀκόμα: «Καλλίτερα νὰ πέθαινα παρὰ νὰ μὴν ἔχω τὰ πόδια μου».

Στὴ γειτονιά ἐκεῖνῃ τῆς Ἀθήνας, ὅπου τὸν ἔρριξε ναυαγὸ ἢ φουρτοῦνα τῆς ζωῆς, ὁ Κώστας ἔχει φίλους πολλούς. Μὰ ὁ καλλίτερός του εἶνε ὁ Βασίλης, ὁ νεῖδς ζυμωτῆς τοῦ γέρου φούρναρη. Γι' ἀγάπη του ἔχει πάντα τὸ καρροτσάκι ἐκεῖ ἀπόξω ἀπὸ τὸ φούρνο. Πρὶν γίνῃ ὁ πόλεμος, ὅλες τῆς ὥρες ποῦ δὲν εἶχε δουλειὰ στὸ μαγαζί, ὁ Βασίλης τὴν περνοῦσε δίπλα στὸ σακάτη. Στεριανὸς αὐτός, ἀπὸ τὴν Ἡπειρο, ἔβαζε τὸ Νησιώτη νὰ τοῦ ἐξιστορῇ τὴν περασμένη του ζωὴ, τὴ θαλασσινὴ. Τὸν βοηθοῦσε κηόλα μὲ προθυμία, ὅταν τὸ νταραβέρι ἦταν ζωηρὸ γύρω στὸ καρροτσάκι κι' ὁ μανάβης δὲν τὰ κατάφερνε μονάχος του, σακάτης κι' ἀναγκασμένος νὰ κἀθεται πάντα εἰς ἕνα σκαμνί. Καὶ κάθε νύκτα, ἀφοῦ τέλειωνε ἡ δουλειὰ, τὸν ἐσυντρόφευε μ' ἀγάπη ὥς τὴν κατοικίαν του, — εἶχε μιὰ καμαροῦλα σὲ μιὰν αὐλὴ τῆς γειτονιάς, λίγα βήματ' ἀπὸ τὸν φούρνο, — καὶ τοῦ τραβοῦσε τὸ καρροτσάκι του.

***

Ἐπειτα ἦλθε ὁ πόλεμος. Ἐνα μεσημέρι, ὁ Βασίλης ὁ ζυμωτῆς, ἔφεδρος, ἐγύρισε ἀπὸ τὴ στρατῶνα μὲ τὸ χακὶ του γιὰ νὰποχαιρετίσῃ δακρυσμένος τὴν γειτονιά. Μὲ τὸν Κώστα ἄλλαξε ἕνα φιλὶ καὶ τοῦ ἔταξε πὼς θὰ τοῦ γράφῃ. Τὸ ἴδιο βράδυ θάφευγε μὲ τὸ σῶμα του γιὰ τὰ σύνορα.

— Ὡρα καλὴ, Βασίλη, καὶ πάντα νικητῆς!...

Πέρασαν ἡμέρες, ἐβδομάδες, μῆνες. Καμιά εἰδησι ἀπὸ τὸ στρατιώτη. Ὁ γέρο-φούρναρης φοβήθηκε μὴν ἐσκοτώθηκε στὸ Σαραντάπορο πού ἔφαγε τόσους. Ὁ Κώστας ὅμως ποῦ διάβαζε προσεκτικὰ τοὺς καταλόγους τῶν σκοτωμένων στὶς ἐφημερίδες, τὸν ἐβεβαίωνε πὼς δὲν ἀπάντησε πουθενὰ τὸ ὄνομα τοῦ Βασίλη. Τὶ ἔγινε μερίδες, τὸν ἐβεβαίωνε πὼς δὲν ἀπάντησε πουθενὰ τὸ ὄνομα τοῦ Βασίλη. Τὶ ἔγινε λοιπὸν αὐτὸ τὸ παιδί; Χάθηκε; Τοὺς ἔεχασε; Δὲν ἔγραφε δυὸ λόγια; Κρῖμα στὰ ταξίματά του!... Τέλος πάντων, πῆγε στὸ φούρνο μιὰ μέρα ἕνας πατριώτης, ἔφεδρος κι' αὐτός, μὲ μιὰ οὐλὴ στὸ μᾶγουλο, γύρῃψε τὸν γέρο-φούρναρη καὶ τὸν μανάβη, καὶ τοὺς ἔδωσε ἀπὸ ἕνα γράμμα τοῦ Βασίλη. Ὁ στρατιώτης τοὺς ἔγραφε ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖο τῆς Θεσσαλονίκης λίγα λόγια, γιατί δὲν μποροῦσε νὰ γράψῃ πολλά. Τοῦ εἶχαν κόψῃ τὸ δεξιὸ πόδι ἀπὸ τὸ γόνατο, λυωμένο ἀπὸ σκλήθρα ὀβίδας, καὶ τὸν

47

κρατοῦσε ἀκόμα πληγὴ σφαίρας στὸν ὄμο, ποῦ ἀφόρμησε καὶ δὲν εἶχε γιατρομεούς.
Θάβανε ἄραγε καὶ τὸ χέρι του;

«Έ, Κώστα! — έγραφε στο φίλο του, — τώρα είμαστε ίσια κι' ίσια».

«Ε, Κώστα! — εγράφε στο φίλο του, — τώρα είμαι καλά...
Πέρασαν ακόμα δυο τρείς μήνες, χωρίς να μάθω κανείς αν ο πληγωμένος ζούσε
ή πέθανε. Κι' ένα δειλινό, άξαφνα, παρουσιάσθηκε στη γειτονιά τὸ φάντασμά του.
Γιατί βέβαια δεν ήταν ο Βασίλης εκείνος, έτσι όπως γύρισε τώρα... Χλωμός, αδύνα-
τος, πετσι και κόκκαλο, μὲ τῶνα χέρι ξερό, μὲ τῶνα πόδι κομμένο. Φοροῦσε μιὰ στολή
λυγδωμένη, κουρελιασμένη, καὶ περπατοῦσε μὲ ἀγῶνα, στηριγμένος ἀπάνω σ' ἓνα
δεκανίκι.

Ὁ Κώστας, ἅμα τὸν εἶδε ἔτσι, ἔβαλε τὰ κλάματα σὰ μωρὸ παιδί.

« — Πῶς σὲ καταντήσανε, ἔτσι, μωρὲ Βασίλη; τοῦ ἔλεγε· πῶς ἔφυγες καὶ πῶς μού γυρίζεις;... »

« — Όπως ἔφυγες καὶ σὺν μιᾷ φορᾷ γιὰ τὴ Μπαρμπαριά, τοῦ ἀποκριθῆκε ὁ Βασίλης, κι' ὅπως ἐγύρισες, ἀπαράλλακτα! Δὲ σοῦ τῶγραψα, Κώστα, πὼς τώρα εἴμαστε ἴσια κι' ἴσια; Νάτο, τὸ βλέπεις. »

✱ ✱ ✱

Ἀπὸ τὴν ἄλλη ἡμέρα, ἐν' ἄλλο σκαμνὶ μπῆκε δίπλα στὸ σκαμνὶ τοῦ Κώστα, τοῦ μανάβη, ἀπόξω πάντ' ἀπὸ τὸ φουῖρνο. Καὶ μπροστὰ στὸ καρροτσάκι, δυὸ σκαὰ τηδες κάθονται τώρα καί, βοηθώντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, — δυὸ ἄνθρωποι ποὺ μετὰ βίας κάνουν ἓνα, — πουλοῦν πορτοκάλια τὸν χειμῶνα καὶ σταφύλια τὸ καλοκαίρι. . . Ὁ Βασίλης φυσικὰ δὲν μπορούσε πιά νὰ ζυμῶνῃ, κι' ὁ φίλος του ὁ Κώστας, γιὰ νὰ μὴν τὸν ἀφίσῃ νὰ ζητιανέψῃ, μοιράσθηκε μαζί του τὴ μικρὴ του δουλειά. Ἔτσι ὅλες του τὶς ὥρες, σκαάτης τώρα κι' αὐτός, τὶς περνᾷ δίπλα στὸ σκαάτη. Κι' ὅπως πρῶτα τὸν ἔβαζε αὐτὸς νὰ τοῦ ἐξιστορῇ τὴ θαλασσινὴ του ζωὴ, βάζει τώρα κι' ὁ Κώστας τὸν Βασίλη νὰ τοῦ μιλᾷ γιὰ τὶς φουροτοῦνες τοῦ πολέμου.

Ἐνα βράδυ, στὴν καμαροῦλα, ποὺ τὴν ἔχουν τώρα μεσιανή, ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἐκατοστὴ διήγησιν γιὰ τὴ μάχη τῶν Γιαννινοῦν, ὅπου ὁ Βασιλεὺς εἶχε πληγωθῇ δυο φορές, — πρῶτα μὲ τὴν ὀβίδα στὸ πόδι κ' ἔπειτα, καθὼς βογογοῦσε ξαπλωμένος, μὲ τὴ σφαῖρα στὸν ὦμο, — ὁ Κώστας κούνησε τὸ κεφάλι καὶ τοῦ εἶπε:

«—Τὰ ἴδια τὰ δικὰ μου καψο-Βασίλη! Τὶ νὰ σὲ κατεβάζουν στὸν πάτο τῆς θάλασσης νὰ κόψης σφουγγάρια, τὶ νὰ σ' ἀμολᾶνε στὸν ἀκάμπο καὶ στὸ βουνὸ νὰ κόψης Τούρκους! . . . Μὲ τὸ χαλὶ ἐσύ, μὲ τὸ σκάφαντρο ἐγώ, στὸν πόλεμο πῆγαμε κ' οἱ δύο μας. Καὶ νὰ τώρα τὰ χάλια μας. — Κοιμήσου!»

ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΔΙΠΛΟΣ ΑΕΤΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΑΪΚΗΝ ΤΕΧΝΗΝ

Τὸ ἰδεῶδες τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ἦτο διὰ τῶν αἰῶνων τὸ αὐτὸ πάντοτε. Σύμφωνα δὲ μὲ τὰ ἰδανικά τῆς φυλῆς καὶ μὲ τὰς ὁρμὰς αὐτῆς ἔβαινε καθόλου καὶ ἡ ἑλληνικὴ αἰσθητικὴ. Μικραὶ ἑξωτερικαὶ ἐπιδράσεις δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τὴν κλονίσουν καὶ ν' ἀναπτύξουν κατεϋθύνσιν ἀντίθετον πρὸς τὰ ἰδανικά της. Αἱ διάφοροι αὐτῆς ἐκδηλώσεις εἰς τὴν δημοτικὴν ποίησιν, τὴν λαϊκὴν ἀρχιτεκτονικὴν, τὴν λαϊκὴν διακοσμητικὴν καὶ κομποτεχνικὴν, ἀπεικονίζον τὴν ἑλληνικὴν ψυχὴν, μέσα εἰς τὴν ἀπλότητά της κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας, διεπομένην ἀπὸ τὰ ἴδια ἰδανικά καὶ παραδόσεις.

Τὸ λαύ-μοτιβ τῆς λαϊκῆς διακοσμητικῆς εἶναι πάντοτε ὁ Δικέφαλος Ἀετός. Αὐτὸς συμβολίζει τὰ ἰδεώδη τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅπως ἐσυμβόλιζε καὶ τὴν ἑλληνικὴν κυριαρχίαν εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν Δύσιν, αὐτὸς ποὺ εἶχε πέσει ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τῆς Πύλης τοῦ Ρωμανοῦ.

Τὰ ὄπλα καὶ τοσαυτάξια τῆς κλεφτουριάς ὥς καὶ τὰ φυλαχτὰ φέρουν σύμβολον τὸν Διπλὸν Ἄετόν. Ὅλα τὰ ἱερὰ σκευὴ καθὼς καὶ τὰ πλεῖστα τῶν οἰκιακῶν, ἔχουν τὸ σύμβολον αὐτό. Τὰ χρυσοκέντητα «κοντέσια» καὶ φορέματα τῶν γυ-

ναικῶν ὅπως αἱ ἐπίσημοι περιβολαὶ τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων καὶ μεγιστάνων, αἱ γυναίκεῖαι πόρπαι, τὰ «κλειδώματα» καὶ «θηλυκωτήρια» φέρουν τὸν Δικέφαλον. Εἰς τὴν λαϊκὴν ἀρχιτεκτονικὴν τὸ κύριον διακοσμητικὸν θέμα ἀποτελεῖ ὁ Δικέφαλος. Ἡ εἴσοδος τῶν ἀρχοντικῶν καὶ λαϊκῶν σπιτιῶν, τὸ ἄνω μέρος τῆς ἐστίας, τὰ ὠραιότατα χρωματιστὰ παράθυρα καὶ πᾶν σημαῖνον τμῆμα τοῦ οἰκοδομήματος φέρει κορωνίδα τὸν Δικέφαλον.

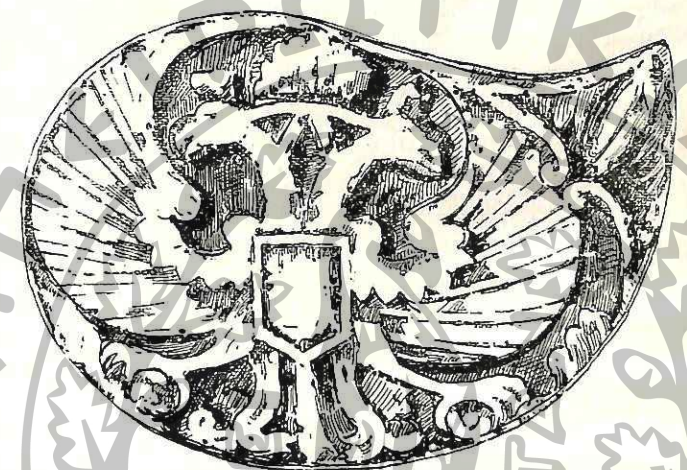
Ἡ ξένη βιομηχανία πρὸ ἑκατὸν καὶ ἐπέκεινα ἔτων, θέλουσα νὰ καταστήσῃ τὰ προϊόντα της ἀγαπητότερα εἰς τὰς ἑλληνικὰς ἀγοράς, ἐκδίδει ταῦτα μὲ βυζαντινὸν δικέφαλον. Ἐκτινύουσιν πάντοτε συνδυασμένα τὸ κίτρινον καὶ μαῦρον χροῖμα. Ἔτσι βλέπομεν τὶς βενέτικες «λαγῆνες» στολισμένες μὲ μαῦρον Δικέφαλον ἑπάνω εἰς κίτρινον φόντο.

Εἰς τὴν ζωὴν τῆς Νέας Ἑλλάδος ἐπισημοποιεῖται ὁ Διπλὸς Ἄετος εἰς τὴν ἐπαναστατικὴν σημαίαν τῆς Χειμάρας. Ἄς εὐχηθῶμεν, ἀφοῦ ἐφετεροῦνγισε εἰς τοὺς δύο νικηφόρους πολέμους στὸ πλάϊ τοῦ στρατοῦ, νὰ πάρῃ τὴν θέσιν ποῦ τοῦ πρέπει εἰς ἓνα τετράγωνον τῆς ἑλληνικῆς σημαίας.

A. ΖΑΧΟΣ

Τεπελίκι, κόσμημα που φορούν οι γυναίκες στα μαλλιά.

Θηλυκωτῆρι ἀπὸ ὄστρακον μὲ τὸν Δικέφαλον ἀνάγλυφον.
Σχεδ. Α. Ζάχου

Η ΧΙΟΝΙΑ ΚΑΙ Η ΠΕΡΙΠΟΛΙΑ

Έντυπώσεις εφέδρου οιακιστού ανιχνευτικού

... Υποφέραμε πολύ όλα τα μικρά καράβια από το χειμώνα του πολέμου και αυτό ήμπορούν να το ειπουν όσοι θαλασσινοί επέρασαν και μās είδαν στην περιπολία. Είχαμε απόφασι να μένωμε και όχι να ποδίζωμε, με όση θάλασσα και αν βρίσκαμε, που καταντούσε στο τέλος να μη την αισθανόμαστε. Έβλέπαμε όμως πάντοτε τί τραβοῦσε το άλλο καράβι, που περιπολούσαμε μαζί, και πώς παρὰδερνε εκείνο με τη θάλασσα, και καταλαβαίναμε τα χάλια τα δικά μας.

Ήταν όμως και μερικοί καιροί πολύ έλεεινοί, κατά το Φεβρουάριο με της χιονιές, που το κρύο ήταν ανυπόφορο, ή θάλασσα πολύ χοντρή και το σκοτάδι ημέρα και νύχτα. Σ' αυτούς τους καιρούς που έταξειδευαν μόνον όσα μεγάλα έμπορικά έμπλεξε έξω ο καιρός, έμεις πηγαίναμε στην περιπολίες και εκάναμε νηοψίες. Είναι αλησμόνητες εκείνες ή χιονιές. Τα νησιά κάτασπρα, αγνώριστα, και το χιόνι κατεβασμένο κάτω και κάτω ως εκεί που κτυπούσε το κύμα και το εμπόδιζε να το στρώση. Στα θωράκια, στα ξάρτια και σε άλλα μέρη των καραβιών είχε μαζευτή πάχος πολύς και κάποτε κάποτε ξεκολλούσαν μεγάλα κομμάτια από τα ψηλότερα μέρη και έπεφταν με κρότο επάνω στα καταστρώματα.

Η αρχή της πρώτης χιονιάς μου έκαμε μεγάλη έντύπωση. Στο Μοῦδρο είμαστε άραγμένοι και στον άτμό, έτοιμοι, όπως ήταν πάντοτε όλα τα καράβια. Μιάν ώρα πριν δύση ο ήλιος είχαμε ακόμη γαλήνη, και μόνο τα μαῦρα σύννεφα έρχονταν μεγάλες σκιές στη θάλασσα. Απότομα έσκοτείνιασε και φύσηξε Βορρῆς, πολύ πιο δυνατός άερας απ' αυτόν που πέφτει στα μπουρίνια, και σήκωσε άμέσως πολλή θάλασσα στο λιμάνι. Όσες βάρκες έταξειδευαν, με άγωνα εξύγωσαν τα καράβια που βρέθηκαν κοντά των και εκεί πλέον αποκλεισθήκανε. Δύο μεγάλα ιστιοφόρα ήταν άραγμένα κοντά στη στεριά και από εκεί που φυσούσε, και τάρπαξε ο Βορρῆς και τα πέταξε στο απέναντι μέρος με όρμη σε λίγα λεπτά της ώρας. Μία μαοῦνα ήταν φορτωμένη με κάρβουνο και δεμένη, έτοιμη, στην πρύμη ενός άνθρακοφόρου, και ή μεγάλη θάλασσα που σηκώθηκε, εκαβαλίκεψε της κουπαστές της και την έβούλιαξε γρήγορα και μόλις επρόφθασαν από το καράβι να την λύσουν να μη κρεμασθῇ στην πρύμη των. Όλα τα καράβια μπῆκαν σε κίνησι, τα μεγάλα να ρίξουν και άλλες άγκυρες και τα μικρά να σηκωθούν ν' άράξουν κοντά στη στεριά επειδή ο καιρός τα έσερνε. Με λύσσα φυσούσε, έδυνάμωνε πιο πολύ από στιγμή σε στιγμή, και ή βροχή αντί να τον ήσυχάση, όπως γίνεται στα μπουρίνια, τον κατήντησε ανυπόφορο χωρίς όμως να σταματήση καθόλου κι' αυτή. Τα ρυμουλκά έδοκίμασαν να συγκοινωνήσουν τα καράβια με τη στεριά αλλά επόδισαν άμέσως διότι εκινδύνευσαν. Υστερα από μισή ώρα ο άερας έφθασε πλέον ως εκεί που δεν έπαιρνε παραπάνω, και βάστηξε έτσι δυνατός δλόκληρα ήμερονύκτια. Όμως την πρώτη νύκτα ή βροχή έγύρισε στη χιονοθύελλα και απόγινε το πράγμα.

Την άλλη ημέρα είχαμε σκοτάδι πολύ και δεν έβλέπαμε τα καράβια άραγμένα σε διακόσια μέτρα κοντά μας. Ο Βορρῆς, έννοείται, είχε την ίδια δύναμι, το χιόνι έπεφτε πυκνό, και ή θάλασσα ήταν πολύ άγριεμένη. Σήματα δεν μπορούσαμε να διακρίνωμε, συγκοινωνία με τα ρυμουλκά ούτε ιδέα, επροσέχαμε όμως τον ασύρματο διά της διαταγές και προ πάντων έμεις, επειδή σε 24 ώρες είχαμε σειρά να περιπολήσωμε στα Δαρδανέλια. Η ημέρα εκείνη επέρασε πολύ μελαγχολική, έβράδυνασε,

επροχώρησε ή νύχτα, και όσοι δεν είχαμε νυκτερινή φυλακή, επέσαμε ευχαριστημένοι να κοιμηθούμε με την ιδέα ότι την άλλη ημέρα περιπολία δεν έχει.

Έξαφνα όμως εξύπνησα από σφύριγμα δυνατό και τη φωνή του ύπαξιωματικού της φυλακής:

— Άπαντες στο κατάστρωμα... Είς τάξιν άπάρσεως....

Άλλοι άνεβοκατέβαιναν βιαστικά και έλεγαν:

— Τί τρέχει;... Μās σέρνει;...

— Όχι. Φεύγομε για περιπολία!...

— Πέφτει ο καιρός;

— Ο ίδιος ο χθεσινός! Τρικυμία!...

— Το χειρότερο είναι το χιόνι που δεν αφήνει να βλέπης που πās!...

— Αυτό μόνο;.... Τέτοια ώρα

έπρεπε να φέγγη και δεν καταλαβαίνεις αν είναι μέρα ή νύχτα.

— Θα έχομε σήμερα θάλασσα βουνό!... Το ταξίδι μας θα μείνη ιστορικό στα χρονικά του πολέμου!...

Έτρεξα στη γέφυρα στη θέσι μου και εκύτταξα γύρω μου. Φόβος και τρόμος ήταν εκείνος ο καιρός. Το χιόνι με έτύφλωνε και το κρύο το αισθανόμουν πολύ ένοχλητικό, με όλα τα δυνατά ρούχα που έφορούσα. Η ημέρα είχε σκάσει αλλά εκτός από κύματα άφρισμένα, πενήντα μέτρα γύρω από το καράβι άλλο τίποτε δεν έβλεπα.....

Από τον έσωτερικό λιμένα έβγήκαμε με πολλή δυσκολία, επειδή μόλις σαλπάρισε ή τελευταία άγκυρα, άρχισε το καράβι να σέρνεται όρμητικά. Από τα άραγμένα καράβια του στόλου άλλα έβλέπαμε, όταν περνούσαμε πολύ κοντά, και άλλα τα περνούσαμε και ούτε τα διακρίναμε καθόλου. Η στροφή ήταν πολύ δύσκολη, άερας πολύς, πολλά καράβια, και αναγκασθήκαμε να γυρίσωμε να πλησιάσωμε ένα θωρηκτό δέκα μέτρα κοντά δια να ήμωρεσωμε να το άναγνωρίσωμε και να βεβαιωθούμε ότι ή έξοδος του έσωτερικού λιμένος ήταν εκεί που έλογαριάζαμε. Όταν έβγήκαμε στον προλιμένα του Μοῦδρου, το κύμα

Κρητικός χωροφύλαξ
Σκίτσος Θαλείας Φλωρά Καραβία

ήταν τριπλάσιο, και λίγο έλειψε να μᾶς πάρη ή θάλασσα τούς δύο ναῦτες πού τακτοποιούσαν τής ἄγκυρες. Εὐτυχῶς ἔφεξε καλᾶ, γιά μιᾶ στιγμή, διακρίναμε τήν ἔξοδο τοῦ προλιμένου, ἐδώσαμε πολὺ δρόμο και ἐφθάσαμε στό πέλαγος....

Ἡ Λήμνος μᾶς ἐσκίαζε ἀπό τή θάλασσα, ὅσην ὥρα ταξιδεύαμε ἀπό κάτω της, και ἡμπορούσε κάπως τὸ καράβι νὰ τρέξη. Τὸ κῦμα τότε ἔφθανε τὸ κατάστρωμα ἀλλὰ ὀπωσδήποτε τὸ πρᾶγμα ἦταν ὑποφερτό. Ὅταν ὁμως ἀνοιχθήκαμε στό στενὸ Λήμνου-Ἰμβρου, ἠύραμε κῦμα βαθύτατο και πολὺ ὀρμητικό. Νὰ πλεύσωμε πρὸς τήν Τένεδο, μὲ τέτοια θάλασσα στή μπάντα, ἦτον ἀδύνατο και ἐψηλώσαμε λίγο πρὸς τήν Ἰμβρο. Τὸ καράβι δὲν ἡμποροῦσε νὰ σηκώσῃ περισσότερες στροφές ἀπὸ ὅσες ἔπρεπε διὰ δώδεκα μίλλια, ἐπειδὴ εἴχαμε κῦμα πολὺ γρήγορο και ἦταν φόβος νὰ βουτάῃ πολὺ μὲ περισσότερο δρόμο. Ἀπὸ τὸν ἀέρα ὁμως και τή θάλασσα τὸ καράβι ἔδινε στροφές διὰ δώδεκα μίλλια και ἔκανε τρία. Ἦταν στιγμὲς πού ἐνόμιζε κανεὶς πὼς δὲν θὰ ξανασηκωθῇ ἡ πλώρη τοῦ καραβιοῦ, τὰ κανόνια ἀκόμη ἐσκέπαζε ἡ θάλασσα και μόνο ἡ γέφυρα ἔμενε ἔξω. Ὅτι ὑπῆρχε στό κατάστρωμα και δὲν ἦταν πολὺ γερά στερεωμένο, μᾶς τὸ πῆρε. Νὰ ταξιδεύωμε ἀκριβῶς ἐπάνω στὸν καιρὸ δὲν ἡμπορούσαμε, ἐπειδὴ εἴχαμε ἀριστερά μας τής ξέρες τής Λήμνου πού βγαίνουν πολὺ πρὸς τὰ νοτιανατολικά, και ἔτσι ἡ θάλασσα ἐρχόταν ἀπὸ τήν ἀριστερὴ μᾶσκα τής πλώρης, ἐκαβαλίσκει τὸ καράβι και ἐχυνόταν ἀπὸ τή δεξιὰ πλευρά. Δύο μεγάλα κύματα τὸ ἕνα κατόπιν τοῦ ἄλλου ἔφθασαν ὡς τή γέφυρα ζωντανά, ἐβούλιαξαν τὰ στηρίγματα τής σκηνῆς και ἔρριξαν κάτω τὸν ἀξιωματικὸ τής φυλακῆς πού ἐστεκόταν πίσω ἀπὸ τὸ πανί. Εὐτυχῶς ἔπεσε ἐπάνω στήν ἴδια γέφυρα και ἐσηκώθηκε.....

Καθῆνας ἔβλεπε ὅτι αὐτὸς ὁ ἐλεεινὸς καιρὸς δὲν ταξιδευόταν ἀλλὰ καταλάβαινε τήν ἀνάγκη τής περιπολίας και ἔκανε ὑπομονή.... Τρεῖς ὥρες ἐβάστηξε τὸ μαρτύριο αὐτὸ ὡς νὰ γλυτώσωμε τής ξέρες τής Λήμνου και νὰ ψηλώσωμε λίγο πρὸς τήν Ἰμβρο..... Ἡ θάλασσα και τὸ σκοτάδι ἐξακολουθοῦσαν ὅπως πρῶτα και μόλις ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διακρίναμε ὀρίζοντα.... Παγωμένοι ἀπὸ τὰ χιόνια και τὰ νερά, ἐλπίζαμε σὲ καμιὰ ὥρα νὰ πέσωμε κάτω ἀπὸ τήν Ἰμβρο, και νὰ σκιασθοῦμε λίγο ἀπὸ τὴ μεγάλη τρικυμία. Ἀλλὰ σὲ μιᾶ στιγμή πού ἀνοιξε ὁ ὀρίζων, ἐφάνηκε ἕνα μεγάλο φορηγὸ πού ἐταξίδευε πολὺ νοτιότερα ἀπὸ μᾶς και κατ'εὐθείαν Λαοδανέλλια.

Υπῆρχε ὑποψία ὅτι φορηγὸ μὲ πολεμοφόδια και ἄλλα λαθρεμπόρια πολέμου ἐπεριμένετο νὰ περάσῃ ἐκεῖνες τής ἡμέρες γιά τὰ στενά. Μόλις λοιπὸν ἐφάνηκε τὸ καράβι, ἐγυρίσαμε καταπάνω του. Ἐπάνω στό πόδισμα μᾶς καβαλίσκει ἐντελῶς ἡ θάλασσα, ἔφθασε τὰς βάσεις τῶν καπνοδόχων και ἔγινε τὸ καράβι μας σωστὸ ὑποβρύχιο, μόνο γιά λίγες στιγμὲς εὐτυχῶς χάρις στὸν πολὺ δρόμο πού ἔδωσε..... Ἡ νέα πορεία μᾶς ἔφερε τή θάλασσα ἀπὸ τήν ἀριστερὰ μᾶσκα τής πρύμης, πολλὴ θάλασσα, ἀλλὰ τέλος πάντων τὸ καράβι ὑπέφερε ὀλιγώτερο και ἡμποροῦσε νὰ ταξιδεύῃ μὲ δρόμο. Πότε τὸ ἐβλέπαμε τὸ φορηγὸ, και πότε ἔπεφτε χιόνι και τὸ ἐχάναμε. Μολαταῦτα τὸ πιάναμε γρήγορα και σὲ μισή ὥρα τοῦ ὑψώσαμε σῆμα διεθνές:

— Τί φορτίον ἔχετε;

Αὐτὸς ὁμως ἐξηκολούθησε τήν πορεία του σὰν νὰ μὴ μᾶς ἔβλεπε, πού ἦταν πρᾶγμα ἀδύνατο ἐπειδὴ τὸν πλησιάζαμε πολὺ. Ἐφαινόταν πολὺ καλὰ ἕνα μεγάλο σκάφος, τὸ ὁποῖον ἐπαράδεχνε και αὐτὸ μὲ τή θάλασσα, ὅχι ὁμως και τόσο ἀπελπιστικά ὥστε νὰ μὴ μᾶς βλέπῃ.... Ἐβεβαιωθήκαμε ὅτι ἀποφεύγει νὰ μᾶς ἀπαντήσῃ, και ἀφοῦ ἐχαλάσαμε τὸ πρῶτο σῆμα σηκώσαμε ἄλλο, πάντοτε διεθνές.

— Προσέξατε διότι θὰ σᾶς πυροβολήσωμεν.

Ὁ κατάλληλος χειρισμὸς γιά τήν περίστασι ἔγινε ἀμέσως μὲ τήν ὑψωσι τοῦ σήματος. Τὸ καράβι μας ἐγύρισε ἐντελῶς ἐπάνω στὸν καιρὸ, ἀφοῦ πρῶτα ἐπλησίασε πολὺ τὸ φορηγὸ, και ἔκοψε τὸ δρόμο του. Ἡ πλώρη μας ἐχωνόταν ὅλη μέσα στή θάλασσα και σ' αὐτὸ τὸ μέρος τοῦ καραβιοῦ ἦταν χαλασμένος κόσμος. Ἀλλὰ ἡ πρύμη ἀνεβοκατέβαινε μόνο πολὺ και τὸ πρυμναῖο κανόνι μας ἡμποροῦσε ὀπωσδήποτε νὰ ῥίξῃ. Οἱ πυροβοληταὶ κρατημένοι ἀπὸ τὸ σχοινὶ τοῦ καταστρώματος ἔφθασαν στήν πρύμη, ἐγέμισαν τὸ κανόνι και ἐτηλεφώνησαν ὅτι εἶναι ἐτοιμοὶ ν' ἀρχίσουν τὸ πῦρ.

Τὸ φορηγὸ εἶδε καλὰ ὅτι μὲ ὅλη τήν τρικυμία δὲν ἡμποροῦσε ν' ἀποφύγῃ τὴ νηοψία και μᾶς ἀπήντησε στήν πρώτη ἐρώτησι.

— Ἐχομεν διάφορα ἐμπορεύματα.

— Πλεύσατε πάραντα νοτίως Τενέδου.

— Εἶδον.

Γιά νὰ καταλάβῃ κανεὶς τί θὰ εἶπῃ τρικυμία, ἔπρεπε νὰ ἔβλεπε αὐτὸ τὸ μεγάλο καράβι πὼς ἦταν ὅταν ἐπὸδίζε. Ὅταν μὲ τὴ στροφή ἡ θάλασσα ἐπέτυχε τὴ μπάντα του, τὸ ἐκαβαλίσκει σὰν νὰ ἦταν μῶλος και ἐφαινόταν μόνο τὰ κατάρτια, ἡ καπνοδόχος και ἕνα κομμάτι τής πρύμης του. Ὁ δυνατὸς ἀέρας τοῦ κτυποῦσε τήν πρύμη και τὸ ψήλωνε, δρόμο πολὺ δὲν εἶχε, και ἐγύριζε πολὺ ἀργά. Δεύτερο κῦμα τὸ κτύπησε και τρίτο, και τὸ σκέπασε σχεδὸν ἐντελῶς ἀπὸ τὰ μάτια μας. Ἐνας νέος ναύτης πού ἦταν κοντά μας ἐνόμιζε ὅτι τὸ φορηγὸ βουλιάζει και μᾶς εἶπε σιγά, σιγά.

— Τετέλεσται.....

— Ἀμ' ἂν ἦταν νὰ πνίγωνται τὰ καράβια ἔτσι.... ζοὴ στὰ μουλάρια μας!, τοῦ ἀπήντησε ἕνας δίοπος τῶν ἀρμένων. Αὐτὸς εἶναι φτιασμένος νὰ σηκώῃ διπλὴ θάλασσα ἀπ' αὐτῆνε!... Ἐμεῖς νὰ ἰδοῦμε πὼς θὰ περάσωμε τὴ νύχτα!...

— Τὶ ἐννοεῖς τὴ νύχτα!...

— Αὐτὸ πού δὲν ἐννοεῖς ἐσύ.... Ὅτι τὴν ἡμέρα βλέπεις τί σοῦ γίνεται και νταραβερίζεσαι. Γίνεται τέλος πάντων κολαί. Ἀλλὰ τὴ νύχτα μὲ τέτοια θάλασσα, μὲ σκοτάδι, μὲ χιόνι!... Ἀγκαλιά! καλὴ ὥρα!...

Πραγματικῶς μᾶς ἐσκέπασε γιά λίγα λεπτὰ χιόνι πυκνὸ και ὅταν ξάνοιξε, εἶδαμε τὸ φορηγὸ, μὲ τὴ θάλασσα στό βελόνι νὰ κατεβαίνει κατρακυλώντας. Ἐμεῖς ἀφοῦ οἱ πυροβοληταὶ ἐπέστρεψαν ἀπὸ τήν πρύμη, ἐπήραμε τὸν καιρὸ πρῶτα στήν ἀριστερὰ μᾶσκα τής πλώρης και ἔπειτα ἐδώσαμε δρόμο πολὺ και ἐποδίσσαμε, ὅχι χωρὶς νὰ τραβήξωμε ὅτι και τὴν πρώτη φορὰ. Ὅταν ὁμως ἐπῆραμε μὲ τὴ σειρά μας τὴ θάλασσα στήν πρύμη, ἐτρέξαμε πολὺ, ἀφήσαμε τὸ φορηγὸ νὰ ἔρχεται πίσω μας και ἐπέσαμε γρήγορα κάτω ἀπὸ τὸν Κάβο-Πονέντε τής Τενέδου.....

Μετὰ μισή ὥρα ἔφθασε και τὸ φορηγὸ, ἐκεῖ ὅπου τὸ περιμέναμε, σταβέντο ἀπὸ τὸ νησί. Ἀλλὰ αὐτὸς ὁ καιρὸς εἶχε τέτοια δύναμι ὥστε και τετρακόσια μέτρα ἀπὸ τὴ στεριά ἐσήκωνε θάλασσα, και ὅταν κατεβάζαμε τὴ βάρκα μας ἀπὸ τὰ καπόνια τοῦ καραβιοῦ, εἴμαστε μέσα ὅλο τὸ πλήρωμά της καθὼς και ὁ ἀξιωματικὸς πού θὰ ἔκανε τὴ νηοψία, ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν σκάλα δὲν θὰ ἡμποροῦσε νὰ περάσῃ. Τὸ καράβι κατρακυλοῦσε πολὺ, ἡ βάρκα κτυποῦσε δυνατὰ στήν πλευρά του και ὅσο κατέβαινε ἔσπαζε και λίγο λίγο. Τέλος πάντων ἔπεσε στή θάλασσα ἡ βάρκα και ἀγωνισθήκαμε ἀπὸ τὸν πολὺν ἀέρα νὰ πᾶμε τὸν ἀξιωματικὸ στό φορηγὸ, κάνοντας και λίγα νερά....

Ὁ ἀξιωματικὸς μας ἀνέβηκε στό φορηγὸ και σὲ μισή ὥρα μ' ἐφώναξε και ἐσήμανα διὰ βραχιόνων στό καράβι μας.

— Πλοίων υποπτον. Ἐπὶ καταστροφῆς ατμομηχανῆς σιδηροδρόμου. Ἐγγράφα ἀναφέρουν διάφορα ἐμπορεύματα σιδηρικά. Ἐρευνα ἀδύνατος ἐνταῦθα. Διατάξατε...

— Νὰ καταπλεύσῃ εὐθὺς εἰς προλιμένα Μούδρου, μᾶς ἀπήντησαν.

Ὁ πλοίαρχος τοῦ φορτηγοῦ, μόλις τοῦ ἐξήγησαν τὴν διαταγὴν, ἐδήλωσε ὅτι ὁ καιρὸς ἴσως τὸν ἐμποδίζει νὰ πάῃ ἐκεῖ. Ἀλλ' ὁ ἀξιωματικὸς τοῦ εἶπε ὅτι ἐμεῖς μὴ αὐτὸν τὸν καιρὸ ἀπ' ἐκεῖ ἐρχόμαστε καὶ νὰ φύγῃ εὐθὺς χωρὶς ἀντιρροήσεις.... Ἐγυρίσαμε στὸ καράβι μας καὶ τὸ φορτηγὸ ἔφυγε ὀλοταχῶς γιὰ τὸ Μοῦδρο.

Ἀπὸ τὴ θέσι μας τὸ ἐπιτηρούσαμε πολλὴ ὥρα ποῦ ἐπῆγαινε καὶ συγχρόνως ἐτηλεγραφήσαμε κρυπτογραφικὰ στὴ Λήμνο τί καράβι ἦταν καὶ τί ἐνεργήσαμε. Ἐπειτα ἐπλεύσαμε νοτίως Τενέδου καὶ συνεννοηθήκαμε, ἐπίσης κρυπτογραφικὰ, μὲ τὸ καράβι τῆς περιπολίας ποῦ πηγαίναμε ν' ἀντικαταστήσωμε. Μᾶς ἀπήντησε ἀμέσως.

— Διαδρομοῦμεν μεταξὺ στενῶν καὶ Μαυριῶν. Τὸ ἄλλο περιπολοῦν εὐρίσκεται νοτίως Κεφάλου Ἰμβρου. Δὲν σᾶς βλέπομεν.

— Εὐρισκόμεθα νοτίως Τενέδου καὶ ἐρχόμεθα πρὸς ὑμᾶς. Ὅταν μᾶς ἰδῇτε πλησίον σας νὰ ἐπιστρέψετε Μοῦδρον συνοδεύοντες τὸ φορτηγὸν ποῦ διετάξαμεν νὰ καταπλεύσῃ εἰς τὸν προλιμένα. Εὐρίσκεται τώρα περὶ τὰ 15 μίλλια δυτικῶς Πονέντε...

— Ἡννόησα....

Εἶχαμε δρόμον πολὺν ἐπειδὴ μᾶς ἐσκίαζε ἡ Τένεδος, εἶχε ἀνοίξει ὁ ὁρίζων, καὶ ὥς νὰ γίνῃ ἡ συνεννόησις ἐπεράσαμε τὸ νησὶ καὶ ἀνεβαίναμε πρὸς τὰ Μαυριά... Ὅλη ἡ παραλία τῶν στενῶν ἦταν κάτασπερ ἀπὸ τὰ χιόνια κάτω καὶ κάτω. Τὸ ἄλλο καράβι ποῦ μᾶς περίμενε γιὰ νὰ φύγῃ, μόλις ἐφθάσαμε τὸ ὕψος του, ἔφυγε πρὸς τὴν Ἰμβρο, ἐψήλωσε πολὺ πρὸς τὰ ἐκεῖ, καὶ ἔπειτα ἔτρεξε μὲ δρόμον πολὺ πρὸς τὰ δυτικὰ καὶ ἐχάθηκε πρὸς τὴ διεύθυνσιν τῆς Λήμνου.....

Κ' ἐμεῖς;..... Ἀπάνω-κάτω, Μαυριά-ὑψος Κουμκαλέ, μέρα καὶ νύχτα. Θάλασσα, κρῦο, χιόνια, σκοτάδι, νηοψίες, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρες ὁλόκληρες.....

I. Ε. ΔΡΥΣΚΟΣ

Τεπελίμι — Σχέδ. Α. Ζάγου

ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΔΥΟ ΠΟΛΕΜΟΥΣ

Ἐνῶ εἶνε βεβαιωμένον ὅτι τὸν Ὀκτώβριον 1912 τὰ πράγματα μᾶς προκατέλαβον καὶ ὁ πόλεμος κατὰ τῆς Τουρκίας ἐκηρύχθη ταχύτερον πάσης προσδοκίας, ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς Ἑλλάδος παρίσταται ὡς προπαρασκευασθεῖσα ἐπιμελῶς διὰ τὴν θύελλαν. — Εἰς τὸ Δημόσιον Ταμεῖον ὑπῆρχον διαθέσιμα ἱκανοῦ ποσοῦ ἐκ τοῦ Δανείου τῶν 110 ἐκατομμυρίων, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα παρουσίαζε μέγα ποσὸν διαθέσιμων κεφαλαίων εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὴν Ἀλλοδαπὴν, ἡ ἰδιωτικὴ ἀποταμίευσις εἶχε ἀξίαν λόγου ἀνάπτυξιν καὶ ἡ πρόσφατος συγκομιδὴ καλῆς ἐσοδείας εἶχε ἀναπτύξει τὴν κυκλοφορίαν τοῦ χρήματος ὥστε καὶ εἰς τὰ ἱσχυρότερα βαλάντια νὰ εὐρίσκονται ὀλίγα μετρητὰ ὅπου παρέδιδον πρὸς τοὺς οἰκείους τῶν διὰ τὰς πρώτας ἀνάγκας τῶν ἀπερχόμενων εἰς τὸν πόλεμον οἱ ἐπιστρατοὶ Ἀφ' ἑτέρου ἡ Κυβέρνησις διὰ τῶν μεγάλων προμηθειῶν τῆς ἀπέδωκεν εἰς τὴν κυκλοφορίαν ἱκανὸν χρήμα τὸ ὁποῖον ἐνίσχυσε τὰς συναλλαγὰς ἐν γένει. Ἀποτέλεσμα εἶνε ὅτι κανὲν τῶν συνήθων οἰκονομικῶν φαινομένων τῶν ἐπιστρατεύσεων δὲν παρετηρήθη.

Ὅτι τὸ συνάλλαγμα χάρις εἰς τὴν νομισματικὴν πολιτικὴν τὴν ὁποίαν εἰσήγαγεν ὁ πολὺκλαυστος Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς I. Βαλαωρίτης ἔμεινεν ἀνεπηρέαστον, χωρὶς διακυμάνσεις, ἐνίοτε καὶ κάτω τοῦ ἀρτίου. Μόνη ἡ Ἑλλὰς διετήρησε τὴν τιμὴν τῆς ἐπιταλλαγῆς ἐνῶ ἠῤῥαεν εἰς τὴν Ρουμανίαν κατὰ 3% εἰς τὴν Σερβίαν 8% εἰς τὴν Βουλγαρίαν 15%.

Αἱ καταθέσεις εἰς τὰς Τραπεζὰς ὄχι μόνον δὲν παρουσίασαν ἐλάττωσιν μετὰ τὴν πρώτην εἰδήσιν περὶ ἐπιστρατεύσεως ἀλλ' ἡ αὐξήσις τῶν ἐπικυλούσων σταθερὰ καὶ εἰς μεγαλυτέραν ἀναλογίαν παρὰ κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη. Αἱ καταθέσεις ἰδιωτῶν ἐν γένει εἰς τὰς Τραπεζὰς ἀνέρχοντο

κατὰ τὴν 31 Δεκ. 1911	εἰς δρ. 328.269.000	Αὐξήσις δρ. 50.000.000
» » » 1912	» 378.764.000	» 50.000.000
» » » 1913	» 409.231.000	» 31.000.000

Αἱ δὲ καταθέσεις Ταμιευτηρίου ἠῤῥαεν ἀπὸ δρ. 52.424.000 κατὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ πολέμου εἰς δρ. 62.829.000 μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς Εἰρήνης.

Αἱ ἀξίαι διετηρήθησαν σταθεραὶ καθ' ὅλον τὸν Σεπτέβριον 1912, ὄχι μόνον δὲ αἱ μετοχαὶ τῶν Τραπεζῶν καὶ τῶν ἐταιριῶν συγκοινωνίας ἀλλὰ καὶ αἱ βιομηχανικαὶ ἀξίαι ἐν γένει. Μετὰ τὰς πρώτας νίκας δὲ ἤρχισαν ὑψοῦνται αἱ τιμαὶ καὶ ἀνεπτύχθη ζωηρότης εἰς τὸ Χρηματιστήριον ἀσυνήθης διὰ περίοδον πολέμου.

Καὶ τὰ Ἐθνικὰ χρεώγραφα σημαντικῶς ἀνετιμήθησαν. Καὶ αἱ εἰσπράξεις τῶν σιδηροδρομικῶν καὶ ἀτμοπλοικῶν ἐταιρειῶν σημαντικῶς ἠῤῥαεν. Τῶν ἐπὶ τὰ σιδηροδρομικῶν ἐταιρειῶν αἱ εἰσπράξεις ἀπὸ δρ. 16.500.000 κατὰ τὸ 1912 ἠῤῥαεν εἰς δρ. 17.722.900 κατὰ τὸ 1913.

Τὰ διαθέσιμα τῆς Κυβερνήσεως καὶ αἱ πρώται ἐνίσχυσεις τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἐπῆρκεσαν εἰς τὰς δαπάνας τοῦ πολέμου μέχρι 8βρίου 1912 ὅτε ἤρχισεν ἡ συνομολόγησις τῶν προσωρινῶν πολεμικῶν δανείων.

Τὰ ἐκδοθέντα προσωρινὰ δάνεια ἀνῆλθον ἐν συνόλῳ εἰς δρ. 189.000.000.

Ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου μέχρι Σεπτεμβρίου τοῦ 1913 ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα εἶχεν ἀναλάβει φρ. 82.798.400 ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα εἶχεν ἀναλάβει φρ. 22.330.000 Τράπεζαι καὶ Κεφαλαιούχοι ἐν Ἑλλάδι φρ. 33.871.600 Ἀλλοδαπῆς φρ.

Τὸ Δημόσιον Ταμεῖον δὲν ἐγγώρισε μίαν ἡμέραν στενοχωρίας καθ' ὅλον τὸ μακρὸν διάστημα τῶν πολέμων οὔτε καθυστέρησε πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις του οὔτε προέβη εἰς καμίαν παραβίασιν τῶν κανονικῶν διατυπώσεων διὰ τὴν προμήθειαν τῶν εἰδῶν ἐπιστισμοῦ τοῦ στρατοῦ ἢ ἄλλων ἀναγκαίων εἰδῶν ὡς ἐξηκριβώθη ὅτι συνέβη ἐκ μέρους τῶν Κυβερνήσεων τῶν ἄλλων ἐμπολέμων. Ἡ ἀνεσις αὕτη ἔδωκε τὸν τόνον καὶ εἰς τὰς ἰδιωτικὰς συναλλαγὰς καὶ διὰ τοῦτο εἰς πολὺν περιορισμένον βαθμὸν ἔγινε παρ' ἰδιωτῶν χρήσις τῶν ὀρων τοῦ δικαιοστασίου ἐνῶ εἰς τὰ ἄλλα ἐμπόλεμα Κράτη ἐφηρημόσθη καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν.

Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον σημαντικῶς ἐνίσχυσε τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς χώρας ἦτο ἡ ἐξακολούθησις τῆς καλῆς ἐργασίας ἡ ὁποία συνετέλεσθη κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τὰς γυναῖκας. Τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ὅτι ἡ ἐσοδότης τοῦ 1913 δὲν ἐπηρεάσθη ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν τόσων χιλιάδων ἀνδρικῶν χειρῶν. Ἰππῆρες κατὰ τοῦτο αἱ φιλόπονοι χωρικαὶ ἀφανεῖς ἡρώδεις.

Ἡθικὴ δύναμις διὰ τὴν ἀγωνιζομένην χώραν ὑπῆρξεν ἡ ἀθρόα παλινδότησις τῶν ἀλκιμῶν μεταναστῶν. Κατὰ τὸ αὐτὸ διάστημα ἐβεβαιώθη δι' ἐπισήμου στατιστικῆς τοῦ Ὑπουργείου τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ὅτι ἐστάλησαν ἐξ Ἀμερικῆς ἐντὸς τοῦ 1913 φρ. 93.205.474 εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Αἱ ἰδιωτικαὶ εἰσφοραὶ ὑπὲρ τῶν δημοσίων ἀναγκῶν ἀπέδωκαν ἐν ὅλῳ μέχρι τῆς 15 Ἀπριλίου 1914 δρ. 9.328.500 καὶ δρ. 700.000 ὑπὲρ τοῦ Ἐρυθροῦ σταυροῦ.

Ὡς ἐξῆς ὑπολογίζονται περίπου αἱ πολεμ. δαπάναι.

Συντήρησις στρατοῦ ξηρᾶς	290.000.000
» » θαλάσσης	90.000.000
Πολεμοφόδια καὶ πολεμ. ὑλικὸν ἐν γένει	111.000.000

Εἰς τὸ ποσὸν τούτου δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν αἱ ἀπονεμηθεῖσαι συντάξεις εἰς τραυματίας ἢ εἰς οἰκογενείας τῶν πεσόντων ἢ ἄλλαι δαπάναι ἐμμεσοί.

Διὰ τοῦ συνομολογηθέντος νέου δανείου φρ. 500 ἐκατομ. τοῦ ὁποίου μόνον τὸ ἕμισυ ἐξεδόθη θὰ ἐξοφληθῶν τὰ προσωρινὰ πλὴν τοῦ δανείου τῆς Ἐπιτάξεως καὶ τῶν ἐντόκων γραμματίων θὰ ἀποβῇ ὅμως ἐπιτακτικὴ ἢ ἐπιτάχυνσις τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἑτέρου ἡμίσεως. Ταχέως ὁμως θὰ παραστῇ ἀνάγκη νέου δανείου πρὸς τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ ὁποίου θὰ εἶνε αἰσθηταὶ αἱ ἀνάγκαι καὶ αἱ ἐλλείψεις τῶν νέων κτήσεων.

Τὸ Δημόσιον χρεὸς τῆς Ἑλλάδος σήμερον ἀνέρχεται εἰς φρ. κατὰ τὴν ἀκόλουθον ἀνάλυσιν:

Παλαιὰ δάνεια εἰς χρυσόν	806.748.500
Δάνεια εἰς δραχμὰς	124.945.590
Δάνειον ἐπ' ἀναγκαστικῇ κυκλοφορίᾳ	61.778.575
Ἐντοκα γραμμάτια	29.000.000
Δάνειον ἐπιτάξεως	50.000.000
Νέον Δάνειον 5% 1914	250.000.000

Ἐν ὅλῳ Δρ. 1.322.472.665

Ἡ συνομολόγησις νέων δανείων θὰ καταστῇ δυνατὴ ἐκ τῆς ἀξίσεως τῶν προσόδων τοῦ Κράτους. Ἄξιον σημειώσεως εἶνε ὅτι ἡ παλαιὰ Ἑλλὰς καίτοι δυσαναλόγως βεβαυμένη μὲ μέγα δημόσιον χρεὸς ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ἄλλα ἐμπόλεμα κράτη, παρουσίαζε τὴν μεγαλυτέραν οἰκονομικὴν ἀτοχήν καὶ εὐεξίαν, καὶ τοῦτο εἶνε ἡ περισσότερον εὐόαινος πρόβλεψις διὰ τὸ μέλλον.

ΑΓΡΙΠΠΑΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΑΜΨΩΝ

ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΔΟΝΤΟΪΑΤΡΟΣ ΑΡΙΣΤΟΥΧΟΣ

Ὁδὸς Πανεπιστημίου — Ἱπποκράτους 1

ΚΟΛΩΝΙΑ
Κ. ΒΕΛΙΣΣΑΡΙΟΥ
 15 Βραβεῖα
 ὄλων τῶν μεγάλων ἐκθέσεων
 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 67 — ΤΗΛΕΦ. 416

Τὰ Ὄφθαλμικὰ νοσήματα
 Θεραπεύονται ἐν τῇ τελείᾳ κλινικῇ τοῦ
 εἰδικοῦ ὀφθαλμολόγου
Σπήλιου Ι. Χαραμῆ
 Τ. ὑφηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κλπ.
 ἐν τῇ Ὄφθαλμολογικῇ Σχολῇ τῶν
 Παρισίων σπουδασάντος κλπ.
20 Ὁδὸς Πειραιῶς 20
 Ἀθήναι, Τηλέφωνον 654.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΝΕΥΡΙΚΩΝ
ΒΛΑΒΙΑΝΕΙΟΝ
 ΠΑΤΗΣΙΑ
 Ἡ ΠΡΩΤΗ ΚΑΙ ΤΕΛΕΙΟΤΑΤΗ
ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
 ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΤΑΔΙΟΥ 45

ΜΟΝΟΝ εἰς τὸ Κατάστημα **ΣΤ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ** προμηθευτοῦ τῆς Βασ. Αὐλῆς, θὰ εὑρετε
 τὰ ἐκλεκτά σας ἐδώδιμα πάντοτε πρόσφατα καὶ μὲ τιμὰς καλὰς. — Ὁδὸς Σταδίου 21. — Τηλέφ. 167.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ
 ΤΗΣ
 ΑΥΛΗΣ ΤΗΣ Α.Β.Υ.
 ΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ
 ΤΗΣ Α.Β.Υ.
 ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΗΠΟΣ
 ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΟΙΝΟΙ ΚΑΙ ΚΟΝΙΑΚ ΚΛΑΟΥΣ
 Παρακαταθήκη οἶνων παλαιῶν ἄνω
 τῶν 5 ἐτῶν ἐπιδορπίων καὶ λαματικών
 Μαυροδάφνη, Μαλβασία, Ἀχαιοὺς
 ὡς καὶ ἐπιτραπέσιων οἶνων
 Δεμέστιχα λευκὸς καὶ μέλας Μορέα
 καὶ Καλάβρυτα.

ΚΟΝΙΑΚ «Royal» τοῦ 1887.
 «Des Princes» τοῦ 1890.
 «Τῶν 2 Στεμμάτων» τοῦ 1895
 «Τοῦ Στέμματος» τοῦ 1900
 Ζητήσατε Τιμολόγια

ΧΡ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
 Γενικὸς ἀντιπρόσωπος τῆς ἐν Πάτραις Οἰνοποιτικῆς Ἑταιρίας
 «**Ἡ ΑΧΑΪΑ**», — ΑΘΗΝΑΙ — Ὁδὸς Νίκης 4

Σ. Π. Α. Π.
Ἀναχωρήσεις ἐξ Ἀθηνῶν
 6.30 π.μ. Διὰ Κόρινθον, Ναύπλιον, Τρίπολιν, Μεγαλόπολιν, Κυπαρισσίαν, Καλάμας.
 7.05 » Διὰ Κόρινθον, Καλάβρυτα, Πάτρας, Κυλλήνην (λουτρά), Πύργον, Ὀλύμπια.
 8.20 » Διὰ Κόρινθον καὶ τὰς μέχρις Ἀκράτας στάσεις.
 1.00 μ.μ. Διὰ Κόρινθον, Ναύπλιον, Πάτρας.
Ἀναχωρήσεις ἐκ Πατρῶν
 7.30 π.μ. Διὰ Κόρινθον, Ἀθήνας.
 11.40 » Διὰ Καλάβρυτα, Κόρινθον, Ναύπλιον, Ἀθήνας.
 6.30 » Διὰ Κυλλήνην (λουτρά), Πύργον, Ὀλύμπια, Κυπαρισσίαν, Καλάμας, Μεγαλόπολιν, Τρίπολιν.
 3.45 μ.μ. Διὰ Κυλλήνην (λουτρά), Πύργον, Ὀλύμπια.
Ἀναχωρήσεις ἐκ Καλαμῶν
 7.00 π.μ. Διὰ Κυπαρισσίαν, Ὀλύμπια, Πύργον, Πάτρας, Μεγαλόπολιν, Τρίπολιν, Ναύπλιον, Ἀθήνας.
 12.05 » Διὰ Πύργον, Ὀλύμπια, Τρίπολιν.
ΑΦΙΞΕΙΣ ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ
 4.40 μ.μ. Ἐκ Πατρῶν, Τριπόλεως, Ναυπλίου.
 6.15 » Τοπικὴ ἐκ Κόρινθου.
 7.05 » Ἐξ Ὀλυμπίων, Πύργου, Κυλλήνης (λουτρῶν), Πατρῶν, Καλαβρύτων.
 8.05 » Ἐκ Καλαμῶν, Κυπαρισσίας, Μεγαλόπολεως, Τριπόλεως, Ναυπλίου.
ΧΙΛΙΟΜΕΤΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑΡΙΑ ΤΑΞΕΙΔΙΩΝ

1000 χιλίμ.	A' Θ.	Δρ. 90	διαρκείας
ἐκπτώσις 25%	B	» 75	6 μηνῶν
	Γ	» 45	
2500 χιλίμ.	A' Θ.	Δρ. 210	διαρκείας
ἐκπτώσις 30%	B	» 175	12 μηνῶν
	Γ	» 105	

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ
 Ἰσχύοντα μεταξὺ Πειραιῶς, Ναυπλίου, Μύλων, Κόρινθου, Κυλλήνης, Πύργου, Ὀλυμπίων.

A' θ. ἐτήσι.	Δρ. 504	ἡμ. 294	τρίμ. 168
B θ. »	» 362	» 211	» 121

ΤΩΡΑ
 πλέον ὅλος ὁ κόσμος
ΠΡΟΤΙΜΑ
 τὰ ἔτοιμα ὑποδήματα
 πολυτελείας τοῦ ὑποδηματοποιοῦ
Γ. ΜΟΥΓΕΡ
 Οἰκονομία χρόνου καὶ
 χρημάτων.
 Εἰδικότης εἰς τὰ ὑποδήματα τῶν κυριῶν.
 ΣΤΑΔΙΟΥ 46
 ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΕΑΚΕΙΟΥ

